

**R. Kmet Zupančič, K. Ivas, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač,
J. Kušar, T. Nenadič, J. Povšnar**

Poslovanje gospodarskih družb v letu 2007 – pregled po dejavnostih

Delovni zvezek števil. 10/2008, let. XVII

Kratka vsebina: Avtorji v delovnem zvezku analizirajo poslovanje gospodarskih družb po posameznih dejavnostih. Ker delovni zvezek s to vsebino izhaja vsako leto, se tokrat osredotoča predvsem na zadnje leto, tj. leto 2007. Kljub temu delo ponuja tudi koristne in podrobne podatke za pretekla leta – v analizi je zaobjeto obdobje od leta 2002, čeprav je zaradi spremenjene metodologije primerjava med leti otežena. Avtorje zanimajo predvsem glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja družb s poudarkom na dejavnikih, ki vplivajo na ustvarjeno dodano vrednost in konkurenčnost posameznih dejavnosti, ter pomembnejši strukturni premiki.

Ključne besede: gospodarske družbe, poslovni rezultati, dodana vrednost, statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida, kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, rudarstvo, predelovalne dejavnosti, oskrba z elektriko, plinom in vodo, gradbeništvo, trgovina, promet, gostinstvo, poslovne storitve.

Zbirka Delovni zvezki je namenjena objavljanju izsledkov tekočega raziskovalnega dela, analizi podatkovnih serij in predstavitev metodologij s posameznih področij dela Urada. S tem želimo spodbuditi izmenjavo zamisli o ekonomskih in razvojnih vprašanjih, pri čemer je pomembno, da se analize objavijo čim hitreje, tudi če izsledki še niso dokončni.

Mnenja, ugotovitve in sklepi so v celoti avtorjevi in ne izražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

Objava in povzemanje publikacije sta dovoljena delno ali v celoti z navedbo vira.

Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj

Izdajatelj:

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj

Gregorčičeva 27

1000 Ljubljana

Telefon: (+386) 1 478 1012

Telefaks: (+386) 1 478 1070

E-naslov: gp.umar@gov.si

Odgovorna urednica: mag. Barbara Ferk (barbara.ferk@gov.si)

Delovni zvezek: Poslovanje gospodarskih družb v letu 2007 – pregled po dejavnostih

Avtorji:

mag. Rotija Kmet Zupančič (rotija.kmet-zupancic@gov.si)

Katarina Ivas (katarina.ivas@gov.si)

Mojca Koprivnikar Šušteršič (mojca.koprivnikar@gov.si)

Janez Kušar (janez.kusar@gov.si)

mag. Mateja Kovač (mateja.kovac@gov.si)

Tina Nenadič (tina.nenadic@gov.si)

Jure Povšnar (jure.povsnar@gov.si)

Lektoriranje: Biro 2000 d. o. o.

Lektoriranje angleškega povzetka: Amidas d. o. o.

Delovni zvezek je recenziran.

Ljubljana, oktober 2008

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

657.37(497.4)"2007":334.723(0.034.2)

334(497.4):336.67"2007"(0.034.2)

657.375(497.4):334.72/.75"2006"(0.034.2)

POSLOVANJE gospodarskih družb v letu 2007 - pregled po dejavnostih [Elektronski vir] / R. Kmet Zupančič ... [et al.]. - Besedilni podatki. - Ljubljana : Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2008. - (Zbirka Delovni zvezki UMAR ; letn. 17, št. 10)

Način dostopa (URL):

http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2008/dz10-08.pdf

ISBN 978-961-6031-78-3

1. Kmet Zupančič, Rotija

241646848

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 NEKATERE ZNAČILNOSTI POSLOVANJA IN PREMOŽENJSKO-FINANČNEGA POLOŽAJA GOSPODARSKIH DRUŽB V LETU 2007	3
3 KMETIJSTVO IN Z NJIM POVEZANE DEJAVNOSTI	7
3.1 Kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo	7
3.2 Proizvodnja hrane, pijač in krmil.....	10
4 RUDARSTVO	15
5 PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	18
6 OSKRBA Z ELEKTRIKO, PLINOM IN VODO	26
7 GRADBENIŠTVO	29
8 TRGOVINA, POPRAVILA MOTORNIH VOZIL IN IZDELKOV ŠIROKE PORABE	32
8.1 Trgovina na debelo, razen z motornimi vozili	34
8.2 Trgovina na drobno, razen z motornimi gorivi, in popravila izdelkov široke porabe	34
8.3 Prodaja, vzdrževanje in popravila motornih vozil, trgovina na drobno z motornimi gorivi	36
9 GOSTINSTVO	38
10 PROMET, SKLADIŠČENJE IN ZVEZE	42
11 NEPREMIČNINE, NAJEM IN POSLOVNE STORITVE	47
12 SKLEP	52
PRILOGA: Opredelitev kazalnikov, uporabljenih v analizi poslovanja gospodarskih družb	57

PRILOGA K DELOVNEMU ZVEZKU: STATISTIČNE TABELE V EXCELOVI DATOTEKI

Kazalo slik

Slika 1: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb v obdobju 2002–2007	3
Slika 2: Razmerje med stroški dela in poslovnimi prihodki ter dodano vrednostjo v obdobju 2002–2007 (v %)	5
Slika 3: Razmerje med nabavno vrednostjo trgovskega blaga in poslovnimi prihodki ter razmerje med stroški storitev in poslovnimi prihodki v obdobju 2002–2007 v %	6
Slika 4: Razmerje med stroški financiranja za obresti in poslovnimi prihodki v obdobju 2002–2007 (v %)	6
Slika 5: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah v dejavnostih kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo v letu 2007	7
Slika 6: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah v proizvodnji hrane, pijač, krmil in tobačnih izdelkov v letu 2007	12
Slika 7: Razmerje med stroški materiala in poslovnimi prihodki v panogah živilskopredelovalne industrije	Error! Bookmark not defined.
Slika 8: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah v dejavnosti rudarstva v letu 2007	16
Slika 9: Delež dodane vrednosti in zaposlenih po panogah predelovalnih dejavnosti v letu 2007	18
Slika 10: Rast dodane vrednosti in števila zaposlenih po panogah predelovalnih dejavnosti v letu 2007	20
Slika 11: Rast prihodkov od prodaje na domačem in tujih trgih v obdobju 2003–2007	21
Slika 12: Izvozna usmerjenost po panogah predelovalnih dejavnosti v letu 2007	21
Slika 13: Struktura poslovnih prihodkov in odhodkov v predelovalnih dejavnostih v letih 2006 in 2007	22
Slika 14: Raven in rast produktivnosti dela ter rast stroškov dela na zaposlenega v letu 2007	23
Slika 15: Sprememba in raven donosnosti prihodkov po panogah predelovalnih dejavnosti	24
Slika 16: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo v letu 2007	28
Slika 17: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb dejavnosti gradbeništva	31
Slika 18: Dodana vrednost na zaposlenega in donosnost sredstev za leto 2007 (indeks gospodarske družbe skupaj = 100)	31
Slika 19: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe v letu 2007	32
Slika 20: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti gostinstva v letu 2007	39
Slika 21: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah v dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez v letu 2007	43
Slika 22: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve v letu 2007	49

Kazalo tabel

Tabela 1: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v obdobju 2002–2007 ²	4
Tabela 2: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnostih kmetijstva, lova in gozdarstva ter ribištva v obdobju 2002–2007 ²	8
Tabela 3: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti proizvodnje hrane, pijač in krmil v obdobju 2002–2007 ²	11
Tabela 4: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti rudarstva v obdobju 2002–2007 ²	15
Tabela 5: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih v obdobju 2002–2007 ²	19
Tabela 6: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo v obdobju 2002–2007 ²	27
Tabela 7: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti gradbeništvo v obdobju 2002–2007 ²	30
Tabela 8: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe ²	33
Tabela 9: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v gostinstvu v obdobju 2002–2007 ²	38
Tabela 10: Obremenjenost poslovnih prihodkov gostinskih družb s stroški blaga, materiala in storitev v obdobju 2002–2007 (v %)	39
Tabela 11: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez v obdobju 2002–2007 ²	42
Tabela 12: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve ²	48

Kazalo okvirjev

Okvir 1: Poslovni rezultati panog živilskopredelovalne industrije v luči sprememb cen hrane in kmetijskih surovin v letu 2007	13
Okvir 2: Analiza koncentracije v trgovini na drobno (SKD 52) z uporabo Hirschman-Herfindahlovega indeksa koncentracije	36

Povzetek

V delovnem zvezku analiziramo statistične podatke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb po posameznih dejavnostih slovenskega gospodarstva. Zanimajo nas glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja družb s poudarkom na dejavnikih, ki vplivajo na ustvarjeno dodano vrednost in konkurenčnost posameznih dejavnosti, ter pomembnejši strukturni premiki.

Za leto 2007 je bilo ob ugodni gospodarski konjunkturi (doma in v tujini) značilno visoko povečanje števila novih gospodarskih družb in zaposlenih, ponovno precejšnje izboljšanje poslovnih rezultatov, v financiranju družb pa se je nadaljevala tendenca povečevanja dolgov. Rast števila družb je bila največja v analiziranem obdobju (2002–2007), močno se je pospešila tudi rast števila zaposlenih. Tako v strukturi zaposlenosti kot ustvarjene dodane vrednosti so se nadaljevali strukturni premiki v smeri krepitve storitvenih dejavnosti (zlasti poslovne storitve – K, promet – I in gostinstvo – H) in gradbeništva, značilni za pretekla leta. Neto čisti dobiček obračunskega obdobja (razlika med čistim dobičkom in izgubo) se je po visoki rasti v letu 2006 lani povečal še za približno tretjino, kazalniki donosnosti pa so dosegli najvišje vrednosti v obravnavanem obdobju. Poslovni rezultati so se najbolj izboljšali v poslovnih storitvah (K), nadpovprečno pa še v kmetijstvu, lov, gozdarstvu in ribištvo (A-B) ter oskrbi z elektriko, plinom in vodo (E). Ob visokem povpraševanju iz tujine se je rast prihodkov od prodaje na tujih trgih še nekoliko okrepila, hkrati pa so se lani občutno povečali tudi prihodki od prodaje na domačem trgu – njihovo pospešeno rast povezujemo tudi z visoko gradbeno aktivnostjo – tako da je lani povprečna izvozna usmerjenost družb ostala na ravni predhodnega leta. Analiza poslovnih odhodkov pokaže, da se je tudi v lanskem letu nadaljevalo upadanje deleža stroškov dela v dodani vrednosti, med stroški blaga, materiala in storitev pa je lani nabavna vrednost trgovskega blaga prvič v analiziranem obdobju rasla počasneje od poslovnih prihodkov (trgovina, gostinstvo), precej pa se je pospešila rast stroškov storitev (gradbeništvo, rudarstvo, gostinstvo, nekatere predelovalne dejavnosti). Ker se je v strukturi financiranja že tretje leto zapored povečal delež dolgov, zaradi izbruha mednarodne finančne krize pa so se poslabševali tudi pogoji zadolževanja (obrestne mere), se je v letu 2007 po večletnem zmanjševanju prvič nekoliko povečala obremenjenost poslovnih prihodkov s finančnimi odhodki za obresti.

Summary

This working paper analyses statistical data from commercial companies' balance sheets and profit and loss statements, focusing on individual activities of the Slovenian economy. We are interested in the main characteristics of companies' financial performance, with an emphasis on the factors that influence the value added growth and competitiveness of individual activities. In addition, we monitor the most important structural changes in the economy. The period analysed is mainly 2006, while long-term comparisons cover the period reaching back as far as 2002.

In 2007, when the overall economic situation (at home and abroad) was relatively good, the number of commercial companies and employees increased substantially, and business results improved again. In the structure of companies' liabilities we saw a further increase in debt. A number of companies recorded the highest rise in the period analysed (2002–2007) and the employment growth rate accelerated as well. In the structure of employment and value added, further structural changes towards a higher share of services (mainly business services – K, transport – I and hotels and restaurants sector – H) and construction were observed. The overall net profit (profits less losses) grew by approximately one third after an already significant increase a year before. Business results improved the most in business services (K), and an above-average rise in net profits was also recorded in agricultural activities (A-B) and in electricity, gas, steam and water supply (E). The growth rate of export revenues increased further in line with high foreign demand; however, the export orientation of commercial companies did not increase as revenues from the domestic market, that were additionally spurred by substantial construction activity, grew at the same rate as foreign revenues. The analysis of individual costs to turnover and value added ratios shows, on one hand, the continuation of a number of positive trends: the labour cost to value added ratio declined further and the purchase value of the goods to turnover ratio decreased for the first time in the period analysed (wholesale and retail trade, hotels and restaurants sector). On the other hand, the services costs growth rate accelerated (construction, mining, hotels and restaurants, individual manufacturing activities) and the financial charges (interest paid on loans) to turnover ratio increased after being on a downward trend in previous years. The main reasons for faster growth of financial charges relative to turnover lie in the increasing share of debt in companies total liabilities – last year a rise was recorded for the third year in a row – as well as in the deterioration of financing conditions (higher interest rates) related to the negative impacts of the international financial crisis.

1 UVOD

Strukturne statistike podjetij so pomemben vir podatkov o posameznih dejavnostih gospodarstva, saj omogočajo analize na precej bolj razčlenjeni ravni Standardne klasifikacije dejavnosti (v nadaljevanju SKD), kakor na primer nacionalni računi, ki zagotavljajo predvsem tako imenovane makropodatke o nacionalnem gospodarstvu. Njihova slabost pa je, da se objavljajo s precejšnjim časovnim zamikom, zato si za bolj tekoče spremljanje gibanj v posameznih dejavnostih pomagamo s statističnimi podatki o poslovanju gospodarskih družb, ki so ažurnejši, vendar ne vključujejo vseh poslovnih subjektov (samostojnih podjetnikov, zadrug, društev, pravnih oseb zasebnega in javnega prava). Z analizo podatkov o poslovanju gospodarskih družb tako zajamemo okoli 55 % dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva in približno polovico vseh zaposlenih.

V tem delovnem zvezku analiziramo statistične podatke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb¹ predvsem z vidika posameznih dejavnosti slovenskega gospodarstva. Zanimajo nas (i) glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja družb s poudarkom na dejavnostih, ki vplivajo na ustvarjeno dodano vrednost in konkurenčnost posameznih dejavnosti, in (ii) pomembnejši strukturni premiki. Tako dobimo podrobnejši pogled v posamezne dejavnosti, kar nam služi na eni strani kot podlaga za napovedovanje bruto domačega proizvoda s strani proizvodnje (dodane vrednosti), ki je sestavni del pomladanskih in jesenskih napovedi gospodarskih gibanj Urada za makroekonomske analize in razvoj, na drugi strani pa so te analize ena od osnov za spremljanje napredka v razvoju in konkurenčnosti podjetniškega sektorja, ene od petih prioritete Strategije razvoja Slovenije, katere uresničevanje spremljamo enkrat na leto v Poročilu o razvoju.

V analizi zajemamo časovno obdobje od leta 2002 do 2007, poudarek pa je predvsem na gibanjih v preteklem letu. Pri tem je treba opozoriti, da je v letu 2006 prišlo do nekaterih sprememb slovenskih računovodskih standardov (SRS). Zato podatki od leta 2006 dalje niso popolnoma primerljivi s podatki do leta 2005, kljub temu pa v tabelah in grafih ter nekaterih primerjavah v besedilu uporabljamo daljše časovno obdobje, saj po naši oceni vpliv omenjenih sprememb v letu 2006 ni tolikšen, da bi povsem onemogočil primerjave s preteklimi leti². Družbe so računovodske podatke za leto 2007 oddale v evrih, za predhodna leta pa smo podatke iz takrat veljavne valute, slovenskega tolarja, preračunali v evre tako, da smo uporabili tekoči devizni tečaj v posameznem letu, in sicer za spremenljivke toka povprečni letni tečaj, za spremenljivke stanja pa tečaj ob koncu leta. Vsi izračuni stopenj rasti so nominalni, razen kadar je navedeno drugače. V časovnih primerjavah vedno uporabljamo podatke, ki so jih družbe predložile za tekoče leto, saj nas zanimajo rezultati poslovanja celotnih dejavnosti in ne primerjava rezultatov poslovanja enakega nabora družb v različnih letih.

Delovni zvezek ima dvanajst poglavij in statistično prilogo. Uvodu sledi poglavje, v katerem predstavljamo nekatere skupne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja gospodarskih družb. Večino prostora pa v nadaljevanju namenjamo analizi poslovanja družb v posameznih dejavnostih klasifikacije SKD. Vključene so tiste dejavnosti, v katerih ustvarijo družbe kot pravnoorganizacijska oblika po

¹ Objavlja jih AJ PES na osnovi letnih poročil, ki jih enkrat letno predložijo gospodarske družbe.

² Razlike v podatkih, ki so posledica uvedbe SRS 2006, se po naši oceni relativno bolj izražajo na spremenljivkah stanja. Tako na primer primerjava dodane vrednosti (tok) za leto 2005 po podatkih, ki so jih družbe oddale za tekoče leto, s podatki, ki so jih za leto 2005 poročale skupaj s podatki za leto 2006, pokaže razliko v dodani vrednosti le za približno 4 % vseh družb, ki so poslovale v obeh letih. Pri tem je le del te razlike posledica sprememb zaradi uvedbe SRS 2006, del pa lahko pripišemo tudi drugim dejavnikom, na primer prevzemom družb v letu 2006 (družbe, ki so v letu 2006 prevzele drugo družbo ali so bile prevzete, so prilagodile podatke v bilancah tudi za leto 2005 kot preteklo leto, čeprav so v letu 2005 dejansko delovale še samostojno).

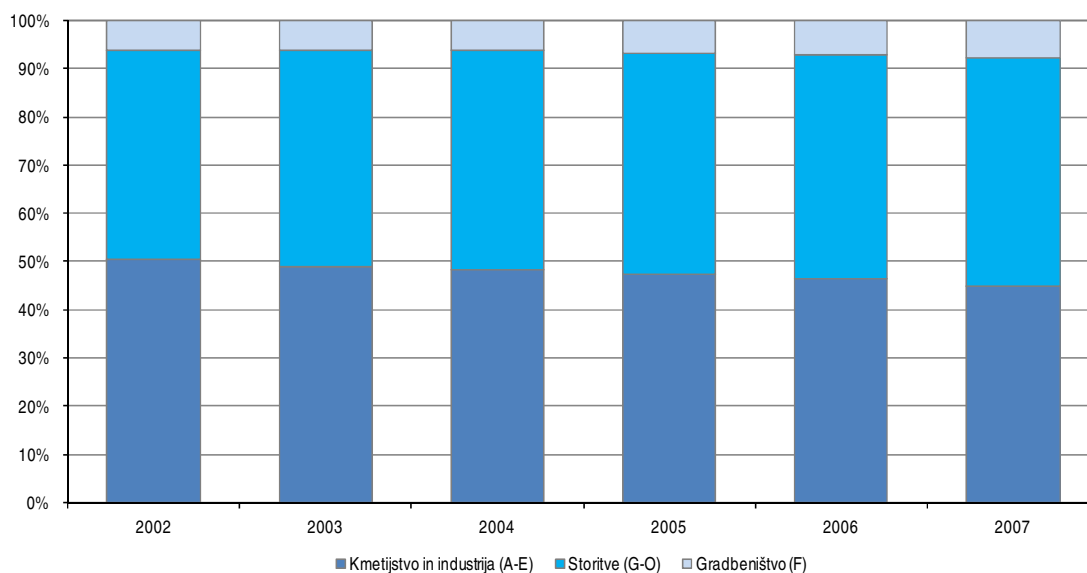
ustvarjeni dodani vrednosti pomemben del celotne dejavnosti, in sicer: kmetijstvo in z njim povezane dejavnosti (A, B in DA), rudarstvo (C), predelovalne dejavnosti (D), oskrba z elektriko, plinom in vodo (E), gradbeništvo (F), trgovina (G), gostinstvo (H), promet, skladiščenje in zveze (I), nepremičnine, najem in poslovne storitve (K)³. Delovni zvezek zaključujemo s sklepom, kjer na kratko povzamemo najpomembnejše zaključke glede poslovanja gospodarskih družb po posameznih dejavnostih. Obsežnejša statistična priloga k delovnemu zvezku je na voljo v Excelovi datoteki na spletni strani.

³ Na osnovi primerjave podatkov o dodani vrednosti, ki jo ustvarijo gospodarske družbe, izračunane iz statističnih podatkov iz izkaza poslovnega izida družb (podatki AJPES), s podatki o dodani vrednosti iz nacionalnih računov ocenjujemo, da družbe kot pravnoorganizacijska oblika največji del celotne dodane vrednosti dejavnosti ustvarijo v vseh treh industrijskih dejavnostih (predelovalne dejavnosti - D, rudarstvo - C, oskrba z elektriko, plinom in vodo - E), in sicer preko 90 %, sledita trgovina (G) in promet s skladiščenjem in zvezami (I) z okoli 80 % ter gostinstvo (H) in gradbeništvo (F) z okoli 50 %. Delež gospodarskih družb v celotni dodani vrednosti v drugih dejavnostih je nižji od 50 % (najvišji v poslovnih storitvah z nepremičninsko dejavnostjo – K, kjer znaša slabih 40 %).

2 NEKATERE ZNAČILNOSTI POSLOVANJA IN PREMOŽENJSKO-FINANČNEGA POLOŽAJA GOSPODARSKIH DRUŽB V LETU 2007

Za leto 2007 je bila ob ugodni gospodarski konjunkturi značilna visoka rast števila gospodarskih družb in zaposlenih. Število družb se je povečalo za 7,6 %, kar je najvišja letna rast v obdobju 2003–2007⁴. Močno se je pospešila tudi rast števila zaposlenih, ki je dosegla 4,3 %, kar je za 3 odstotne točke nad povprečno letno rastjo v letih 2004–2006, ko se je zaposlenost ravno tako povečevala (v letu 2003 se je število zaposlenih zmanjšalo). Število gospodarskih družb in zaposlenost sta se najbolj povečala v gradbeništvu in storitvah, med njimi zlasti v nepremičninski dejavnosti s poslovnimi storitvami (SKD K), prometu s skladiščenjem iz zvezami (SKD I) ter v gostinstvu (H). Strukturni premiki v smeri krepitve gradbeništva in storitvenih dejavnosti so bili pretekla leta značilni tudi v strukturi ustvarjene dodane vrednosti (gl. Sliko 1).

Slika 1: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb v obdobju 2002–2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), Banka Slovenije, lastni izračuni.

Opomba: Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007).

Poslovni rezultati družb so se ponovno izboljšali, lani izraziteje že drugo leto po vrsti. Neto čisti dobiček obračunskega obdobja (razlika med čistimi dobički in izgubami družb), ki je iz leta v leto naraščal v celotnem obdobju 2002–2007, za katerega so na voljo metodološko primerljivi podatki, se je po precejšnjem povečanju v letu 2006 lani okrepil še za približno tretjino, na 3,4 milijarde evrov (gl. Tabela 1). Podobno kot leto pred tem je glavnino prispevalo izboljšanje poslovanja v osnovni dejavnosti – neto dobiček iz poslovanja je bil višji za dobro petino – močno pa se je izboljšal tudi rezultat na ravni financiranja, kjer se je presežek finančnih prihodkov nad finančnimi odhodki več kot potrojil. S povečanjem neto čistega dobička se je lani drugo leto zapored izraziteje povečala tudi donosnost poslovanja, merjena z donosnostjo sredstev, kapitala in prihodkov. Vsi trije kazalniki so tako dosegli najvišjo vrednost v analiziranem obdobju. Najvišja je bila donosnost kapitala, 10,3-odstotna, donosnosti sredstev in prihodkov od prodaje pa sta bili 4,0- in 4,4-odstotni.

⁴ Povprečna letna rast števila družb v obdobju 2002–2006 je bila 4,7-odstotna.

Tabela 1: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v obdobju 2002–2007²

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število gospodarskih družb	37.725	39.510	41.739	43.379	45.330	48.781
Število zaposlenih ³	464.874	460.259	464.147	470.779	478.839	499.465
Neto ¹ čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	952	1.348	1.642	1.810	2.572	3.438
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.524	1.562	1.605	1.717	1.755	1.960
Število zaposlenih/podjetje	12,3	11,6	11,1	10,9	10,6	10,2
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	119	129	137	150	157	174
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,03	1,04	1,04	1,04	1,05	1,05
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	1,7	2,3	2,6	2,6	3,4	4,0
Donosnost prihodkov (v %)	2,0	2,7	3,0	3,0	3,8	4,4
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	24.772	26.303	28.013	29.135	31.158	33.538
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	15.512	16.303	17.234	18.117	18.979	20.061
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	62,6	62,0	61,5	62,2	60,9	59,8
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	53,8	53,3	55,3	57,0	60,1	63,0
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	29,9	29,9	30,2	31,1	32,9	35,0
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	72,7	74,2	71,3	69,6	64,5	61,7
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	95,7	96,5	96,2	94,9	94,6	93,7
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	28,4	28,6	28,6	29,8	30,5	30,5
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	63,6	63,0	62,7	61,9	61,8	60,0
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	18,0	16,8	16,5	16,0	16,8	16,3

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

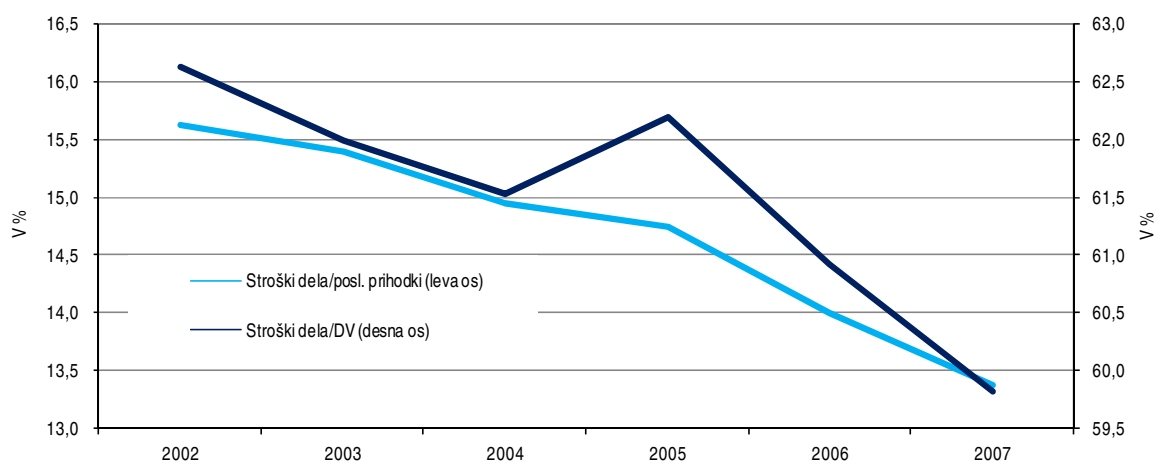
Opombe: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS.

V nasprotju s predhodnima dvema letoma, ko se je izvozna usmerjenost družb precej povečala, je bila lani rast prihodkov od prodaje na domačem trgu približno izenačena z rastjo prihodkov na tujem trgu.

Ob ugodni mednarodni konjunkturi, ki je pozitivno vplivala na rast slovenskega izvoza, je bila rast prihodkov od prodaje na tujih trgih še nekoliko višja kot v predhodnem letu (15,6-odstotna, leto prej pa 15-odstotna), vendar se je v lanskem letu pospešila tudi rast prihodkov na domačih trgih, kar je bilo v veliki meri povezano z visoko gradbeno aktivnostjo v lanskem letu. Prodajo na domačem trgu so najbolj povečali v dejavnosti gradbeništva, poslovnih storitev, v kovinskopredelovalni industriji (SKD DJ-28) ter v dejavnosti turističnih organizacij in pomožnih prometnih storitev (SKD I-63). Tako je ostala izvozna usmerjenost družb slovenskega gospodarstva lani na ravni leta pred tem, to je 30,5-odstotna. Pri tem se je izvozna usmerjenost predelovalnih dejavnosti (SKD D) po večletni rasti nekoliko znižala, v storitvenih dejavnostih, ki ustvarijo na tujih trgih le dobrih 16 % vseh prihodkov od prodaje, pa izraziteje povečala (najbolj v trgovini – SKD G). Močno je prihodke od izvoza povečala tudi dejavnost gradbeništvo (SKD F), vendar je njihov delež v skupnih prihodkih razmeroma nizek, lani se je približal 7 %.

Analiza poslovnih odhodkov pokaže, da se je tudi v lanskem letu nadaljevalo poslabševanje razmerja med stroški blaga, materiala in storitev ter poslovnimi prihodki na eni strani in upadanje relativno izraženih stroškov dela na drugi strani. Tako se je delež stroškov blaga, materiala in storitev v poslovnih prihodkih povečal že četrto leto po vrsti in dosegel 76,5 %, kar je pol odstotne točke več kot v predhodnem letu ter 2,5 odstotne točke več kot v letu 2003, odkar se povečuje. Stroški dela pa so se v primerjavi s poslovnimi prihodki znižali na 13,4 %, kar je 0,6 odstotne točke manjši delež kot v letu 2006 in za 2,2 odstotne točke manjši kot v začetku obravnavanega obdobja (2002). Stroški dela na zaposlenega so se v letu 2007 nominalno sicer povečali za 5,7 %, kar je za slabo odstotno točko večja rast kot v letu prej. Še bolj pa se je v lanskem letu povečala dodana vrednost na zaposlenega, za 7,6 %, tako da se je delež stroškov dela v dodani vrednosti ponovno zmanjšal in prvič v analiziranem obdobju padel rahlo pod 60 % (gl. Sliko 2).

Slika 2: Razmerje med stroški dela in poslovnimi prihodki ter dodano vrednostjo v obdobju 2002–2007 (v %)

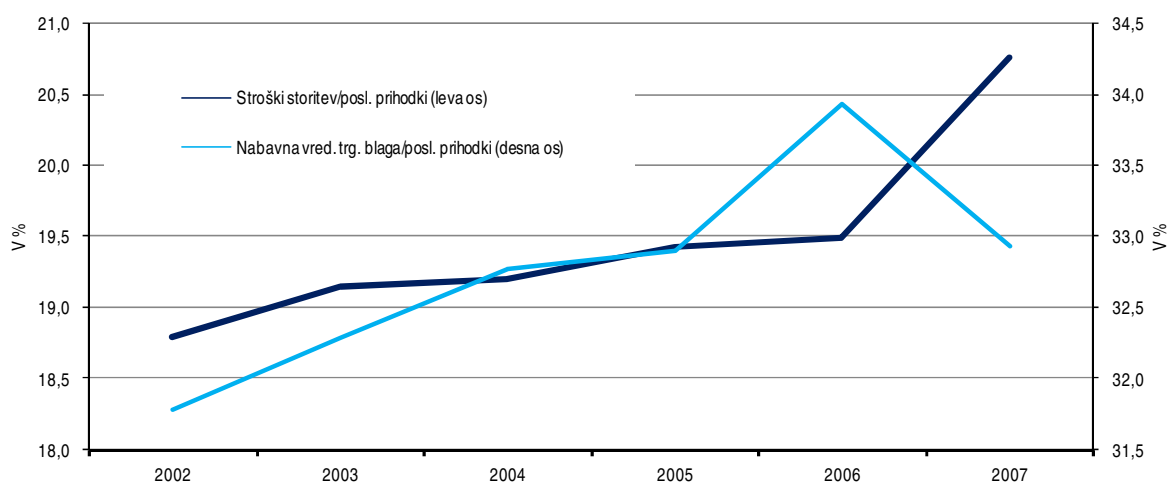
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007).

Med stroški blaga, materiala in storitev je lani nabavna vrednost trgovskega blaga prvič v analiziranem obdobju rasla počasneje od poslovnih prihodkov, precej pa se je pospešila rast stroškov storitev. Potem ko se je v letih od 2002 do 2006 razmerje med nabavno vrednostjo trgovskega blaga in poslovnimi prihodki povišalo z 31,8 % na 33,9 %, se je v letu 2007 izraziteje znižalo, na 32,9 % (gl. Sliko 3). Nabavna vrednost trgovskega blaga je pomembnejši del stroškov v nekaterih storitvenih dejavnostih, zlasti v trgovini, kjer se je lani delež nabavne vrednosti trgovskega blaga v primerjavi s poslovnimi prihodki zmanjšal za 0,8 odstotne točke, zelo močno znižanje obremenjenosti poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo blaga (za 3 odstotne točke) pa so med storitvami imeli tudi v gostinstvu. Obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški storitev, ki je sicer postopno naraščala v vseh letih obdobja 2002–2006, se je v letu 2007 močneje povečala, skoraj za odstotno točko. Glede na poslovne prihodke relativno najhitreje naraščajo tako imenovani drugi stroški storitev⁵. Med dejavnostmi, v katerih stroški storitev predstavljajo relativno velik del poslovnih prihodkov, se je razmerje med drugimi stroški storitev in poslovnimi prihodki poslabšalo zlasti v gradbeništvu, rudarstvu in gostinstvu, pa tudi v posameznih predelovalnih dejavnostih. Obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški porabljenega materiala v vseh letih niha med 22,5 in 23,5 %, v predelovalnih dejavnostih, kjer ti stroški pomenijo relativno največji del glede na poslovne prihodke, pa se je že tretje leto ohranila na ravni 48,4 %.

⁵ To so vsi stroški storitev razen stroškov transportnih storitev, najemnin in povračil stroškov zaposlenim v zvezi z delom.

Slika 3: Razmerje med nabavno vrednostjo trgovskega blaga in poslovnimi prihodki ter razmerje med stroški storitev in poslovnimi prihodki v obdobju 2002–2007 (v %)

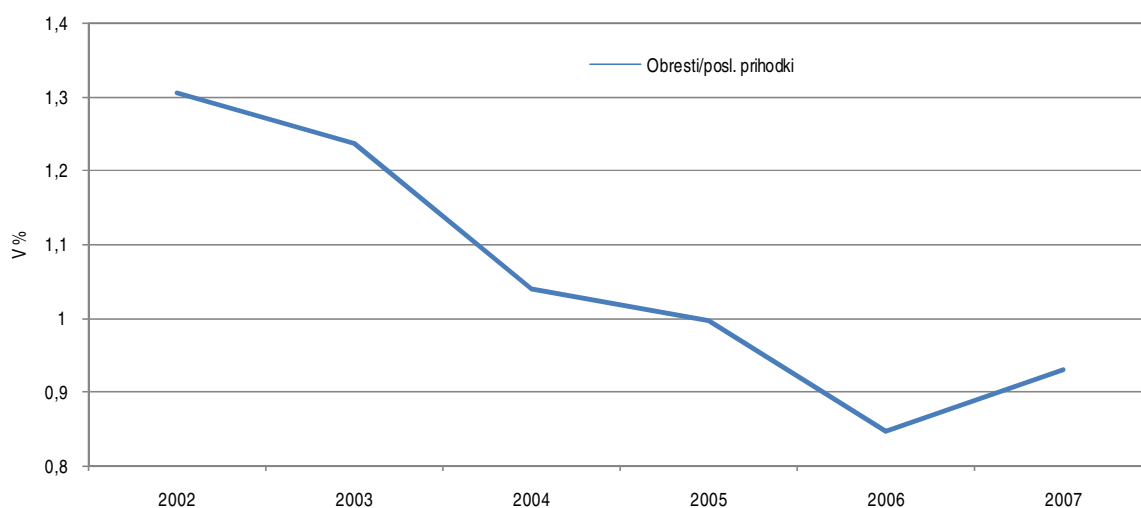

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007).

V financiranju družb se je tudi v letu 2007 nadaljevala tendenca povečevanja dolgov. Delež dolga v virih sredstev, ki se je povečal tretje leto zapored, je lani dosegel 63 %. Razmeroma visoka rast je bila značilna zlasti v zadnjih dveh letih, ko se je dolg v virih sredstev vsako leto v povprečju povečal za 3 odstotne točke. Povpraševanje po finančnih sredstvih je bilo povezano z visoko gospodarsko aktivnostjo, pogoji zadolževanja (obrestne mere), ki so se do leta 2006 izboljševali, pa so se lani zaradi izbruha mednarodne finančne krize poslabševali. To se odraža tudi v razmerju med finančnimi odhodki za obresti in poslovnimi prihodki gospodarskih družb, ki je vse do leta 2006 upadalo, lani pa se je prvič v obdobju nekoliko povečalo, na 0,93 %, kar pa je še pod ravnijo iz obdobja 2002–2005 (gl. Sliko 4).

Slika 4: Razmerje med stroški financiranja za obresti in poslovnimi prihodki v obdobju 2002–2007 (v %)

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

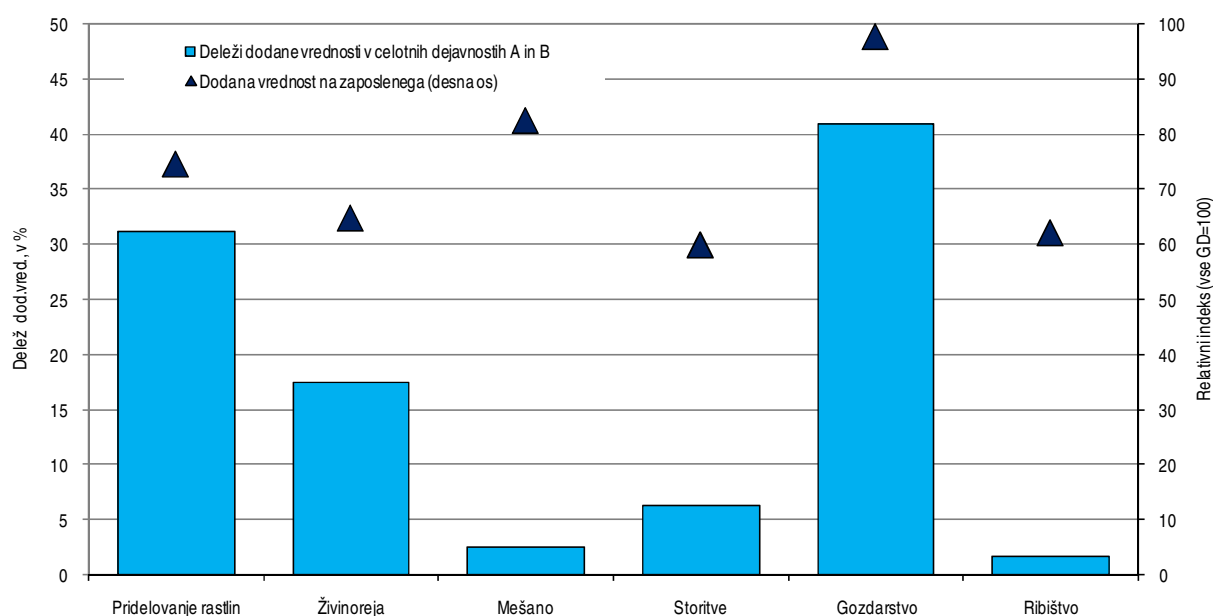
Opomba: Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007).

3 KMETIJSTVO IN Z NJIM POVEZANE DEJAVNOSTI

3.1 Kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo

Gospodarske družbe s področja kmetijstva, lova in gozdarstva ter ribištva (SKD A in B, v nadaljevanju kmetijske družbe) so v letu 2007 nekoliko zvišale skupno dodano vrednost, obračunsko obdobje pa drugo leto zapored zaključile z neto čistim dobičkom. Računovodske izkaze je oddalo 451 gospodarskih družb s 4.630 zaposlenimi. Skupna dodana vrednost se je povečala za 3,9 % in je dosegla 122,57 milijona evrov⁶ (gl. Tabela 2). Preračunano na zaposlenega je znašala 26.470 evrov, kar pa je za več kot petino manj od povprečja v vseh gospodarskih družbah. Delež kmetijskih družb v skupni dodani vrednosti vseh družb se je po rahlem povečanju v letu prej lani ponovno znižal (na 0,73 %), hkrati se je nadaljevalo postopno upadanje deleža kmetijskih družb v številu vseh zaposlenih, ki je lani prvič upadel pod 1 %. Družbe s področja kmetijskih in podobnih dejavnosti so v letu 2007 ustvarile neto čisti dobiček v višini 15,91 milijona evrov, to je za 39,3 % več kakor v letu prej. Rezultati so bili pozitivni na vseh treh ravneh delovanja, tako na ravni poslovanja iz osnovne dejavnosti kot tudi na ravni financiranja (kjer je bila v letu prej izkazana neto izguba) in izrednih dogodkov.

Slika 5: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah v dejavnostih kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo v letu 2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

Skupni prihodki kmetijskih družb so bili za 14,8 % večji kakor v letu 2006. Poslovni prihodki, ki imajo med prihodki večinski delež, so se povečali za 11,8 %, finančni za 168,7 %, drugi prihodki pa so se znižali za 20,8 %. Čisti prihodki od prodaje so bili, kakor običajno, v veliki večini doseženi na domačem trgu, vendar pa se je izvozna usmerjenost tudi v letu 2007 precej povečala. Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v

⁶ Delež ustvarjene dodane vrednosti kmetijskih družb v skupni dodani vrednosti dejavnosti, ocenjeni po metodologiji nacionalnih računov, je razmeroma nizek. V letu 2007 je po naši oceni znašal okoli 17 % (v tem v dejavnosti kmetijstva, gozdarstva in lova 17 %, v dejavnosti ribištva pa 61 %). Večino dodane vrednosti dejavnosti sicer ustvarijo kmetje, ki pa računovodskih izkazov ne izpolnjujejo.

celotnih čistih prihodkih od prodaje se je s 16,4 % zvišal na 18,8 %, kar pa je še vedno precej manj kot v povprečju vseh gospodarskih družb (30,5 %). Ponovno so se predvsem zvišali čisti prihodki od prodaje na trgu EU, katerih delež v skupni vrednosti prodaje na tujem trgu se je povzpел že na 75,0 %, kar je več kot v povprečju vseh gospodarskih družb (67,1 %).⁷

Tabela 2: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnostih kmetijstva, lova in gozdarstva ter ribištva v obdobju 2002–2007²

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število gospodarskih družb	368	399	422	440	444	451
Število zaposlenih ³	6.100	5.994	5.404	5.182	5.005	4.630
Delež v zaposlenosti vseh gosp. družb (v %)	1,31	1,30	1,19	1,10	1,05	0,93
Delež v dodani vrednosti vseh gosp. družb (v %)	0,94	0,97	0,91	0,77	0,79	0,73
Neto ¹ čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	-1.668	5.544	3.409	-968	11.424	15.910
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.335	1.267	1.287	1.348	1.360	1.343
Število zaposlenih/podjetje	16,6	15,0	12,8	11,8	11,3	10,3
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	77	81	95	108	116	124
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	0,982	1,013	1,011	0,991	1,030	1,024
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	-0,35	1,15	0,67	-0,17	1,97	2,78
Donosnost prihodkov (v %)	-0,45	1,41	1,01	-0,27	2,94	3,57
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v tisoč EUR)	17,7	19,7	19,2	20,4	23,6	26,5
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v tisoč EUR)	14,0	14,3	14,1	15,6	16,5	18,1
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	79,0	72,6	73,2	76,4	69,9	68,5
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	34,3	41,1	44,2	46,8	50,6	52,3
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	21,6	26,2	29,7	26,3	25,9	32,0
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	98,6	94,8	88,7	79,1	73,8	76,4
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	98,7	97,8	93,4	94,2	94,9	90,7
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	8,5	8,6	7,7	12,7	16,4	18,8
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	67,8	63,0	63,2	67,3	66,9	62,4
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	23,4	20,0	17,4	15,0	16,9	19,8

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS.

Potem ko so se v preteklih letih izkazane subvencije, dotacije in podobni prihodki povečevali, so se v letu 2007 zmanjšali za skoraj petino. Vrednost teh izplačil je v izkazu poslovnega izida prikazana z dvema postavkama. Na prvi so subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, ki so povezani s

⁷ Izvozna gibanja so v skladu s krepitvijo vrednosti celotnega izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov, ki se je v letu 2007 (podobno kot v letu 2006) povečala za skoraj četrtino. Delež izvoza na trge držav EU je bil pred vstopom Slovenije v EU majhen, po njem pa se je zaradi spremenjenega zunanjetrgovinskega režima razmeroma hitro povečeval.

poslovnimi učinki in so del poslovnih prihodkov. Ti so v letu 2007 znašali 12,5 milijona evrov (v letu 2006 16,1 milijona evrov), kar je pomenilo 3,0 % poslovnih prihodkov (v letu 2006 4,3 %). Na drugi postavki so subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s poslovnimi učinki in so del izrednih prihodkov. Ti so bili v letu 2007 1,70 milijona evrov (v letu 2006 1,61 milijona evrov), kar je bilo 33,3 % drugih prihodkov (v letu 2006 25,0 %). Skupne subvencije, dotacije in podobni prihodki kmetijskih družb so bili za petino nižji kakor v letu prej in so k ustvarjenemu skupnemu prihodku gospodarskih družb kmetijstva, lova in gozdarstva ter ribištva prispevali 3,2 % (v letu 2006 4,6 %). Znižanje teh sredstev je deloma povezano z reformo kmetijske politike, uvedeno v letu 2007, deloma pa je lahko tudi posledica zamikov v plačilih med leti.

Rast celotnih odhodkov kmetijskih družb je za 1,7 odstotne točke zaostajala za rastjo skupnih prihodkov. Poslovni odhodki so se povečali za 12,4 %, finančni odhodki za 45,3 %, drugi odhodki pa za 3,6 %. Stroški blaga, materiala in storitev, ki imajo med odhodki pomemben delež, so se zvišali za 15,1 %; v tem so se stroški materiala zvišali za 16,8 %, stroški energije pa za 9,6 %. Stroški dela so se povečali le za 1,7 %, njihov delež v dodani vrednosti pa se je s tem znižal z 69,9 % na 68,5 %. Ker gre za delovno intenzivne dejavnosti, je bil ta delež za 8,6 odstotne točke večji od povprečja v vseh gospodarskih družbah.

Z izboljšanjem poslovnih rezultatov sta se izboljšali donosnost in produktivnost, poslabšali pa gospodarnost in financiranje kmetijskih družb. Donosnost sredstev se je z 1,97 % zvišala na 2,78 %, donosnost prihodkov pa z 2,94 % na 3,57 %. Zaradi višjih poslovnih prihodkov in manjšega števila zaposlenih se je izboljšala produktivnost dela in se s 23.600 evrov povečala na 26.500 evrov. Ker pa je bila rast poslovnih odhodkov nekoliko hitrejša od rasti poslovnih prihodkov, se je poslabšala gospodarnost poslovanja z 1,030 na 1,024. V financiranju kmetijskih družb je prišlo do povečanja deleža skupnega dolga in kratkoročnih obveznosti v virih sredstev.

Skupni povprečni pozitivni izid družb s področja kmetijstva, lova in gozdarstva (SKD A) je posledica pozitivnega izida v gozdarstvu. Iz oddelka kmetijstvo, lov ter z njima povezane storitve je računovodske izkaze oddalo 364 gospodarskih družb (4 več kot za leto prej) s skupno 3.007 zaposlenimi, kar je za 11,1 % manj kakor v letu prej. Prikazali so neto čisto izgubo v višini 35.600 evrov. Rezultati so bili pozitivni na ravni poslovanja iz osnovne dejavnosti in drugega delovanja (vendar sta bila dobiček iz poslovanja in presežek izrednih prihodkov nad odhodki manjša za 15,5 % in 30,9 %), ponovno pa negativni na ravni finančnega poslovanja (a se je izguba zmanjšala za 124,5 %). Skupni izid se je poslabšal v vseh skupinah oddelka razen v lovu: v pridelovanju kmetijskih rastlin (v tem v vinogradništvu), mešanem kmetijstvu in storitvah so se dobički iz leta prej zmanjšali, v živinoreji (v tem v reji prašičev in drobnice) pa se je izguba iz leta prej še poglobila. Skupna izguba kmetijskih družb je bila posledica tudi za 23,6 % oziroma 4,08 milijona evrov nižjih subvencij. Gospodarske družbe s tega področja so ustvarile za 70,44 milijona evrov dodane vrednosti, kar je za 0,3 % manj kakor v letu prej in je pomenila 58,4 % skupne ustvarjene dodane vrednosti dejavnosti A. Iz oddelka gozdarstvo je za leto 2007 računovodske izkaze oddalo 64 gospodarskih družb (2 več kot za leto prej) s skupno 1.526 zaposlenimi, kar je za 0,6 % več kakor v letu 2006. Te družbe že vse od leta 2002, odkar imamo na voljo metodološko primerljive podatke, izkazujejo neto čisti dobiček. V letu 2007 je znašal 9,40 milijona evrov, kar je za 17,5 % več kakor v letu prej. Gozdarske družbe so skupaj ustvarile dodano vrednost v višini 50,11 milijona evrov, kar je bilo 41,6 % skupno ustvarjene dodane vrednosti dejavnosti A. Dodana vrednost na zaposlenega je bila v gozdarstvu precej višja kakor v kmetijstvu in lovu, kar za 40,2 %, in je le še za 2,1 % zaostajala za povprečno dodano vrednostjo na zaposlenega v vseh gospodarskih družbah skupaj (v letu prej za 3,9 %).

Družbe s področja ribištva (dejavnost B) so poslovno leto 2007 po dveh letih neto čiste izgube zaključile pozitivno. Računovodske izkaze je oddalo 23 gospodarskih družb (1 več kot za leto prej) s skupno 97 zaposlenimi, kar pa je 8 zaposlenih manj kakor v letu 2006. Skupno ustvarjeno dodano vrednost so povečali za 3,9 %. Preračunano na zaposlenega se je povečala za 12,3 %, vendar je bila le 37,8 % povprečne dodane vrednosti na zaposlenega v vseh gospodarskih družbah skupaj. Družbe te dejavnosti so izkazale dobiček v višini 6,55 milijona evrov (v letu prej izgubo v višini 0,21 milijona evrov), ki pa je bil predvsem posledica razmeroma velikih finančnih prihodkov iz deležev. Ti so znašali 8,48 milijona evrov, medtem ko jih v letu prej skoraj ni bilo. Na ravni poslovanja pa so izkazali še večjo izgubo kot v letu prej, in sicer v višini 84.700 evrov (v letu prej v višini 79.700 evrov).

3.2 Proizvodnja hrane, pijač in krmil

V živilskopredelovalni industriji (SKD DA)⁸ se je tudi v letu 2007 nadaljevalo povečevanje števila družb in zmanjševanje števila zaposlenih, ki pa so zvišali skupno dodano vrednost in obračunsko obdobje zaključili s precej večjim neto čistim dobičkom kakor v letu prej. Računovodske izkaze je oddalo 499 gospodarskih družb s 15.217 zaposlenimi (gl. Tabela 3). Povprečna družba je zaposlovala 30,5 delavca (v letu prej 37,8 delavca), kar je bilo le še za 1,4 več od povprečja predelovalnih dejavnosti (v letu prej za 8,1 več). Razpolagala je s sredstvi v višini 5,88 milijona evrov, kar je za 84 % več kakor v dejavnosti D in trikrat toliko kakor v povprečni gospodarski družbi. Kljub nižji zaposlenosti se je dodana vrednost zvišala s 462,86 milijona na 498,78 milijona evrov⁹. Preračunano na zaposlenega je znašala 32.780 evrov, kar je za 18,0 % več kakor v letu prej in že tudi več kakor v povprečju predelovalnih dejavnosti (za 4,9 %, v letu prej za 4,3 % manj), vendar pa še vedno manj kakor v povprečju vseh gospodarskih družb (za 2,3 %, v letu prej za 10,9 %). Ustvarile so relativno visok neto čisti dobiček v višini 83,22 milijona evrov (v letu prej 30,59 milijona evrov). Rezultati so bili pozitivni na vseh treh ravneh delovanja, tako na ravni poslovanja iz osnovne dejavnosti (neto dobiček iz poslovanja se je v primerjavi z letom prej povečal za 79,0 %) kot tudi na ravneh finančnega poslovanja (kjer je bila v letu prej izkazana neto izguba) in drugega delovanja.

Skupni prihodki družb v živilskopredelovalni industriji so bili za 7,8 % večji kakor v letu 2006. Poslovni prihodki, ki imajo med prihodki velik delež, so se povečali za 6,3 %, finančni za kar 76,5 %, drugi prihodki pa za 10,8 %. Čisti prihodki so bili kot običajno večinoma doseženi na domačem trgu, vendar se je izvozna usmerjenost družb ponovno povečala. Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu se je s 17,7 % povečal na 19,0 %, pri čemer se je predvsem povečal izvoz na trg EU: njegov delež v skupni vrednosti prodaje na tujem trgu se je z 38,5 % zvišal povečal na 43,9 %.

Rast skupnih odhodkov družb v živilskopredelovalni industriji je zaostajala za rastjo skupnih prihodkov za 2,8 odstotne točke. Poslovni odhodki so se zvišali za 4,5 %, finančni za 26,3 % in drugi za 12,0 %. Stroški blaga, materiala in storitev so se povečali za 6,0 %. Njihov delež v poslovnih odhodkih se je s 76,6 % povečal na 77,8 %, vendar pa se je delež v poslovnih prihodkih nekoliko zmanjšal, s 74,7 % na 74,5. Stroški dela so se ob nižji zaposlenosti znižali le za 1,0 %, precej pa se je zmanjšal njihov delež v dodani vrednosti, s 64,1 % na 58,8 %. Delovna stroškovnost, merjena s tem kazalnikom, se je tako spustila že nekoliko pod raven povprečja vseh gospodarskih družb (v povprečju je bila 59,8 %).

⁸ V tem poglavju prikazujemo in analiziramo podatke za skupino 15 (področje hrane, pijač in krmil).

⁹ Gospodarske družbe s podpodročja proizvodnje hrane, pijač in krmil ustvarijo veliko večino skupne dodane vrednosti tega podpodročja. V letu 2006 je bil njihov prispevek 97-odstoten.

Tabela 3: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti proizvodnje hrane, pijač in krmil v obdobju 2002–2007²

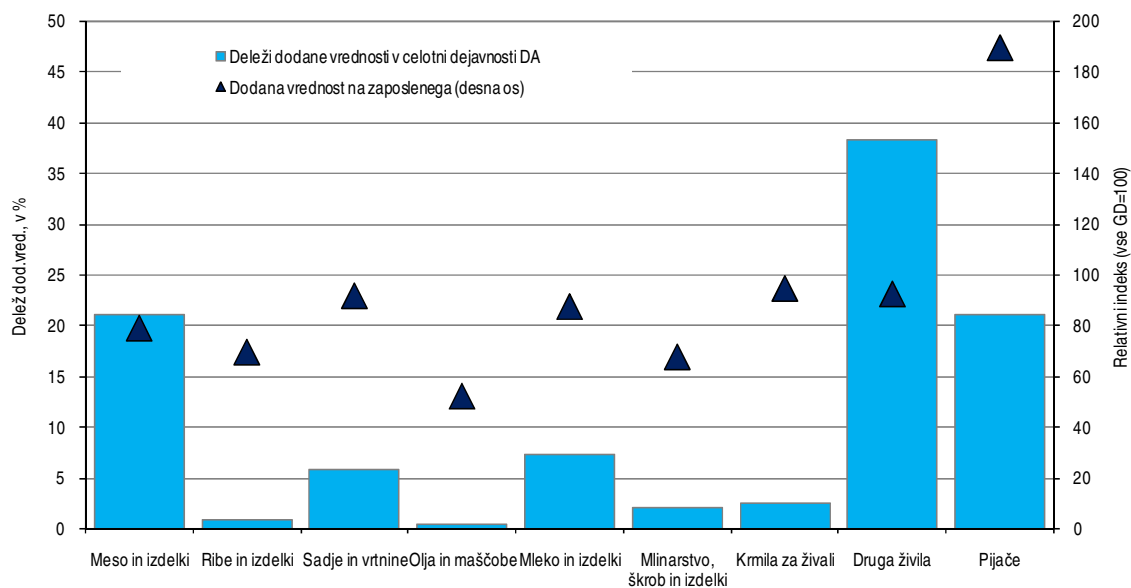
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število gospodarskih družb	385	394	414	418	441	499
Število zaposlenih ³	19.358	16.549	19.232	18.141	16.669	15.217
Delež v zaposlenosti vseh gosp. družb (v %)	4,16	3,60	4,24	3,85	3,48	3,05
Delež v dodani vrednosti vseh gosp. družb (v %)	4,21	3,66	4,25	3,31	3,10	2,98
Neto ¹ čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	26.498	18.218	27.197	2.431	30.587	83.218
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	5.421	4.772	5.158	5.932	5.775	5.878
Število zaposlenih/podjetje	50,3	42,0	46,5	43,4	37,8	30,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	106	113	111	126	150	180
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,026	1,034	1,033	1,017	1,025	1,043
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	1,29	0,97	1,27	0,11	1,23	3,03
Donosnost prihodkov (v %)	1,40	1,05	1,45	0,13	1,55	3,92
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v tisoč EUR)	25,0	26,8	25,2	25,1	27,8	32,8
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v tisoč EUR)	15,8	16,5	15,5	16,7	17,8	19,3
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	63,2	61,6	61,8	66,7	64,1	58,8
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	37,7	38,4	41,0	47,8	51,2	53,2
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	28,3	29,2	28,4	30,1	31,1	32,1
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	97,4	95,9	89,2	78,7	72,6	69,9
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	94,1	93,4	91,8	91,7	90,5	90,1
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	17,9	16,4	16,9	16,9	17,7	19,0
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	65,1	65,1	66,3	66,4	67,3	67,0
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	23,6	25,1	22,8	19,3	15,6	15,6

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS.

Z izboljšanjem poslovnih rezultatov se je izboljšala vrednost večine izbranih kazalnikov poslovanja, vendar pa je bilo to doseženo s spremenjeno strukturo financiranja in plačilne sposobnosti. Izboljšali so se tako opremljenost dela s sredstvi, gospodarnost poslovanja in donosnost sredstev ter prihodkov kot tudi produktivnost in delovna stroškovnost. Pri tem se je nadaljevalo povečevanje deleža dolga in kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (vendar sta bila oba še vedno manjša od povprečja v predelovalnih dejavnosti, za 2,7 oziroma 5,6 odstotne točke) ter zniževanje kapitalske pokritosti stalnih sredstev in dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev ter zalog (ki pa sta tudi bili nižji od povprečja v predelovalnih dejavnosti, za 11,8 oziroma 1,0 odstotne točke).

Slika 6: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah v proizvodnji hrane, pijač, krmil in tobačnih izdelkov v letu 2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

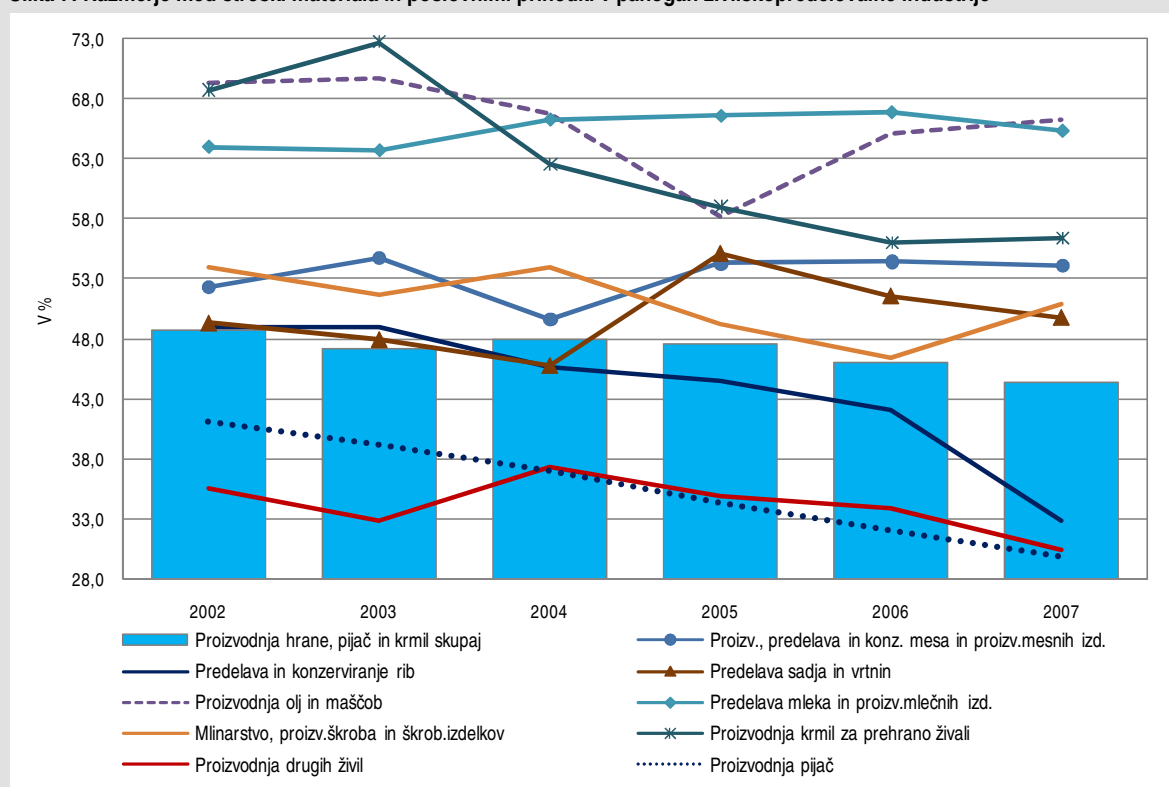
Večina gospodarskih družb in zaposlenih, ki ustvarijo tudi večji del dodane vrednosti, je v treh od devetih skupin, in sicer v proizvodnji, predelavi in konzerviranju mesa ter proizvodnji mesnih izdelkov, proizvodnji pijač in v skupini proizvodnja drugih živil (v slednji znotraj proizvodnje kruha, svežega peciva in slaščic ter predelave čaja in kave). Te tri skupine so v letu 2007 k podpodročju DA skupno prispevale 79,2 % števila družb, 77,6 % zaposlenih in 80,6 % dodane vrednosti (gl. Slika 6). Največ dodane vrednosti je bilo ustvarjene v skupini proizvodnja drugih živil (191,4 milijona evrov, to je 38,4 % skupne dodane vrednosti DA), kjer je tudi največje število družb (269, to je 53,9 % vseh družb DA) in največje število zaposlenih (6.171, to je 40,6 % vseh zaposlenih v DA). Opazne so razmeroma velike spremembe v proizvodnji kruha, svežega peciva in slaščic, kjer se je zelo povečalo število družb (s 146 na 193), zmanjšala pa tako skupna kot tudi povprečna zaposlenost na podjetje (prva s 4.644 na 4.254, druga pa z 31,8 na 22,0).

Gospodarske družbe iz večine skupin so poslovno leto v povprečju zaključile z dobičkom; negativno so poslovale le še družbe v predelavi mleka in v proizvodnji mlečnih izdelkov ter proizvodnji rastlinskih in živalskih olj ter maščob. Najvišje povečanje neto čistega dobička so v povprečju dosegle družbe v skupinah predelava in konzerviranje rib (za 471,2 %) ter v proizvodnji, predelavi in konzerviranju mesa ter proizvodnji mesnih izdelkov (za 460,2 %), pa tudi v proizvodnji pijač (za 129,2 %). Kot običajno so družbe iz zadnje skupine k skupnemu dobičku celotne živilskopredelovalne industrije prispevale največ, vendar se je njihov delež s 77,9 % znižal na 65,7 %. Pozitiven premik pomeni tudi precejšnje izboljšanje v poslovanju v predelavi mleka in proizvodnji mlečnih izdelkov, kjer so neto čisto izgubo iz leta prej v višini 13,0 milijonov evrov znižali na 2,1 milijona evrov. Pri tem so na ravni poslovanja iz osnovne dejavnosti po triletnem negativnem izidu zopet prikazali neto dobiček.

Okvir 1: Poslovni rezultati panog živilskopredelovalne industrije v luči sprememb cen hrane in kmetijskih surovin v letu 2007

V letu 2007 so precej porasle cene kmetijskih surovin in hrane, zato smo v tej luči tudi posebej analizirali poslovanje družb v dejavnosti kmetijstva in živilskopredelovalne industrije. V letu 2007 je prišlo do precejšnje rasti cen hrane, ki je primarno izhajala iz rasti cen kmetijskih surovin¹⁰. V naših analizah smo že ugotavljali, da je bilo povišanje cen industrijskih izdelkov v nekaterih panogah relativno visoko, zaradi česar smo živilskopredelovalno industrijo obravnavali med dejavniki rasti končnih cen hrane¹¹. Tokrat smo v tej luči analizirali statistične podatke iz bilanc stanja in izkaza poslovnega izida posameznih panog živilskopredelovalne industrije ter kmetijstva. Osredotočili smo se na rezultate poslovanja v osnovni dejavnosti (dobiček oziroma izguba iz poslovanja) in v tem okviru na analizo obremenjenosti poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev. Na poslovne rezultate vpliva vrsta dejavnikov, zato na podlagi razpoložljivih statističnih podatkov iz bilanc stanja in izkaza poslovnega izida nikakor ni mogoče zaključiti, ali so bila povišanja cen v tem delu prehranske verige (kmetijstvo-živilskopredelovalna industrija) »ustrezna« glede na rast cen kmetijskih surovin. Kljub temu rezultati kažejo, da je v nekaterih segmentih teh dejavnosti prišlo do znižanja razmerja med stroški materiala ter poslovnimi prihodki (delež omenjenih stroškov v poslovnih prihodkih se je zmanjšal), kar lahko ob vrsti drugih dejavnikov (na primer racionalizaciji stroškov) povezujemo tudi z relativno veliko rastjo prodajnih cen glede na rast nabavnih cen. Znižanje obremenjenosti poslovnih prihodkov s stroški materiala je bilo značilno za večino panog živilskopredelovalne industrije (gl. Slika 7).

Slika 7: Razmerje med stroški materiala in poslovnimi prihodki v panogah živilskopredelovalne industrije

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

¹⁰ Rasti cen hrane so bile v letu 2007 eden glavnih generatorjev skupne rasti cen življenjskih potrebščin. Prve so porasle za 7,8 %, druge pa za 3,6 %. Pri tem so cene kmetijskih pridelkov pri proizvajalcih porasle za 8,2 %, v živilsko predelovalni industriji pa za 4,4 %. Pri primerjavi stopnje rasti cen v prehranski industriji s stopnjo rasti cen kmetijskih pridelkov pri proizvajalcih je treba upoštevati, da je delež kmetijskih surovin v končnih cenah hrane v povprečju razmeroma nizek (po oceni OECD in FAO v večini razvitih držav med 25 in 35 %).

¹¹ Kovač, M. in Ivask, K. (2008) v Ekonomsko ogledalo (1/2008) ter Kovač, M. in Ivask, K. (2008) v Ekonomsko ogledalo (2/2008).

V kmetijstvu (SKD A 01) se je dobiček iz poslovanja v povprečju poslabšal, vendar je bilo poslovanje v rastlinskem delu precej boljše kot v živinoreji. Kmetijske družbe skupaj so poslovno leto na ravni poslovanja iz osnovne dejavnosti v povprečju zaključile z neto dobičkom, ki je bil za 15,5 % manjši kot v letu prej. Visoka je bila predvsem rast stroškov blaga, materiala in storitev (za 14,9 %), katerih delež v skupnih prihodkih se je z 69,4 % povečal na 72,1 %. V tem se je obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški materiala zvišala s 33,8 % na 34,8 %. Vendar pa so bili rezultati znotraj dejavnosti zelo različni. Tako se je izid izboljšal v pridelovanju kmetijskih rastlin, v živinoreji pa se je poslabšal, kar zelo sovпада z gibanjem cen kmetijskih proizvodov pri pridelovalcih, torej prodajnih cen pridelovalcev. Te so v povprečju porasle za 8,2 %; vendar v glavnem zaradi visoke rasti v rastlinskem delu, kjer so bile višje kar za 18,4 %, v živinoreji pa so porasle le za 3,1 %¹².

Družbe s področja proizvodnje hrane, pijač in krmil (SKD DA) so neto dobiček iz poslovanja močno povečale, pri tem pa se je obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški porabljenega materiala zmanjšala. Podrobnejša analiza poslovnih prihodkov in odhodkov pokaže, da se je sicer nekoliko poslabšala obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev, vendar pa se je v tem izraziteje zmanjšala obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški porabljenega materiala (s 46,0 % na 44,4 %). To je bila tudi najnižja raven po letu 2002, odkar imamo na voljo metodološko primerljive podatke (takrat 48,7 %). Znižanje je bilo najizrazitejše v predelavi in konzerviranju rib, pa tudi v skupini druga živila (predvsem v proizvodnji homogeniziranih živil in dietetične hrane ter v proizvodnji prepečenca in piškotov, proizvodnji trajnega peciva in slaščic) ter v proizvodnji pijač. Slednje je lahko posledica vpliva različnih dejavnikov (npr. racionalizacije poslovanja) in verjetno tudi rasti cen proizvodov živilskopredelovalne industrije pri proizvajalcih; te so lani v povprečju zrasle za 4,4 %.

¹² Več o rasti cen pri kmetijskih pridelovalcih in rejcih v Kovač, M. (2008), Ekonomsko ogledalo (3/2008).

4 RUDARSTVO

V letu 2007 je bila rast dodane vrednosti v gospodarskih družbah rudarstva (SKD C) štirikrat nižja od rasti dodane vrednosti vseh gospodarskih družb skupaj, še vedno velik delež stroškov dela v dodani vrednosti pa se relativno bolj znižuje. Deleža števila zaposlenih in ustvarjene dodane vrednosti dejavnosti rudarstva v vseh gospodarskih družbah se z leti zmanjšujeta (gl. Tabela 4), ker se v okviru rudarstva krči obseg premogovništva. Dodana vrednost v rudarstvu se je leta 2007 nominalno povešala za 3,1 % (v vseh družbah za 12,3 %). V letu 2007 so bili stroški dela 69,6 % dodane vrednosti, kar je za okoli 10 o. t. manj kakor pred petimi leti, čeprav za prav toliko še vedno presegajo delež pri vseh družbah skupaj. Pri tem lahko večji delež stroškov dela v dodani vrednosti delno pripišemo težjim delovnim pogojem v rudarstvu, hitrejše zmanjševanje kot pri vseh družbah pa nujni racionalizaciji poslovanja z zmanjšanjem števila zaposlenih v energetskem delu rudarstva, ki omogoča preživetje na vse bolj liberaliziranem energetskem trgu.

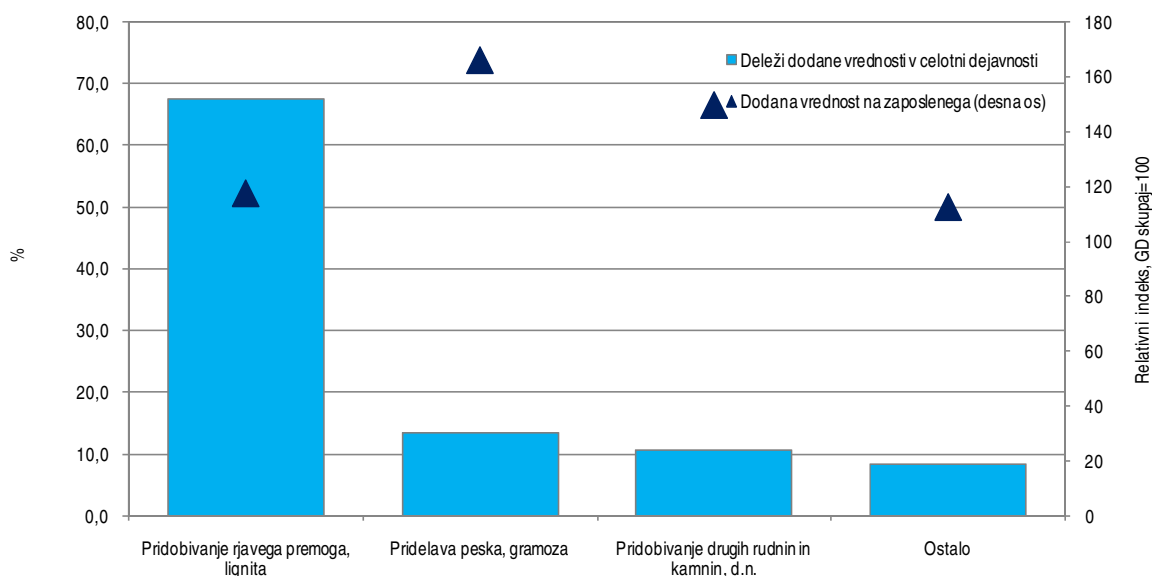
Tabela 4: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti rudarstva v obdobju 2002–2007²

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število gospodarskih družb	59	59	66	64	69	73
Število zaposlenih ³	4.779	4.419	4.069	3.843	3.670	3.428
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	1,0	1,0	0,9	0,8	0,8	0,7
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	1,1	1,1	1,0	1,0	0,9	0,9
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	-3.296	-3.937	805	-10.007	6.860	8.849
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	6.391	6.295	6.049	6.160	6.165	6.483
Število zaposlenih/podjetje	81,0	74,9	61,7	60,0	53,2	47,0
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povpreč. sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	-	85	95	103	112	131
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	0,987	1,000	1,014	0,987	1,034	1,051
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	-	-1,1	0,2	-2,5	1,7	2,0
Donosnost prihodkov (v %)	-1,4	-1,6	0,3	-3,9	2,4	3,0
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	27.191	29.405	33.201	35.707	37.984	41.934
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	21.437	23.641	25.285	26.757	27.540	29.190
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	78,8	80,4	76,2	74,9	72,5	69,6
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	23,1	25,3	29,0	36,3	39,3	46,8
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	17,0	19,0	20,4	26,5	25,2	22,0
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	98,1	95,2	90,7	84,3	81,5	69,2
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	99,7	97,7	94,3	88,8	92,3	95,6
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	4,7	5,5	5,8	6,3	8,0	8,3
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	78,4	78,5	78,3	75,6	74,5	76,8
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	24,2	24,7	22,9	27,5	29,5	28,3

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS.

Slika 8: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah v dejavnosti rudarstva v letu 2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V rudarstvu se zmanjševanje števila zaposlenih nadaljuje, zato tudi produktivnost dela narašča hitreje kakor pri vseh družbah. Število zaposlenih se je od leta 1995 do lani znižalo z 8.732 na 3.428, to je za 60,7 % ali v povprečju kar po 7,5 % na leto. Zniževanje je bilo v preteklih petih letih nekoliko manj intenzivno, po 6,4 % na leto, v letu 2007 pa se je zaposlenost znižala za 6,6 %. Produktivnost dela, merjena kot dodana vrednost na zaposlenega, je v rudarstvu že za četrtno večja kakor pri vseh družbah gospodarstva skupaj, saj se je v zadnjih letih povečala bolj kot v povprečju v vseh družbah. Medtem ko se je produktivnost v gospodarstvu v zadnjih petih letih nominalno povišala za dobro tretjino (v letu 2007 za 7,6 %), se je v rudarstvu za več kot polovico (v letu 2007 za 10,4 %).

Gospodarske družbe rudarstva so že drugo leto zapored poslovanje zaključile s solidnim dobičkom in lani je bila gospodarnost poslovanja že višja kot pri vseh družbah skupaj. V rudarstvu so dolga leta večinoma poslovali z izgubo, ki je v letu 2005 presegla 10 milijonov evrov. Že v letu 2006 se je poslovanje močno izboljšalo, lani pa so dosegli 8,849 milijona evrov neto čistega dobička. Obakrat so zelo uspešno poslovali v dejavnosti pridobivanje drugih rudnin in kamnin (oddelek 14), še zlasti v poddejavnosti pridobivanja gramoza in peska, kar povezujemo z visoko aktivnostjo v gradbeništvu v tem obdobju, zlasti v povezavi z avtocestno gradnjo. Tudi lani je še veljalo, da energetski del rudarstva vselej posluje z izgubo, neenergetski pa z dobičkom. V rudarstvu so v lanskem letu s koeficientom 1,051 tudi prvič presegli gospodarnost poslovanja, značilno za povprečno družbo v gospodarstvu (1,048).

Kljub zmanjševanju obsega poslovanja premogovništvo ostaja največja dejavnost v okviru dejavnosti pridobivanje energetskih surovin (podpodročje CA), a zadnjih nekaj let nima več največje izgube. Celotno podpodročje CA vključuje dva delujoča rudnika lignita in rjavega premoga ter nekaj rudnikov v zapiranju (med njimi tudi rudnik uranove rude) ter dejavnost pridobivanja nafte in zemeljskega plina s povezanimi storitvami. V okviru podpodročja CA je največja dejavnost premogovništvo, to je pridobivanje rjavega premoga in lignita (oddelek 10), ki je lani pomenilo 74,1 % rudarstva po številu zaposlenih in 68,5 % po ustvarjeni dodani vrednosti. V letu 2002 je bil delež dodane vrednosti omenjenega oddelka še 84,4 % in

delež zaposlenih še nekaj več, kar kaže, da se je dejavnost močno skrčila, saj se je od tedaj do leta 2007 dodana vrednost tudi nominalno zmanjšala za 11,5 % (lani za 2,7 %). Pri pridobivanju energetskih surovin so v letu 2007 imeli 1,242 milijona evrov neto čiste izgube, k čemur je premogovništvo prispevalo le 281.000 evrov (sicer poslabšanje v primerjavi s 430.000 evri dobička v letu 2006, a izboljšanje glede na pretekla leta, ko so bile izgube vselej bistveno večje). V dejavnosti pridobivanja nafte in zemeljskega plina ter povezanih storitvah so v letu 2007 poslovali s 479.000 evri neto čiste izgube, v dejavnosti pridobivanje uranovih in torijevih rud pa je bila izguba še za malenkost višja. V letu 2007 so v premogovništvu prejeli 24,146 milijona evrov subvencij, povezanih s poslovnimi rezultati, kar je bilo za 15,9 % več kakor leto prej, produktivnost dela pa so povečali za 12,7 %. Rast produktivnosti in zniževanje proizvodnih stroškov je za domače premogovništvo pomembno, saj dejavnosti omogoča preživeti na liberaliziranem globalnem energetskem trgu.

Pridobivanje rud in kamnin razen energetskih (podpodročje CB) ustvari že skoraj tretjino dodane vrednosti rudarstva in je v zadnjih dveh letih postalo poslovno zelo uspešno. Dejavnost združuje pridobivanje kovinskih rud, kamna, gramoza, peska, morske soli ipd. V letu 2007 so ustvarili že 31,5 % dodane vrednosti rudarstva in 10,091 milijona evrov neto čistega dobička. Dobiček je bil za četrtno večji kot v letu 2006 in 6-krat višji kot dobiček v letu 2002. Poslovni prihodki so v letu 2007 kar za 13,3 % presegli poslovne odhodke, pri čemer je bila donosnost prihodkov skoraj dvakrat višja kot v vseh družbah. V okviru podpodročja CB so največ neto čistega dobička ustvarili v dejavnosti pridobivanja gramoza in peska (podrazred 14.210), kar 5,211 milijona evrov. To seveda lahko povežemo z veliko lanskoletno aktivnostjo v gradbeništvu, kjer se je dodana vrednost realno povečala za 18,7 %¹³. Velik neto čisti dobiček v višini 2,491 milijona evrov so lani spet dosegli tudi v dejavnosti pridobivanja drugih rudnin in kamnin (podrazred 14.500).

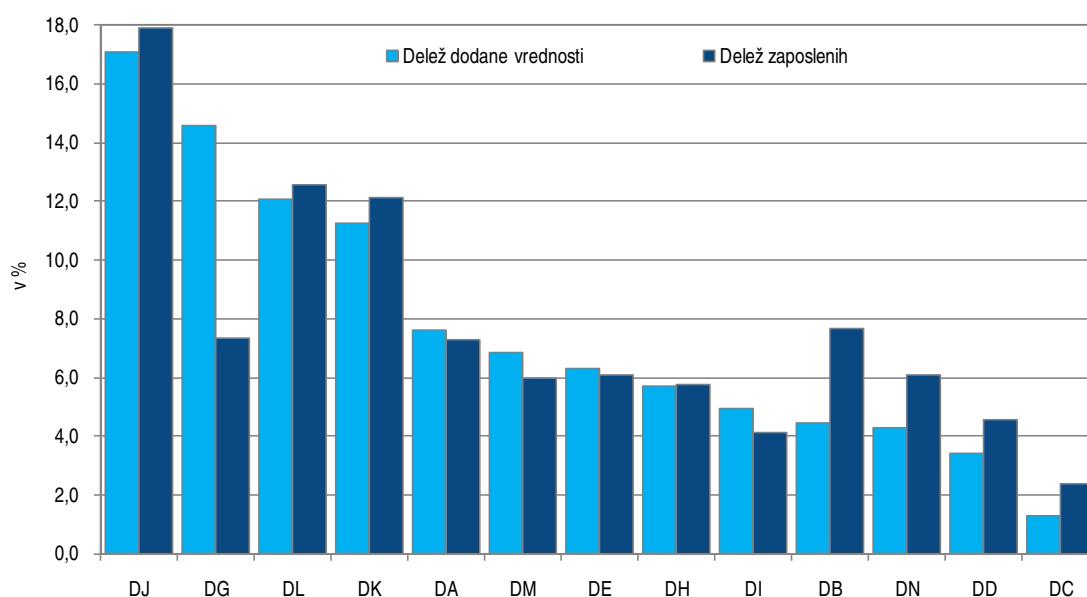
¹³ Podatki statistike nacionalnih računov (SURS, 2008).

5 PREDELOVALNE DEJAVNOSTI

Predelovalne dejavnosti združujejo 14 heterogenih panog¹⁴, v katerih je bilo lani 209.415 zaposlenih .

Po obsegu realizirane dodane vrednosti izstopajo predvsem štiri panoge (gl. Slika 9). To sta kovinska (DJ) in kemična industrija (DG), katerih delež je velik tudi glede na evropsko povprečje, ter proizvodnja električne in optične opreme (DL) ter proizvodnja strojev in naprav (DK). Omenjene štiri panoge so lani ustvarile 55,0 % dodane vrednosti in zaposlovale polovico delavcev predelovalne dejavnosti. Največ, skoraj petino vseh zaposlenih v predelovalnih dejavnostih, je zaposlovala kovinska industrija, v kateri je bilo v letu 2007 ustvarjenih tudi največ novih delovnih mest.

Slika 9: Delež dodane vrednosti in zaposlenih po panogah predelovalnih dejavnosti v letu 2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Legenda: DA – proiz. hrane, pijač, krmil in tobačnih izd., DB – proiz. tekstilij, usnjenih oblačil, tekstilnih in usnjenih izd., DC – proiz. usnja, obutve in usnjenih izd., DD – obdelava in predelava lesa razen pohištva, DE – proiz. vlaknin, papirja, založništvo in tiskarstvo, DG – proiz. kemikalij, kemičnih izdelkov, umetnih vlaken, DH – proiz. izdelkov iz gume in plastičnih mas, DI – proiz. drugih nekovinskih mineralnih izd., DJ – proiz. kovin in kovinskih izd., DK – proiz. strojev in naprav, DL – proiz. električne in optične opreme, DM – proiz. vozil in plovil, DN – proiz. pohištva in druge predelovalne dejavnosti, reciklaža.

V predelovalnih dejavnostih narašča število manjših podjetij, ki v procesu proizvodnje uporabljajo vse več sredstev. Število gospodarskih družb, ki se uvrščajo v predelovalne dejavnosti, se z leti povečuje. Lani je v teh dejavnostih poslovalo približno 7.200 podjetij. Ta so bila v pretežni meri mikro in majhna podjetja (skoraj 6.500), njihovo število pa se je v zadnjih letih tudi najhitreje povečalo. Velikih podjetij pa je po drugi strani vse manj (lani le še 155), ohranjajo pa se predvsem v tehnološko zahtevnejših panogah, ki izvozijo večji del svoje proizvodnje in izkoriščajo ekonomije obsega. Ob siceršnjem upadanju povprečnega števila zaposlenih na podjetje, pa se ves čas povečuje vrednost sredstev, ki jih povprečna gospodarska družba predelovalnih dejavnosti uporablja v proizvodnem procesu. Ti trendi so povezani tudi s poglobljanjem finančnih trgov, ki omogočajo vse večjo zadolženost podjetij. V gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti se je v letu 2007

¹⁴ V tem poglavju se bomo osredotočili predvsem na 12 panog, saj je proizvodnja hrane in pijač (DA) podrobneje analizirana v poglavju 3.2., proizvodnjo koks in naftnih derivatov (DF) pa zaradi majhnosti (ima manj kot 0,1 % dodane vrednosti gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti) povsem izpuščamo iz analize.

delež dolga v virih sredstev povzpел na 55,9 %. Pri tem je bila raven zadolženosti obratno sorazmerna velikosti podjetja.

Tabela 5: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih v obdobju 2002–2007²

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število gospodarskih družb	6.355	6.565	6.758	6.810	6.939	7.201
Število zaposlenih ³	216.601	208.450	208.954	208.030	206.408	209.415
Neto ¹ čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	461	519	622	653	852	967
Delež v zaposlenosti vseh gosp. družb (v %)	46,6	45,3	45,0	44,2	43,1	41,9
Delež v dodani vred. vseh gosp. družb (v %)	43,6	42,4	41,9	40,9	40,2	39,0
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	2.543	2.549	2.686	2.874	3.003	3.187
Število zaposlenih/podjetje	34,1	31,8	30,9	30,5	29,7	29,1
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	73	63	85	90	97	104
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,040	1,045	1,046	1,046	1,052	1,054
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	2,92	3,98	3,52	3,50	4,27	4,43
Donosnost prihodkov (v %)	2,59	2,87	3,16	3,16	3,74	3,77
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	23.167	24.608	26.072	26.982	29.025	31.235
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	14.869	15.687	16.607	17.283	18.120	19.065
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	64,2	63,7	63,7	64,1	62,4	61,0
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	44,6	46,5	47,7	49,1	53,5	55,9
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	32,7	34,4	34,0	34,8	36,0	37,6
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	100,4	97,0	93,4	91,2	84,6	81,7
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	97,6	95,5	94,5	93,1	92,6	91,1
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	56,3	58,1	58,7	60,8	62,2	61,9
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	56,2	55,8	56,2	55,8	55,0	54,0
Delež proizvajalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	28,3	27,4	28,0	27,7	29,3	30,2

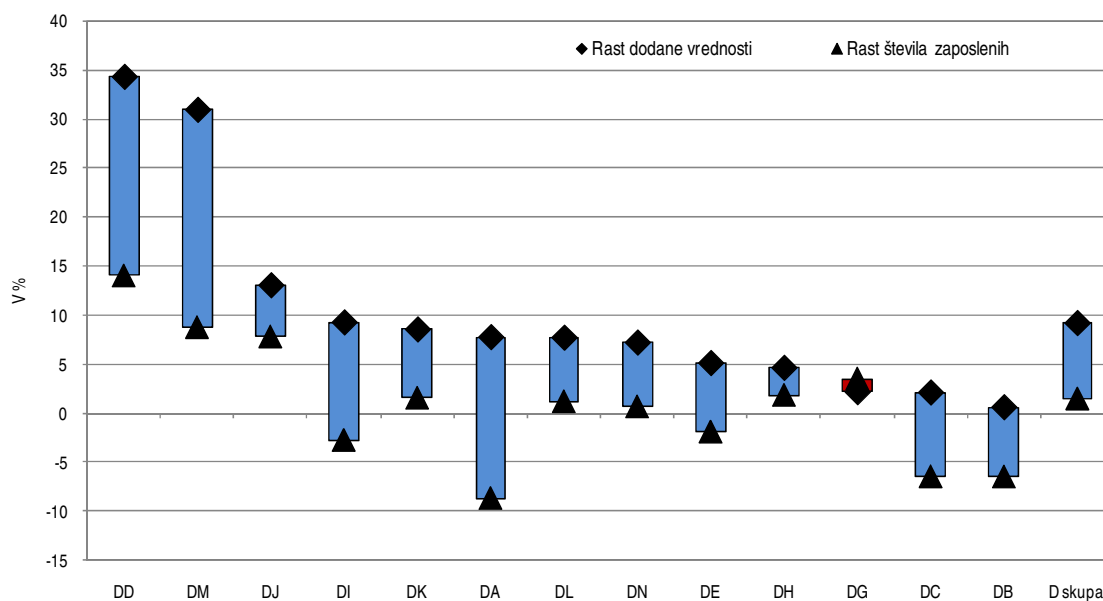
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombi: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS.

Višja opremljenost dela s sredstvi je z relativno nižjim povečanjem obsega dela omogočila visok porast dodane vrednosti. Ob višjem povečanju vrednosti v proizvodnji uporabljenih sredstev (10,1 %) od naraščanja števila zaposlenih (1,5 %) se opremljenost dela s sredstvi povečuje. To pozitivno vpliva na produktivnost, merjeno z dodano vrednostjo na zaposlenega. Dodana vrednost se je lani nominalno povečala za 9,2 %, kar je najvišje povečanje v zadnjem petletnem obdobju, odkar imamo primerljive podatke. Visok porast dodane vrednosti je pomembno prispeval k skupni rasti dodane vrednosti vseh gospodarskih družb (približno 30 %). Čeprav se je glede na leto 2006 dodana vrednost povišala v vseh štirinajstih panogah predelovalnih dejavnosti, so med njimi velike razlike (gl. Sliko 10). Najvišja rast (34,3 %) je bila lani dosežena v lesnopredelovalni industriji (DD), ki je relativno majhna panoga in je v preteklih letih celo rahlo izgubljala

delež v strukturi dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti. Visoko (kar 30,9-odstotno) je bilo tudi povišanje dodane vrednosti proizvodnje vozil in plovil (DM), ki je v veliki meri posledica visokega, a v tem obsegu najverjetneje le začasnega povečanja proizvodnje predvsem ene izmed družb te panoge. S 13,0-odstotnim povečanjem pa je k skupni rasti dodane vrednosti družb predelovalnih dejavnosti največ prispevalo največje podpodročje – kovinska industrija (DJ). Po drugi strani se je krčenje obsega prodaje v tekstilni (DB) in usnjarski industriji (DC) nadaljevalo tudi lani, a so ta podjetja v še večjem obsegu znižala stroške blaga, materiala in storitev in tako ustvarila nekoliko več dodane vrednosti kot v letu 2006. Bolj neznačilno je bilo lansko nizko povečanje dodane vrednosti v eni od nosilnih panog slovenske predelovalne industrije, tj. kemični industriji (DG)¹⁵.

Slika 10: Rast dodane vrednosti in števila zaposlenih po panogah predelovalnih dejavnosti v letu 2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

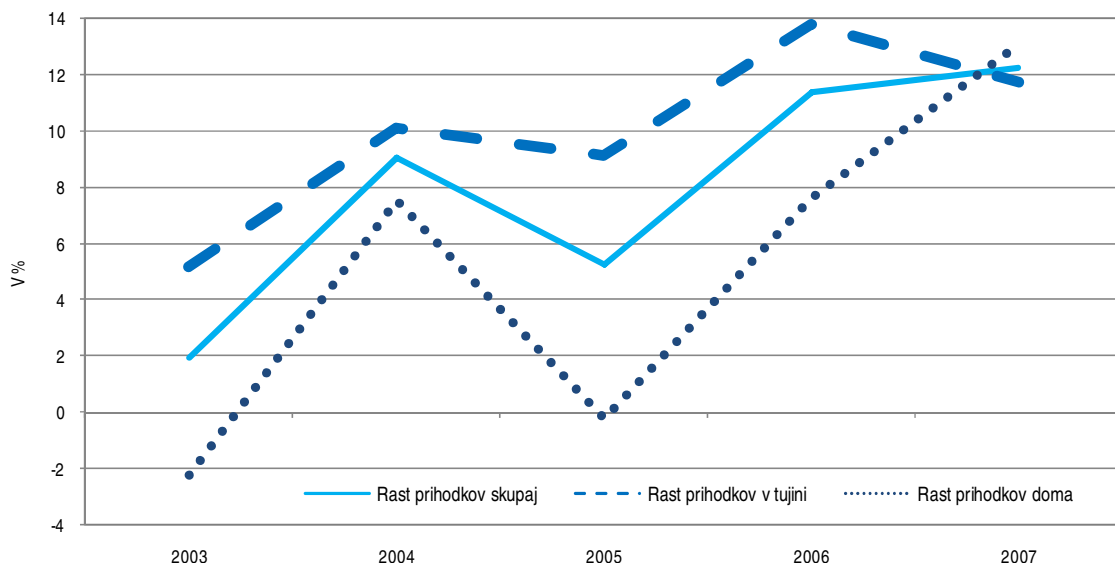
Legenda: DA – proiz. hrane, pijač, krmil in tobačnih izd., DB – proiz. tekstilij, usnjenih oblačil, tekstilnih in usnjenih izd., DC – proiz. usnja, obutve in usnjenih izd., DD – obdelava in predelava lesa razen pohištva, DE – proiz. vlaknin, papirja, založništvo in tiskarstvo, DG – proiz. kemikalij, kemičnih izdelkov, umetnih vlaken, DH – proiz. izdelkov iz gume in plastičnih mas, DI – proiz. drugih nekovinskih mineralnih izd., DJ – proiz. kovin in kovinskih izd., DK – proiz. strojev in naprav, DL – proiz. električne in optične opreme, DM – proiz. vozil in plovil, DN – proiz. pohištva in druge predelovalne dejavnosti, reciklaža.

Na rast prodaje je ugodno vplivalo povišanje tujega, še bolj pa domačega povpraševanja po izdelkih predelovalnih podjetij. V letu 2007 je bilo vrednostno povečanje prodaje blaga, materiala in storitev predelovalnih podjetij najvišje v zadnjem petletnem obdobju (12,3 %). Velika je bila predvsem rast prodaje na slovenskem trgu (13,1 %), saj so gospodarske družbe predelovalnih dejavnosti v preteklih letih večale obseg prodaje predvsem na tujih trgih in manj na domačem (gl. Slika 11). Največ so k rasti prihodkov na domačem trgu prispevale družbe kovinske, avtomobilske in elektroindustrije. Tudi rast prihodkov od prodaje na tujih trgih je bila visoka, 11,7-odstotna, pri čemer se je ponovno močno povečala prodaja na enotnem evropskem trg (16,6 %), pri prodaji na trgih zunaj EU pa je prišlo celo do rahle kontrakcije (-0,3 %), kar pa je verjetno posledica spremembe v obsegu trga zunaj EU (zaradi vstopa Bolgarije in Romunije v EU v letu 2007).

¹⁵ Po podatkih Statističnega Urada RS je kemična industrija (DG) v letu 2007 povečala proizvodnjo za več kot 20 %. Ker gre za realen obseg, neodvisen od sprememb cen proizvodov, je mogoče sklepati, da so na nizko nominalno rast dodane vrednosti vplivale nižje cene njihovih proizvodov na prihodkovni strani, na drugi strani pa relativno visoko povečanje stroškov, ki se pri izračunu indeksa industrijske proizvodnje ne upošteva. Nekaj več o tem je napisano tudi v nadaljevanju poglavja.

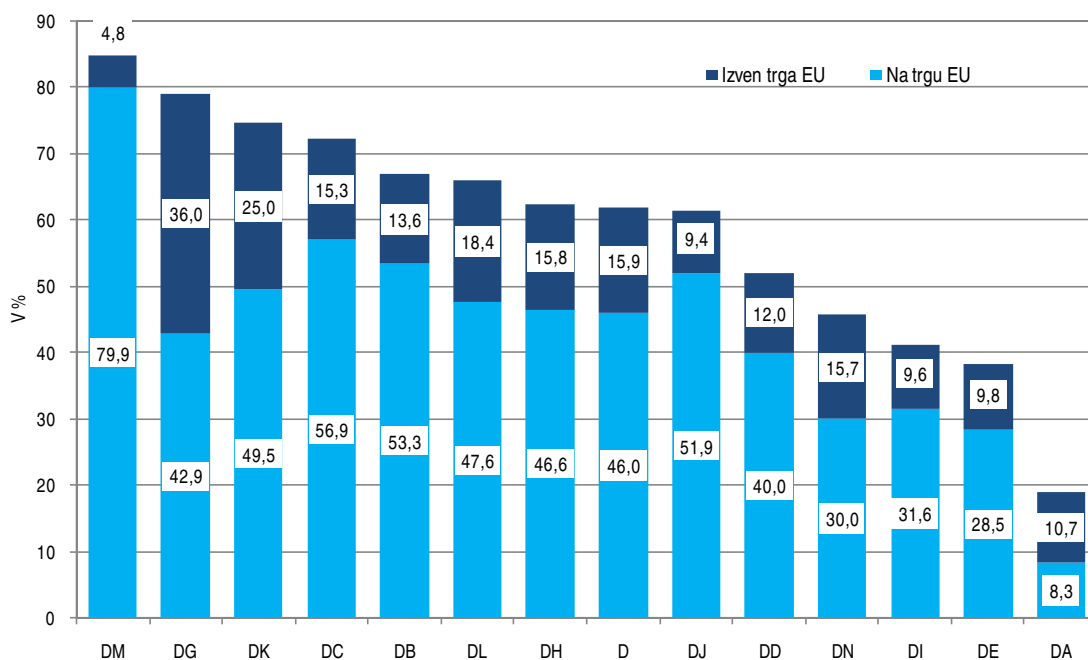
Posledično se je nekoliko znižala povprečna izvozna naravnost teh dejavnosti, ki so med vsemi gospodarskimi družbami slovenskega gospodarstva najbolj vpete v mednarodne blagovne tokove.

Slika 11: Rast prihodkov od prodaje na domačem in tujih trgih v obdobju 2003–2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 12: Izvozna usmerjenost po panogah predelovalnih dejavnosti v letu 2007

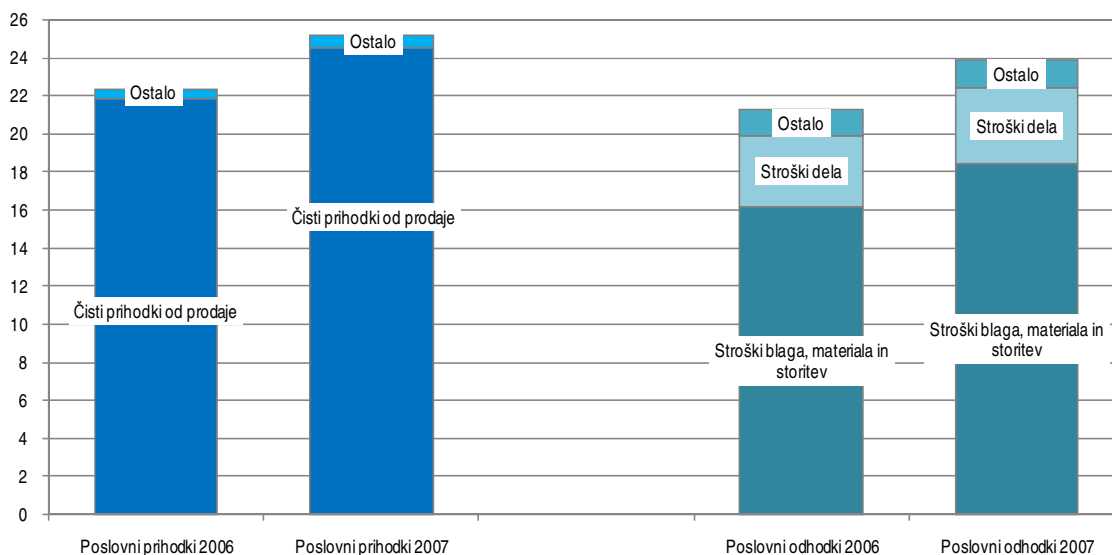

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Legenda: DA – proiz. hrane, pijač, krmil in tobačnih izd., DB – proiz. tekstilij, usnjenih oblačil, tekstilnih in usnjenih izd., DC – proiz. usnja, obutve in usnjenih izd., DD – obdelava in predelava lesa razen pohištva, DE – proiz. vlaknin, papirja, založništvo in tiskarstvo, DG – proiz. kemikalij, kemičnih izdelkov, umetnih vlaken, DH – proiz. izdelkov iz gume in plastičnih mas, DI – proiz. drugih nekovinskih mineralnih izd., DJ – proiz. kovin in kovinskih izd., DK – proiz. strojev in naprav, DL – proiz. električne in optične opreme, DM – proiz. vozil in plovil, DN – proiz. pohištva in druge predelovalne dejavnosti, reciklaža.

Razlike heterogenih panog predelovalnih dejavnosti se kažejo tudi v njihovi izvozni usmerjenosti (gl. Sliko 12). Med vsemi panogami je od prodaje na domačem trgu najbolj odvisna proizvodnja hrane in pijač (DA). To je za to panogo značilno tudi v drugih državah EU, vseeno pa je med panogami predelovalne industrije pokritost uvoza z izvozom tu najmanjša¹⁶. Vendar je ravno ta panoga lani najbolj povečala svojo izvozno naravnost. Večja rast prihodkov od prodaje na tujih trgih od rasti prihodkov na domačem in posledično povečanje izvozne naravnosti je bila tudi v proizvodnji električne in optične opreme (DL) ter lesnopredelovalni industriji (DD)¹⁷. Slednja je v letu 2007 krepko povečala prihodke od prodaje tudi doma (na tujem za 27,0 % na domačem pa za 22,2 %). V še večjem obsegu je prodajo na obeh trgih povečala proizvodnja vozil in plovil (na tujem 23,1 na domačem pa kar za 36,0 %), ki ostaja tudi v letu 2007 najbolj izvozno usmerjena panoga. Sledi ji kemična industrija (DG), za katero je značilna močna izvozna usmerjenost na trge zunaj EU, v veliki meri na trge, vezane na tečaj ameriškega dolarja. Depreciacija dolarja bi lahko bila eden od razlogov za lansko razmeroma počasno rast nominalnih prihodkov od prodaje te dejavnosti.

Slika 13: Struktura poslovnih prihodkov in odhodkov v predelovalnih dejavnostih v letih 2006 in 2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

K visoki rasti poslovnih odhodkov (12,4 %) so največ prispevali povečani stroški blaga, materiala in storitev. Stroški blaga, materiala in storitev, ki so glavnina poslovnih odhodkov gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti (gl. Sliko 13), so se v letu 2007 povečali za 13,8 %. Visoko povišanje je na eni strani posledica povečanega obsega proizvodnje, ki zahteva večjo porabo materiala. Po drugi strani pa so na povišanje stroškov vplivale tudi visoke cene surovin. Visoka rast cen energentov¹⁸ v letu 2007 je kljub zmanjšanju energetske intenzivnosti panog¹⁹ vplivala na povišanje stroškov energije. To so občutile predvsem tiste panoge, ki v proizvodnem procesu porabijo veliko energije, kot na primer papirna industrija (del DE), proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (predvsem cementna in keramična industrija) ter proizvodnja kovin (del DJ). Povišanje stroškov kot posledica višjih cen nafte se je odrazilo tudi v višjih stroških

¹⁶ To pomeni, da slovenska prehrabna industrija izvozi manj svojih izdelkov, kot jih uvozimo od tujih prehrabnih podjetij. Gre za preračune podatkov Statističnega Urada RS, katerih zajetje ni isto, a primerljivo zajetju podatkov AJPES.

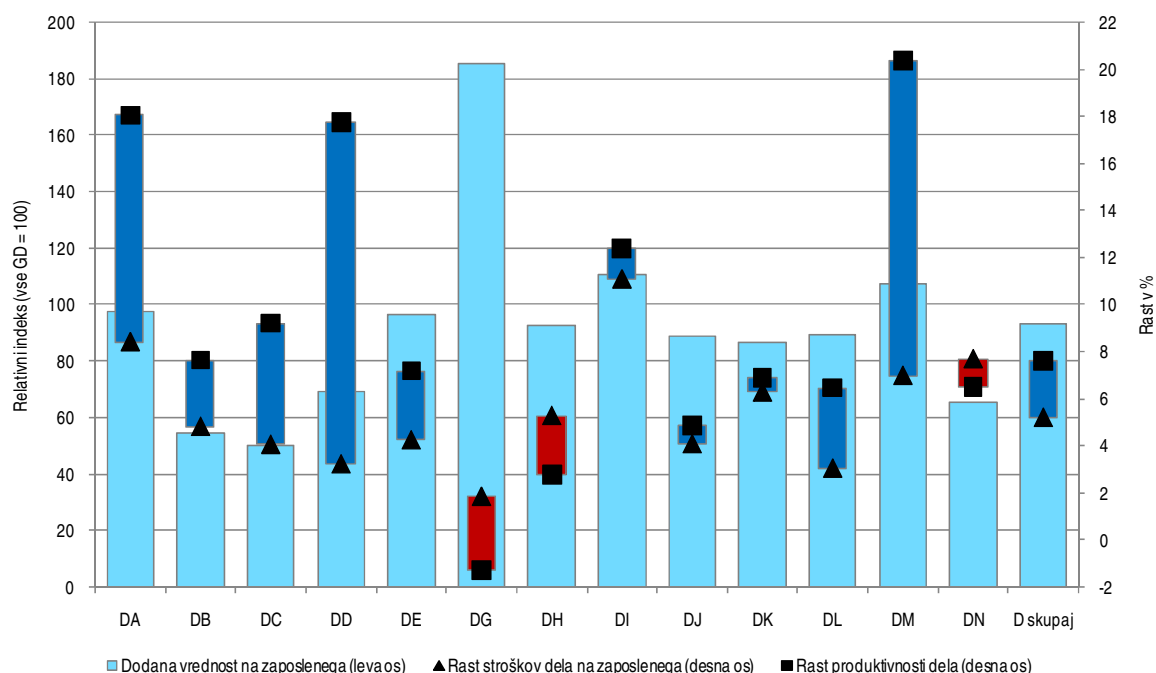
¹⁷ Z izjemo omenjenih treh so preostale panoge predelovalnih dejavnosti v letu 2007 bolj povečale vrednost prodaje na domačem kakor na tujih trgih in posledično znižale svojo izvozno naravnost.

¹⁸ V porabi energije v predelovalnih dejavnostih je največ električne energije, katere cene so se februarja 2007 močno povišale.

¹⁹ To je poraba energije na enoto dodane vrednosti.

za transportne storitve, predvsem v proizvodnji drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (DI), kjer je delež teh stroškov najvišji. Od gibanja cen nafte na svetovnih trgih so močno odvisne tudi cene vhodnih surovin kemične industrije (DG) in gumarske industrije (DH). Poleg tega se je v letu 2007 nadaljevala visoka rast cen kovin na svetovnih trgih in s to rastjo povezani pritiski na stroške kovinske industrije (DJ), porast cen hrane pa je vplival na stroške prehranske industrije (DA). Primerjava z indeksom cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih (podatki SURS) pokaže, da je večina omenjenih panog tudi najbolj (glede na celotno predelovalno industrijo) povišala cene svojih izdelkov. To pomeni, da so povišane stroške blaga, materiala in storitev v določeni meri prenesli v povišane prodajne cene. Izjema je kemična industrija (DG), katere cene izdelkov so se celo nekoliko znižale²⁰.

Slika 14: Raven in rast produktivnosti dela ter rast stroškov dela na zaposlenega v letu 2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Stroški dela so se povišali bolj kot v preteklih letih, a so tudi lani zaostajali za rastjo produktivnosti. V letu 2007 so se stroški dela povišali za 6,7 %, kar je najvišja rast v preučevanem petletnem obdobju. Takšno povečanje stroškov dela je bilo posledica delovanja dveh dejavnikov. Po eni strani se je lani razmeroma močno povečalo število zaposlenih v predelovalnih dejavnostih, ki se je v preteklih letih večinoma zmanjševalo²¹. Po drugi strani pa so se nekoliko bolj kot v predhodnih dveh letih²² povišali tudi stroški dela na zaposlenega (5,2 %). Kljub temu je bila v povprečju predelovalne industrije rast stroškov dela na zaposlenega ponovno nižja od rasti produktivnosti (7,6 %), kar je pozitivno prispevalo h konkurenčnosti slovenske predelovalne industrije. Prerez po panogah pokaže, da so se stroški dela na zaposlenega povišali v vseh

²⁰ Gl. tudi odstavek, ki opisuje izvozno usmerjenost panog predelovalnih dejavnosti.

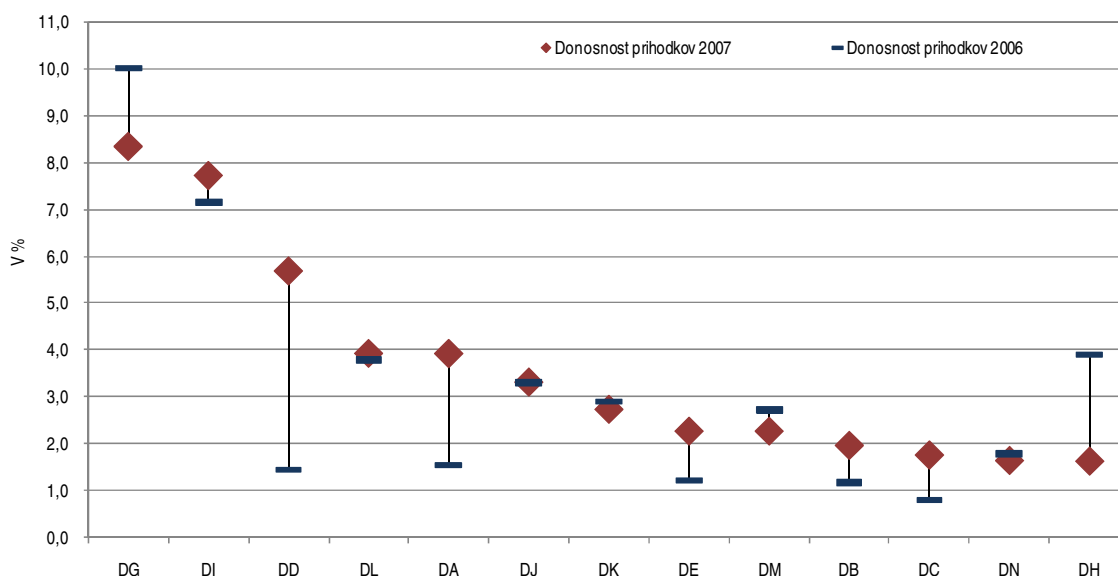
²¹ Trend zmanjševanja števila zaposlenih v predelovalnih dejavnostih je prisoten že dalj časa, a se v obdobjih konjunktore praviloma ustavi. Visoka proizvodna aktivnost predelovalne industrije v letih 2006 in 2007 se je z zamikom odrazila v večjem porastu števila zaposlenih v letu 2007.

²² Višja nominalna rast stroškov dela na zaposlenega (v pretežni meri so to stroški plač) je povezana tudi z višjo inflacijo v letu 2007 v primerjavi s predhodnima dvema letoma. Stroški dela na zaposlenega so se v letih 2003 in 2004 povišali celo nekoliko bolj kot v letu 2007.

panogah predelovalne industrije in so v večini primerov zaostajali za rastjo produktivnosti. Najbolj v obeh panogah (DD in DM), ki sta lani imeli najvišji porast dodane vrednosti. Na drugi strani je bila največja negativna razlika med rastjo (dejansko zmanjšanjem) produktivnosti in rastjo stroškov dela na zaposlenega lani v kemični industriji (DG). Kljub temu slednja ostaja daleč najbolj produktivna panoga predelovalnih dejavnosti (gl. Slika 14).

Neto dobiček se je precej povečal, donosnost pa se je dvignila le rahlo nad raven iz leta 2006. Ob zelo velikem povečanju poslovnih prihodkov na eni strani in poslovnih odhodkov na drugi strani se je neto dobiček iz poslovanja gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti glede na leto 2006 povečal za 16,5 %. To je skoraj za polovico manj kot v preteklem letu, ki je bilo z vidika gospodarske aktivnosti prav tako izjemno uspešno. Nadalje se je glede na leto 2006 še nekoliko povečala izguba iz financiranja, kar je v precejšnji meri posledica naraščajočega obsega zadolževanja in višjih obrestnih mer, saj so približno polovico finančnih odhodkov predstavljali odhodki iz posojil, prejetih od bank. Neto čisti dobiček obračunskega obdobja se je tako povečal za 13,5 % na 967 milijonov evrov. Pri tem sta kazalnika donosnosti, tj. donosnost sredstev in prihodkov, ostala približno na ravni leta 2006.

Slika 15: Sprememba in raven donosnosti prihodkov po panogah predelovalnih dejavnosti

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Legenda: DA – proiz. hrane, pijač, krmil in tobačnih izd., DB – proiz. tekstilij, usnjenih oblačil, tekstilnih in usnjenih izd., DC – proiz. usnja, obutve in usnjenih izd., DD – obdelava in predelava lesa razen pohištva, DE – proiz. vlaknin, papirja, založništvo in tiskarstvo, DG – proiz. kemikalij, kemičnih izdelkov, umetnih vlaken, DH – proiz. izdelkov iz gume in plastičnih mas, DI – proiz. drugih nekovinskih mineralnih izd., DJ – proiz. kovin in kovinskih izd., DK – proiz. strojev in naprav, DL – proiz. električne in optične opreme, DM – proiz. vozil in plovil, DN – proiz. pohištva in druge predelovalne dejavnosti, reciklaža.

V letu 2007 so donosnost prodaje še najbolj povišale panoge, ki večino prihodkov realizirajo na domačem trgu. Prerez po panogah pokaže, da so lani vse panoge v povprečju poslovale z neto dobičkom obračunskega obdobja. Ta je bil nižji²³ kot v letu pred tem le v kemični (DG) in gumarski (DH) industriji. Tema dvema se je posledično tudi najbolj izrazito poslabšal kazalnik donosnosti prihodkov (gl. Slika 15). Medtem ko je bila gumarska industrija (DH) v letu 2007 najmanj donosna panoga, pa kemična (DG) kljub poslabšanju poslovnih rezultatov ostaja najbolj donosna. Sledi ji proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (DI), ki

²³ Vendar še vedno pozitiven.

je lani krepko povečala neto dobiček in prodajo²⁴, na kar je pozitivno vplivala tudi močna aktivnost v gradbeništvu. Podobno velja tudi za kovinsko industrijo (DJ). Še najbolj so kazalnike donosnosti popravile nekatere tehnološko manj zahtevne in manj izvozno usmerjene panoge, ki večinoma ostajajo pod povprečno donosnostjo predelovalnih dejavnosti. Izjemi sta prehrabna (DA) in lesnopredelovalna industrija (DD), katerih raven donosnosti se je v letu 2007 tudi najizraziteje izboljšala.

²⁴ Donosnost prodaje se je tako dvignila le rahlo nad raven iz leta 2006.

6 OSKRBA Z ELEKTRIKO, PLINOM IN VODO

Oskrba z elektriko, plinom in vodo (SKD E) je kapitalno intenzivna dejavnost z malo družbami, v katerih je v povprečju dosti več sredstev in zaposlenih kot v vseh družbah skupaj, rast dodane vrednosti pa je nekoliko nižja. V letu 2007 so imele družbe dejavnosti E v povprečju skoraj 13-krat več sredstev in 5-krat več zaposlenih kot povprečne družbe v gospodarstvu. Dodana vrednost se je lani nominalno povečala za 5,5 %, v zadnjih petih letih pa za 33,3 %, kar je manj kot pri vseh družbah (12,3 % in 45,5 %). Zato se je tudi delež ustvarjene dodane vrednosti te dejavnosti v vseh družbah znižal v teh letih za 0,4 o. t., na 4,3 %. Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, je bila tudi po zaslugi visoke kapitalne intenzivnosti precej višja (62.700 evrov) kakor znaša povprečje vseh družb (33.500 evrov).

V dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo se v preteklih nekaj letih poslovni izid izboljšuje s podobnim tempom kot pri vseh družbah in tudi gospodarnost poslovanja se je lani že povsem približala povprečni pri teh družbah. V letu 2006 je bil neto čisti dobiček 103,012 milijona evrov in se je lani povečal na 141,745 milijona evrov ali za 37,6 %, kar je večja rast kot pri družbah skupaj (33,7 %). V zadnjih petih letih pa je bila rast dobička, ki se je povečal za 2,9-krat, nekoliko nižja kot pri vseh družbah. Neto dobiček iz poslovanja je znašal 118,102 milijona evrov, saldo finančnih prihodkov in odhodkov 8,642 milijona, neto dobiček zunaj rednega delovanja 29,220 milijona, vsi davki pa 14,219 milijona evrov. 92 % neto čistega dobička dejavnosti E izvira iz njenega energetskega dela in le 8 % iz dejavnosti oskrbe z vodo. Pri tej dejavnosti iz poslovanja običajno beležijo izgubo, ki pa jo potem več kot pokrijejo subvencije, ki niso povezane s poslovnimi učinki in drugi izredni prihodki. Gospodarnost (ekonomičnost) poslovanja dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo v višini 4,6 % je bila le malo nižja od povprečne vseh družb skupaj (4,8 %). Donosnost na sredstva je bila nižja, donosnost prihodkov pa višja kakor pri vseh družbah. Zadolženost je bistveno manjša kot pri vseh družbah, čeprav se je nekoliko okrepila v zadnjih letih. Delež izvoznih prihodkov je trikrat manjši kakor pri vseh družbah, čeravno se je v zadnjih letih izrazil povečal (z 1,1 % v letu 2002 na 10,8 % v letu 2006). V letu 2007 se je, zaradi manjše mednarodne menjave električne energije, nekoliko zmanjšal, na 9,2 %.

Velik del dejavnosti predstavlja njen energetski del, to je oskrba z elektriko, plinom, paro in toplo vodo (oddelek 40). V okviru tega je največja dejavnost oskrba z elektriko, kjer je lani daleč najboljši poslovni rezultat dosegla dejavnost proizvodnje hidroelektrarn. Pri oskrbi z elektriko (skupina 40.1) so v letu 2007 ustvarili že več kot 70 % dodane vrednosti dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo ter skoraj štiri petine oziroma 111,699 milijona evrov neto čistega dobička ali za tretjino več kakor v letu 2006, s čimer je rast povsem primerljiva z rastjo dobička pri vseh družbah. Pri tem je bil največji neto čisti dobiček, 54,800 milijona evrov, dosežen v dejavnosti proizvodnje hidroelektrarn (več kot podvojitve poslovnega rezultata), v dejavnosti proizvodnje termoelektrarn pa 16,957 milijona evrov, kar je za 169 % več kot leto prej. V dejavnosti prenosa električne energije se je neto čisti dobiček znižal za 3,9 %, na 28,829 milijona evrov, močno zmanjšanje neto dobička iz poslovanja pa je ublažilo veliko, več kot trikratno povišanje neto finančnih prihodkov. V dejavnosti distribucije električne energije se je poslovni izid znižal kar za več kot dve tretjini, na samo 6,065 milijona evrov. Pozitivni poslovni rezultat distribucije je bil dosežen ob 3 milijonih evrov subvencij, ki niso povezane s poslovanjem, ter s 4,682 milijona evrov drugih neto izrednih prihodkov, saj dejavnost iz poslovanja ni dosegla neto dobička, neto finančni prihodki pa so bili negativni v višini 0,644 milijona evrov. Oskrba s plinastimi gorivi (40.2), ki je po dodani vrednosti zavzemala 6 odstotkov dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo, je v letu 2007 ustvarila 12,456 milijona evrov neto čistega dobička ali nekaj odstotkov več kakor leto prej. Oskrba s paro in toplo vodo (40.3), katere delež dodane vrednosti je nekoliko presegal 5 %, je vpisala v bilanco uspeha 6,321 milijona evrov neto čistega dobička, kar je za šestino več kot leto prej.

Tabela 6: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo v obdobju 2002–2007²

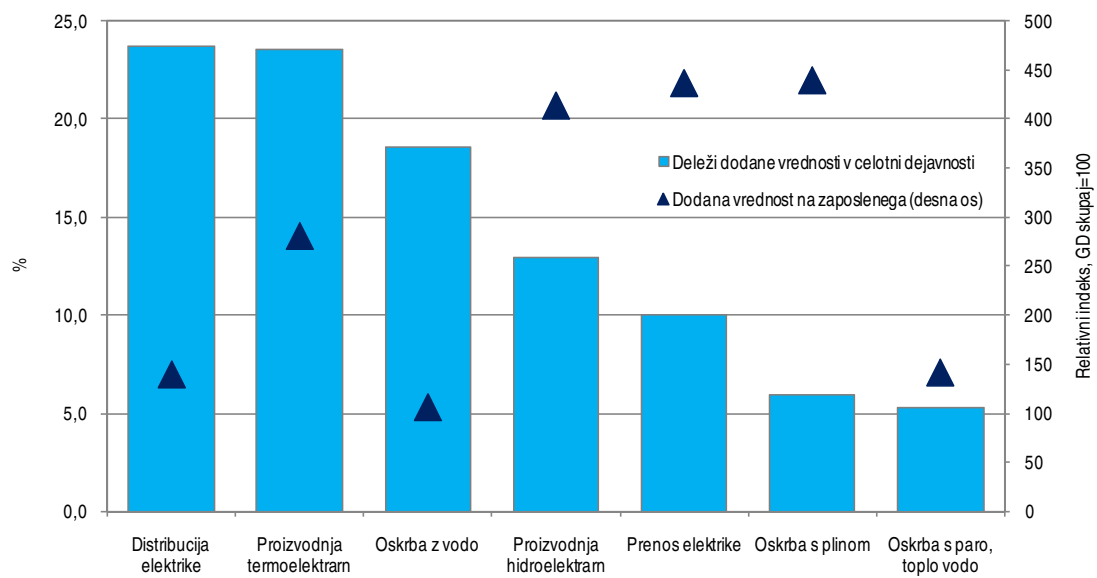
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število gospodarskih družb	151	154	163	188	207	229
Število zaposlenih ³	12.059	11.877	11.683	11.758	11.658	11.583
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	2,6	2,6	2,5	2,5	2,4	2,3
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	4,7	4,6	4,6	4,6	4,6	4,3
Neto ¹ čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	49.327	82.115	77.638	77.120	103.012	141.745
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	34.082	32.996	31.295	28.786	26.080	25.321
Števila zaposlenih/podjetje	79,9	77,1	71,7	62,5	56,3	50,6
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povpreč. sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	–	431	436	447	464	483
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	0,998	1,027	1,042	1,033	1,041	1,046
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	–	1,6	1,5	1,5	1,9	2,5
Donosnost prihodkov (v %)	2,7	4,6	4,2	3,6	4,1	5,1
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	45.161	47.366	51.156	53.972	59.053	62.687
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	19.552	20.410	22.011	24.130	25.190	26.607
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	43,3	43,1	43,0	44,7	42,7	42,4
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	35,3	32,1	31,9	32,5	35,8	37,8
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	9,8	8,8	8,2	9,3	10,6	12,9
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	73,8	77,5	78,4	78,3	75,8	75,2
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	99,5	101,5	103,2	102,7	103,5	102,9
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	1,1	3,8	5,4	8,0	10,8	9,2
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	87,6	87,7	86,9	86,1	84,7	82,7
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	27,9	28,1	28,1	27,3	29,8	28,4

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS.

Oddelek zbiranja, čiščenja in distribucije vode (oddelek 41) je neenergetski del dejavnosti E. V lanskem letu je dejavnost močno izboljšala sicer že v preteklih letih pozitivni izid poslovanja. Delež dodane vrednosti oddelka v celotni dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo je bil v letu 2007 18,6 %. Dejavnost iz poslovanja vsa leta izkaže izgubo, ki pa jo potem več kot nadomestijo subvencije in drugi izredni prihodki. V lanskem letu je bil neto čisti dobiček obračunskega obdobja 11,271 milijona evrov, kar je 8,6-krat več kot v letu 2006. Neto izguba iz poslovanja je dosegla 7,079 milijona evrov (znižanje za 44 % glede na leto 2006), največji pozitivni kategoriji pa sta bili drugi izredni prihodki v višini 16,049 milijona evrov (40-odstotno povečanje) ter subvencije, ki niso vezane na poslovne rezultate, v znesku 5,222 milijona evrov (19-odstotno povečanje).

Slika 16: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo v letu 2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

7 GRADBENIŠTVO

Gospodarske družbe s področja gradbeništva so lani okrepile svojo aktivnost. Število družb se je v letu 2007 povečalo za 16,9 %, število zaposlenih za 13,9 %, kar je oboje najvišja rast, odkar razpolagamo s podatki (od leta 1995). Dodana vrednost se je lani povečala za 24,6 %. Glede na podatke SURS o vrednosti opravljenih del in izdanih gradbenih dovoljenjih ocenjujemo, da je bila rast velika v vseh treh segmentih gradbeništva: v gradnji inženirskih objektov ter v gradnji stanovanjskih in tudi nestanovanjskih stavb. Močna rast povpraševanja je povezana z ugodno makroekonomsko sliko, močnim zadolževanjem, velikimi infrastrukturnimi investicijami, visoka realizacija pa je bila omogočena tudi z gradbeništvu naklonjenimi vremenskimi razmerami in prilivom tuje delovne sile.

Poslovni rezultat se je v letu 2007 izboljšal. Neto čisti dobiček se je povečal za 42 milijonov evrov in dosegel 177 milijonov evrov, povečala se je tudi donosnost sredstev in kapitala. K povečanju neto čistega dobička je največ prispeval povečan neto dobiček iz poslovanja; ta se je lani povečal za 57 milijonov evrov, na 247 milijonov evrov, na drugi strani pa se je za 25 milijonov evrov povečal davek iz dobička. Povečanje dobička iz poslovanja je na eni strani povezano z večjo aktivnostjo v gradbeništvu, na drugi strani pa je na rast dobička ugodno vplivala relativno (glede na rast poslovnih prihodkov in dodane vrednosti) nizka rast stroškov dela (21,9 %).

V letu 2007 se je povečala zadolženost. Delež dolga v virih sredstev je bil lani višji za 1,7 odstotne točke, povečal se je šesto leto zapored. Predvsem so se povečale kratkoročne finančne obveznosti do bank (za 2,7 odstotne točke). Med sredstvi so se znatno povečale kratkoročne finančne naložbe; najverjetneje v povezavi s prevzemno aktivnostjo.

Večino dodane vrednosti gradbeništva ustvarijo družbe v skupini gradnja objektov in delov objektov (SKD 45.2), čeprav se je lani njihov delež zmanjšal. Družbe, ki se ukvarjajo z gradnjo objektov in delov objektov so v letih 2002–2006 ustvarile približno tri četrtine dodane vrednosti vseh gradbenih družb, lani pa se je njihov delež znižal za 2,3 odstotne točke, na 73,1 % (gl. Sliko 17). V okviru te dejavnosti se je lani močno zmanjšal pomen družb, ki se uvrščajo v podrazred gradnja cest, železniških prog, letališč in športnih objektov, povečal pa pomen družb iz podrazreda splošna gradbena dela.

Zmanjšanje pomena in slabši poslovni rezultati podrazreda gradnja cest, železniških prog, letališč in športnih objektov (SKD 45.230) so povezani s težavami in prenehanjem poslovanja ene družbe ter prestrukturiranjem ene večjih družb. Lani se je delež tega podrazreda v celotni dodani vrednosti družb s področja gradbeništva zmanjšal za 3,6 odstotne točke in dosegel 23,5 %, kar je najmanj v zadnjih sedmih letih. Dodana vrednost se je nominalno povečala le za 7,9 %, kar je ob visoki rasti aktivnosti v gradnji inženirskih objektov relativno nizko. Večina družb je sicer zabeležila znatno povečanje dodane vrednosti, vendar so na skupni rezultat dejavnosti pomembno vplivale spremembe v dveh večjih družbah. Ena družba je v lanskem letu prenehala delovati, druga pa se je prestrukturirala, s čimer se je precej dodane vrednosti preneslo na njene hčerinske družbe, ki so registrirane v drugih skupinah gradbeništva. Če izločimo ti dve družbi, bi bila rast dodane vrednosti precej višja, 25,1-odstotna, kar je na ravni celotne panoge. Glede na predhodno leto so se znižale vrednosti kazalnikov donosnosti, a so bili vseeno višje kot v letih pred 2006. Na znižanje je vplival predvsem rezultat ene od družb.

Tabela 7: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti gradbeništvo⁴ v obdobju 2002–2007²

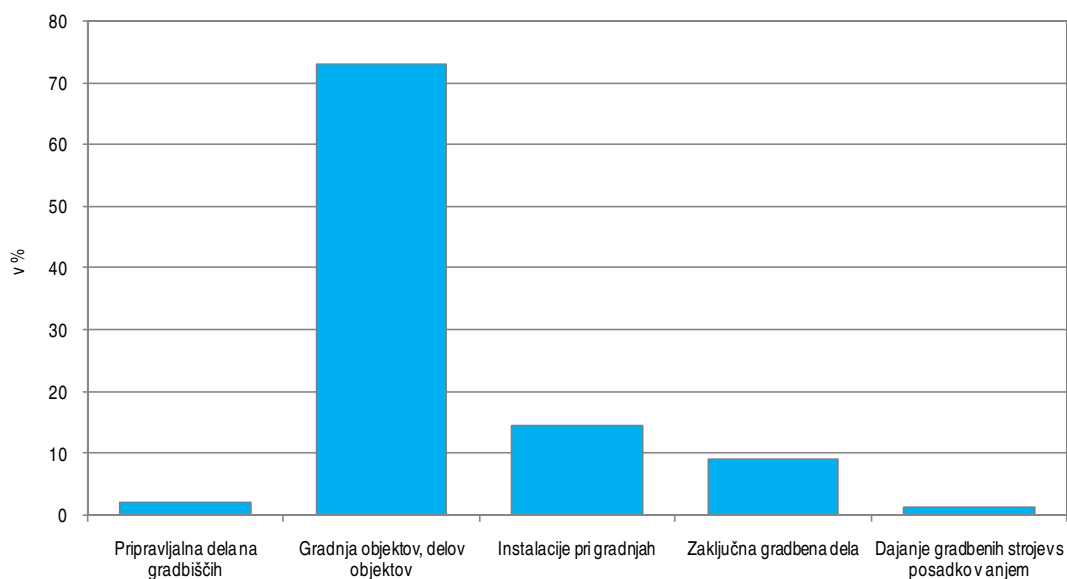
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število gospodarskih družb	2.963	3.262	3.702	4.123	4.652	5.436
Število zaposlenih ³	38.751	39.065	40.589	41.283	44.139	50.285
Delež v zaposlenosti vseh gospodarskih družb (v %)	8,3	8,5	8,7	8,8	9,2	10,1
Delež v dodani vrednosti vseh gospodarskih družb (v %)	6,1	6,3	6,1	6,7	7,2	7,7
Neto ¹ čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	-4.174	33.451	18.941	66.257	135.176	177.053
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	861,2	818,3	829,9	837,0	885,8	992,0
Število zaposlenih/podjetje	13,1	12,0	11,0	10,0	9,5	9,3
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zap. (v EUR)	63.897	66.821	70.728	79.005	85.771	94.596
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,012	1,024	1,022	1,030	1,043	1,042
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	-0,2	1,3	0,7	2,0	3,6	3,7
Donosnost prihodkov (v %)	-0,1	1,0	0,5	1,7	2,9	2,8
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zap. (v EUR)	17.747	19.213	19.557	21.402	23.511	25.710
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zap. (v EUR)	13.307	13.751	14.544	15.534	16.006	17.127
Delež stroškov dela v dodani vred. (v %)	75,0	71,6	74,4	72,6	68,1	66,6
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	72,4	72,9	74,6	74,1	77,6	79,3
Delež kratk. obv. v virih sredstev (v %)	56,6	60,3	60,7	60,5	63,4	64,4
Kapitalska pokritost stalnih sred. (v %)	63,6	68,7	65,2	67,3	65,0	64,1
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	82,2	79,1	78,2	79,2	76,5	78,3
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	5,2	4,9	5,4	5,1	4,0	6,9
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	43,4	39,4	39,0	38,5	34,4	32,2
Delež proizvajalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sred. (v %)	21,3	22,8	21,6	22,5	27,0	29,2

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida). Opombe: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ⁴ V podatkih nista vključena Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d. in Javno podjetje za vzdrževanje avtocest d. d. (ki je bilo leta 2004 priključeno DARS-u); gl. tudi opombo 4 pod Tabelo 11.

Pomen družb iz podrazreda splošna gradbena dela (45.210) je stabilen, lani pa se je njihov obseg poslovanja povečal. Lani so družbe tega podrazreda povečale dodano vrednost za 29,1 % in tako okrepile svoj delež v celotnem gradbeništvu za 1,5 odstotne točke, na 41,9 % (kar je največ v zadnjih sedmih letih). Znatno, kar za 17,8 %, se je povečala tudi zaposlenost. Povečanje dodane vrednosti in zaposlenosti je po naši oceni predvsem povezano z okrepljeno stanovanjsko gradnjo, pa tudi s povečano gradnjo drugih stavb²⁵. Kazalniki donosnosti so bili na približno enaki ravni kot leto pred tem.

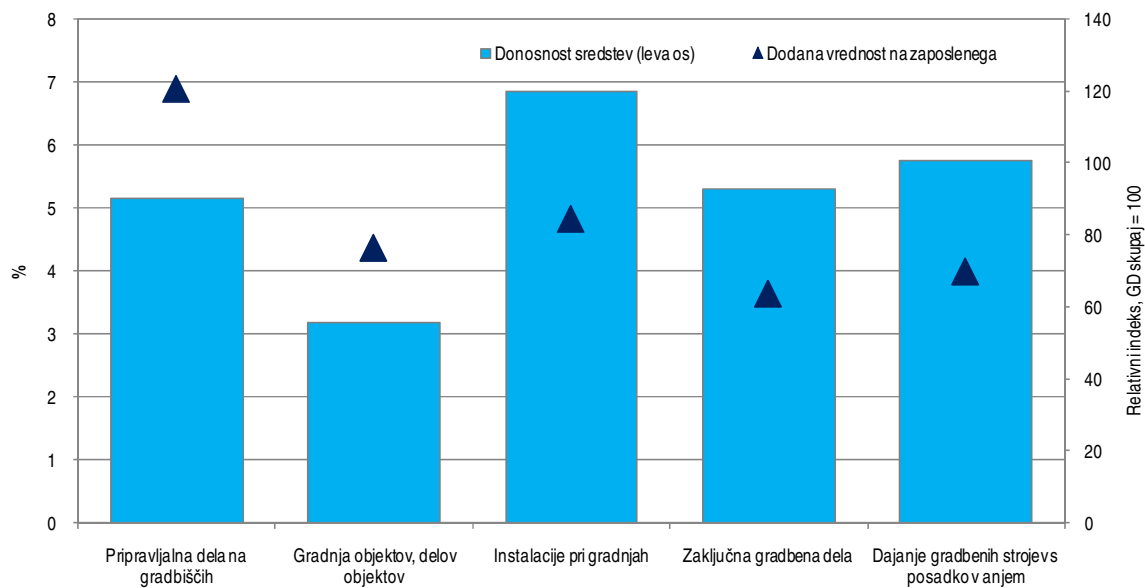
²⁵ Na podlagi podatkov o izdanih gradbenih dovoljenjih ocenjujemo, da gre predvsem za trgovske in hotelske stavbe.

Slika 17: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb dejavnosti gradbeništva

Vir: Lastni preračuni na osnovi podatkov AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb).

Slika 18: Dodana vrednost na zaposlenega in donosnost sredstev za leto 2007

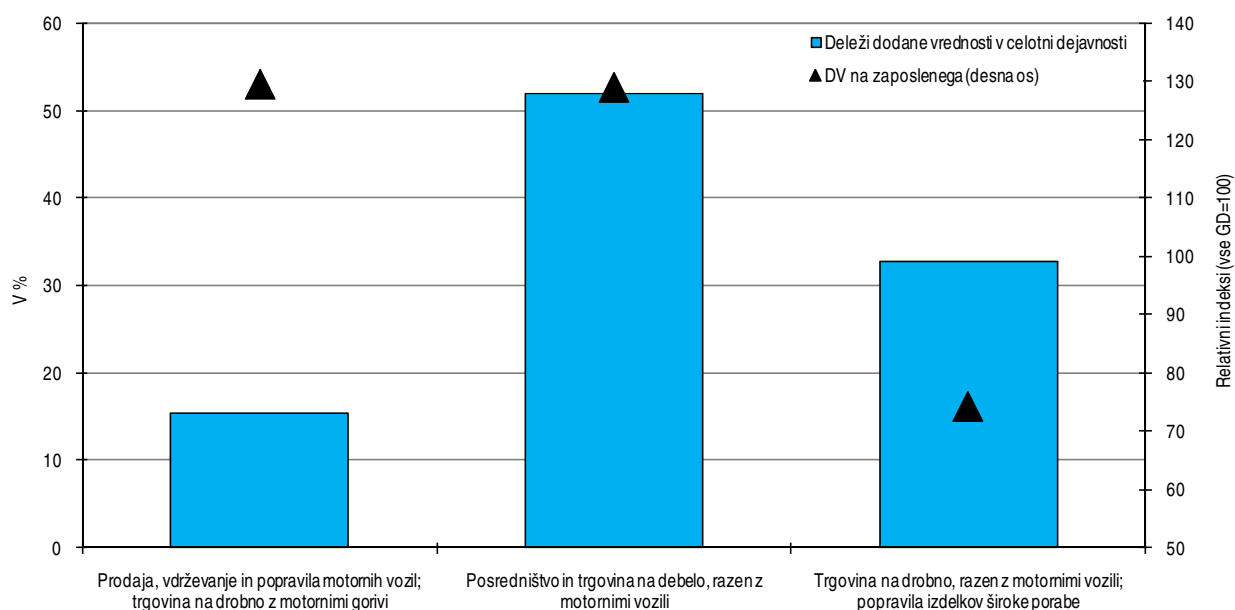
Vir: Lastni preračuni na osnovi podatkov AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb).

8 TRGOVINA, POPRAVILA MOTORNIH VOZIL IN IZDELKOV ŠIROKE PORABE

V letu 2007 so gospodarske družbe s področja trgovine, popravil motornih vozil in izdelkov široke porabe (SKD G) ohranile svoj delež v dodani vrednosti vseh gospodarskih družb, zmanjšal pa se je njihov delež v skupnem dobičku. Gospodarske družbe so ustvarile 12,1 % več dodane vrednosti kot v predhodnem letu, kar je od leta 2002 dalje največja letna rast dodane vrednosti. Dejavnost je v dodani vrednosti vseh gospodarskih družb že tretje leto zapored dosegla 17,9-odstotni delež. S 17,3 % vseh zaposlenih v gospodarskih družbah in s 16,9 % vseh sredstev so družbe s področja trgovine v letu 2007 ustvarile 34,0 % vseh čistih prihodkov od prodaje (34,4 % v letu 2006) ter 20,0 % neto čistega dobička (21,3 % v letu 2006).

Neto čisti dobiček obračunskega obdobja, ki so ga ustvarile trgovinske družbe, je bil v letu 2007 za četrtno večji kot leto prej. Neto dobiček iz poslovanja se je povečal za 18,6 %, kar je najvišja letna rast po letu 2003 (18,9-odstotna rast), in sicer so rezultat poslovanja v osnovni dejavnosti izboljšali vsi trije oddelki dejavnosti G (trgovina na drobno, trgovina na debelo s posredništvom, trgovina z motornimi vozili in gorivi). Poslovni prihodki so se povečali za 13,8 % in poslovni odhodki za 13,3 %, pri čemer se je prodaja na tujih trgih (za 23,9 %) povečala skoraj enkrat bolj kot na domačem trgu (za 12,2 %). Obravnavane družbe so prvič v analiziranem obdobju zabeležile tudi neto dobiček na ravni financiranja. Medtem ko sta posredništvo in trgovina na debelo (razen z motornimi vozili) ter drugo leto zapored tudi prodaja, vzdrževanje in popravila motornih vozil ter trgovina na drobno z motornimi vozili zabeležili neto finančni dobiček, je trgovina na drobno (razen z motornimi vozili) zabeležila večjo neto izgubo na ravni financiranja kot v letu 2006. Neto dobiček iz izrednih dogodkov se je v letu 2007 zmanjšal (za 5,0 %) na račun nižjega dobička iz izrednih dogodkov pri prodaji, vzdrževanju in popravil motornih vozil, trgovini na drobno z motornimi gorivi (za 37,4 %) ter pri trgovini na drobno, razen z motornimi vozili (za 26,2 %).

Slika 19: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe v letu 2007

Vir: Lastni preračuni na osnovi podatkov AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb).

Tabela 8: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe²

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število gospodarskih družb	12.585	12.721	12.899	12.799	12.876	13.169
Število zaposlenih ³	79.013	79.885	80.661	81.521	82.653	86.205
Neto ¹ čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v mio EUR)	225	346	344	454	547	688
Delež v zaposlenosti vseh gospodarskih družb	17,0	17,4	17,4	17,3	17,3	17,3
Delež v dodani vrednosti vseh gospodarskih družb	17,6	17,8	17,7	17,9	17,9	17,9
VELIKOST						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	799	896	886	1.003	1.048	1.224
Število zaposlenih/podjetje	6,3	6,3	6,3	6,4	6,4	6,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	123	133	134	150	156	171
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,026	1,029	1,030	1,032	1,032	1,034
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	2,3	3,3	3,2	3,7	4,3	4,7
Donosnost prihodkov (v %)	1,4	2,0	1,9	2,	2,4	2,7
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zap. (v EUR)	25.706	26.955	28.586	30.109	32.393	34.830
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	14.938	15.571	16.620	17.615	18.740	20.027
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	58,1	57,8	58,1	58,5	57,9	57,5
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	63,1	58,5	64,1	63,7	65,1	66,2
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	49,3	43,4	47,9	47,1	48,0	48,1
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	77,0	79,3	74,8	76,4	76,5	76,2
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	78,9	83,8	79,8	82,0	83,0	82,7
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	10,6	10,5	10,3	12,3	13,7	15,0
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	47,9	52,3	48,1	47,5	45,6	44,4
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	11,8	9,5	10,6	10,0	11,0	11,0

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombi: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS.

Trgovinske družbe so v letu 2007 ponovno izboljšale produktivnost, donosnost, ekonomičnost poslovanja in stroškovno učinkovitost, merjeno z obremenjenostjo poslovanja s stroški dela. Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, je bila glede na leto 2006 višja za 7,5 %. Stroškovna učinkovitost se je, ob 6,9-odstotnem povečanju stroškov dela na zaposlenega in 4,3-odstotnem povečanju števila zaposlenih izboljšala. V letu 2007 se je tako znižal delež stroškov dela v poslovnih prihodkih (za 0,1 o.t. na 6,9 %) in v dodani vrednosti (za 0,2 o.t. na 57,5 %). Donosnost sredstev in prihodkov sta v letu

2007 ponovno dosegli novi najvišji vrednosti v obravnavanem obdobju, izboljšala pa se je tudi ekonomičnost poslovanja trgovinskih družb.

8.1 Trgovina na debelo, razen z motornimi vozili

Gospodarske družbe oddelka posredništvo in trgovina na debelo, razen z motornimi vozili (oddelek 51), ki so po velikosti najpomembnejša trgovinska dejavnost, so v letu 2007 znova okrepile svoj delež v strukturi dodane vrednosti dejavnosti G. V letu 2007 je v tem oddelku delovalo 64,4 % gospodarskih družb trgovinske dejavnosti, ki so zaposlovale 41,8 % vseh zaposlenih v dejavnosti. Ustvarile so dobro polovico (51,9 %) dodane vrednosti vseh trgovinskih družb ter tako v primerjavi s predhodnim letom še povečale svoj delež v dodani vrednosti vseh trgovinskih družb (za 1,7 strukturne točke).

Gospodarske družbe, ki se ukvarjajo s posredništvom in trgovino na debelo, so v letu 2007 znova povečale tudi neto čisti dobiček. Njihov neto čisti dobiček je bil v letu 2007 za 39,5 % večji kot leto pred tem, kar je največje letno povečanje po letu 2003. Donosnost sredstev (za 1,0 o. t. na 6,0 %) in prihodkov (za 0,6 o. t. na 3,7 %) sta se tako povečali najbolj po letu 2003. Visoka rast neto čistega dobička je bila predvsem posledica povečanja neto dobička iz poslovanja (za petino večji glede na leto 2006) ter neto dobička od financiranja. Prihodki iz poslovanja so se povečali za 15,9 %, od tega se je prodaja proizvodov, storitev, blaga in materiala na tujem trgu povečala kar za 34,0 %. Izvozna usmerjenost gospodarskih družb, ki se ukvarjajo s posredništvom in trgovino na debelo, se je v letu 2007 tako povečala za 3,0 o. t. na 22,3 %. Poslovni odhodki so se povečali bolj kot v letu 2006 (za 15,7 %), od tega stroški blaga, materiala in storitev za 15,8 % ter stroški dela za 13,2 %. Izmed stroškov blaga, materiala in storitev so se najbolj, za četrtno, povečali stroški storitev. Med stroški dela pa so najbolj, za okoli petino, narasli stroški pokojninskih zavarovanj. Te družbe so v povprečju znova nekoliko izboljšale svojo ekonomičnost poslovanja (z 1,042 na 1,045). Prihodki iz financiranja so v letu 2007 narasli za 58,7 %, finančni odhodki pa za slabo petino, tako da so družbe te dejavnosti skupaj prvič v obravnavanem obdobju imele neto dobiček od financiranja.

V letu 2007 so gospodarske družbe, ki se ukvarjajo s trgovino na debelo in posredništvom, zopet povečale produktivnost dela ter znižale stroške dela na enoto dodane vrednosti oz. prihodkov. Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je ob 5,5-odstotni rasti števila zaposlenih povečala za 9,8 %. Ob 7,3-odstotnem povečanju stroškov dela na zaposlenega se je delež stroškov dela v dodani vrednosti zmanjšal za 1,3 o. t. na 53,7 %. Delež stroškov dela v poslovnih prihodkih pa se je drugo leto zapored zmanjšal za 0,2 o. t. na 6,9 %.

8.2 Trgovina na drobno, razen z motornimi gorivi, in popravila izdelkov široke porabe

Gospodarske družbe oddelka trgovina na drobno, razen z motornimi gorivi, in popravila izdelkov široke porabe (oddelek 52), ki so po velikosti druga najpomembnejša trgovinska dejavnost, so v letu 2007 ustvarile manjši delež dodane vrednosti v strukturi dejavnosti G kot v letu pred tem. V tem oddelku je v letu 2007 delovalo 24,3 % gospodarskih družb trgovinske dejavnosti, ki so zaposlovale 45,9 % vseh zaposlenih. Ustvarile so tretjino (32,8 %) dodane vrednosti vseh gospodarskih družb trgovine ter tako že drugo leto zapored ob le 6,2-odstotni rasti dodane vrednosti zmanjšale svoj delež v dodani vrednosti trgovinskih družb (za 1,9 strukturne točke).

V trgovini na drobno se je v letu 2007 neto čisti dobiček obračunskega obdobja prvič po letu 2004 zmanjšal. Pri tem se je neto dobiček iz poslovanja le nekoliko povečal (za 0,3 %), neto izguba iz financiranja se je povečala za več kot štirikrat, neto dobiček iz izrednih dogodkov pa je bil nižji za okoli četrtno. Po letu 2004 sta se znova poslabšali donosnost sredstev (za 1,1 o. t. na 2,4 %) in donosnost poslovanja (za 0,8 o. t. na 1,6 %). Prihodki iz poslovanja so se povečali za 11,4 %, od tega se je prodaja proizvodov, blaga, materiala in storitev na tujem trgu povečala za 22,7 %, zaradi česa se je delež izvoza v prodaji povečal za 0,2 o. t. na 2,5 %. Poslovni odhodki so tako kot poslovni prihodki zrasli bolj kot v letu 2006 (za 11,8 %). Stroški blaga, materiala in storitev so se povečali za 12,4 %, k čemur je največ prispevala rast stroškov porabljenega materiala (52,4-odstotna rast). Stroški dela so se povečali za 10,4 % (od tega najbolj stroški pokojninskih zavarovanj, za 44,0 %). Družbe v trgovini na drobno so bile edine trgovinske družbe, ki so poslabšale gospodarnost poslovanja (z 1,030 na 1,027). Finančni prihodki obravnavanih družb so se prvič po letu 2004 zmanjšali (za 5,5 %), medtem ko so se finančni odhodki po lanskem znižanju nekoliko povečali (za 2,7 %).

Družbe v trgovini na drobno so v letu 2007 nekoliko izboljšale produktivnost, slabše rezultate pa so dosegle na področjih stroškov dela na enoto proizvoda in donosnosti. Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je ob 3,6-odstotnem povečanju števila zaposlenih povečala za 2,5 %. Precej bolj, za 6,5 %, so se povečali stroški dela na zaposlenega, tako da se je stroškovna učinkovitost, merjena z deležem stroškov dela v dodani vrednosti, že tretje leto zapored poslabšala (za 2,5 o. t. na 65,8 %).

Na poslovni izid oddelka trgovine na drobno v največji meri vplivajo rezultati trgovine na drobno v nespecializiranih prodajalnah (skupina 52.1) in trgovine na drobno v drugih specializiranih prodajalnah (skupina 52.4). Skupaj so te trgovinske družbe v letu 2007 imele 78,6 % gospodarskih družb trgovine na drobno ter 94,1 % vseh zaposlenih v trgovini na drobno. Ustvarile so 93,9 % dodane vrednosti ter 92,0 % neto čistega dobička celotne trgovine na drobno, kar je 1,1 o. t. oziroma 5,2 o. t. manj kot leto pred tem.

Neto čisti dobiček obračunskega obdobja gospodarskih družb trgovine na drobno v nespecializiranih prodajalnah se je po dveh letih rasti zmanjšal, pri družbah trgovine na drobno v drugih specializiranih prodajalnah pa se je povečal četrto leto zapored. Nižji neto čisti dobiček gospodarskih družb trgovine na drobno v nespecializiranih prodajalnah je bil posledica nižjega neto dobička iz poslovanja (za 17,1 %) in iz izrednih dogodkov (za 62,5 %) ter po letu 2005 ponovne neto izgube iz financiranja. V obdobju od leta 2002 najvišji neto čisti dobiček družb trgovine na drobno v drugih specializiranih prodajalnah pa je bil rezultat višjega neto dobička iz poslovanja (za 13,2 %) in iz izrednih dogodkov (za 0,8 %) ter nižje neto izgube iz financiranja kot v letu 2006 (za 94,7 %).

Trgovinske družbe dveh najpomembnejših skupin trgovine na drobno so v letu 2007 znižale gospodarnost poslovanja ter povečale stroške dela na enoto proizvoda. Produktivnost dela, merjena kot dodana vrednost na zaposlenega, se je pri obeh podskupinah sicer povečala (za 0,6 % oziroma za 2,4 %), vendar se je delež stroškov dela v dodani vrednosti povečal pri obeh za dobre 3 o. t. (na 68,4 % oziroma na 60,9 %). Družbe trgovine na drobno v nespecializiranih prodajalnah so poslabšale donosnost sredstev (za 2,1 o. t. na 1,2 %) in prihodkov (za 1,5 o. t. na 0,9 %), medtem ko so družbe trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah izboljšale tako donosnost sredstev (za 0,9 o. t. na 5,2 %) kot tudi donosnost prihodkov (za 0,4 o. t. na 3,2 %). V obeh skupinah se je znižala tudi ekonomičnost poslovanja, v nespecializiranih prodajalnah iz 1,023 na 1,018 in v specializiranih prodajalnah z 1,050 na 1,045.

Na poslabšanje poslovnih rezultatov dejavnosti nespecializiranih prodajaln je v veliki meri vplivalo poslovanje nespecializiranih prodajaln, pretežno z živili (podrazred 52.110), kamor se uvrščajo tudi vsi večji hipermarketi in marketi. Nespecializirane prodajalne pretežno z živili so v letu 2007 predstavljale 53,3 % vseh družb in 87,6 % vseh zaposlenih v trgovini na drobno v nespecializiranih prodajalnah. V letu 2006 so te družbe skupno ustvarile 86,0 % neto čistega dobička skupine, medtem ko se je lani delež zmanjšal na 27,7 %. Poleg tega je lani prišlo do premika glede koncentracije v panogi, ki se je prvič po večletnem naraščanju nekoliko znižala (gl. Okvir 2). Družbe so dosegle predvsem slabše rezultate iz poslovanja, saj se je neto dobiček iz poslovanja znižal za 40,6 %. Poslovni prihodki so se povečali za 13,4 %, poslovni odhodki pa za 14,8 % oziroma za 31,7 milijona več kot poslovni prihodki. Tretje leto zapored se je zmanjšala gospodarnost poslovanja (z 1,026 na 1,013). Obremenjenost poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo trgovskega blaga (11,8-odstotna rast) se je tako kot leta 2006 znižala (z 69,7 % na 66,9 %), močno pa so se povečali stroški storitev (27,8 %) in materiala (za 102,2 %). Ti predstavljajo relativno manjši delež v skupnih stroških teh družb, tako da se je obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev kljub visokih rastem le nekoliko povečala (za 0,3 o. t. na 85,2 %). Družbe so v nasprotju z letom 2006 imele neto izgubo iz financiranja (-14,2 milijona evrov), ki je bila rezultat nižjih finančnih prihodkov (za 22,5 %) in višjih finančnih odhodkov (za 14,9 %) kot v letu 2006, in od izrednih dogodkov (-0,4 milijona evrov). Močno sta se zmanjšali tudi donosnost sredstev (za 3,0 o. t. na 0,4 %) in donosnost prihodkov (za 2,2 o. t. na 0,3 %).

Okvir 2: Analiza koncentracije v trgovini na drobno (SKD 52) z uporabo Hirschman-Herfindahlovega indeksa koncentracije

Potem ko je bila rast koncentracije v trgovini na drobno do leta 2006 v celoti posledica skokovitega povečanja stopnje koncentracije v panogi nespecializirane, pretežno živilske prodajalne na drobno (hipermarketi, marketi itd.), je v letu 2007 prav v tej dejavnosti prišlo do znižanja vrednosti Hirschman-Herfindahlovega indeksa koncentracije, ki pa je še vedno izkazoval visoko vrednost. Za nespecializirane prodajalne, ki pretežno prodajajo živila (SKD 52.110), je že nekaj let značilno zmanjševanje števila družb na eni strani ter povečevanja števila zaposlenih na drugi strani²⁶. Omenjeni proces je rezultat propadanja in zaprtja številnih manjših trgovin ali njihovega povezovanja ter prevzemanja od večjih podjetij (konsolidacija trgovske dejavnosti), kot tudi nadaljnega odpiranja novih prodajaln domačih in tujih trgovskih verig ter diskontov. Koncentracija v tej dejavnosti se je tako iz leta v leto povečevala. V letu 2006 so štiri največje gospodarske družbe ustvarile že 89 % čistih prihodkov na domačem trgu (v letu 2000 47 %). Prav tako se je povečala tudi vrednost Hirschman-Herfindahlovega indeksa koncentracije (HHI). HHI je namreč še v letu 2000 izkazoval nizko vrednost koncentracije, v letu 2002 srednjo, v letu 2005 pa je že prebil mejo visoke koncentracije (1800) in se v letu 2006 povzpел na 3.387. V letu 2007 se je HHI prvič po letu 1995 znižal – na vrednost 2.972, pri čemer se je znižal predvsem delež največje družbe v prihodku panoge (za 4,2 o.t. na 48,6 %).

8.3 Prodaja, vzdrževanje in popravila motornih vozil, trgovina na drobno z motornimi gorivi

Gospodarske družbe oddelka prodaja, vzdrževanje in popravila motornih vozil, trgovina na drobno z motornimi gorivi (oddelek 50) so prvič po letu 2003 povečale svoj delež dodane vrednosti v strukturi dejavnosti G. V tem oddelku deluje najmanj gospodarskih družb trgovine (11,2 % v letu 2007), ki zaposlujejo tudi najmanjši delež vseh zaposlenih v dejavnosti trgovine (12,3 % v letu 2007). Ob 13,6-odstotni rasti dodane vrednosti so v letu 2007 ustvarile 15,3 % dodane vrednosti vseh gospodarskih družb v dejavnosti trgovine ter nekoliko povečale svoj delež v dodani vrednosti trgovinskih družb (za 0,2 strukturne točke).

²⁶ Število družb je bilo v letu 2006 glede na leto 2000 manjše za 348 (za 46 %), število zaposlenih pa je bilo višje za 1.813 oziroma za 9,5 %, v letu 2007 se je število družb zmanjšalo še za 17.

Družbe, ki se ukvarjajo s prodajo, vzdrževanjem in popravili motornih vozil ter s prodajo motornih goriv so v letu 2007 ustvarile rekorden neto čisti dobiček. Neto čisti dobiček gospodarskih družb oddelka prodaja, vzdrževanje in popravila motornih vozil, trgovina na drobno z motornimi gorivi je bil v letu 2007 več kot trikrat veji kot v letu 2002 ter za več kot polovico večji kot v letu 2006. Neto dobiček iz poslovanja je bil glede na leto 2006 večji za okoli tretjino, neto dobiček iz financiranja pa za več kot desetkrat. Poslovni prihodki so se povečali (za 11,0 %) bolj kot poslovni odhodki (za 10,6 %). Obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev, ki so se ob 48,6-odstotni rasti stroškov porabljenega materiala povečali za 10,7 %, se je zmanjšala drugo leto zapored (za 0,2 o. t. na 92,8 %). Neto finančni dobiček je bil rezultat povečanja finančnih prihodkov (za 28,8 %) ter ponovnega znižanja finančnih odhodkov (za 0,8 %). Neto dobiček iz izrednih dogodkov se je zmanjšal prvič po letu 2004, in sicer za več kot tretjino, kar je bila posledica zmanjšanja izrednih prihodkov (za 13,1 %) ter za četrtno večjih izrednih odhodkov kot v letu 2006.

Družbe trgovine z motornimi vozili in motornimi gorivi so v letu 2007 izboljšale produktivnost dela, stroške dela na enoto proizvoda, donosnost in ekonomičnost poslovanja. Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je povečala za 10,3 %, medtem ko so se stroški dela ob 3,0-odstotni rasti števila zaposlenih povečali za 5,5 %. To se je odrazilo v izboljšanju stroškovne učinkovitosti, merjene z deležem stroškov dela v dodani vrednosti (za 2,4 o. t. na 52,6 %). Izboljšali sta se tudi donosnost sredstev (za 1,1 o. t. na 4,5 %) in prihodkov (za 0,5 o. t. na 1,9 %). Razmerje med poslovnimi prihodki in odhodki je doseglo 1,021.

9 GOSTINSTVO

Gospodarske družbe s področja gostinstva (SKD H) so tretje leto zapored povečale svoj delež v dodani vrednosti vseh družb ter ohranile delež v čistih prihodkih od prodaje. V letu 2007 so ustvarile 16,9 % več dodane vrednosti kot v letu pred tem. Dejavnost je v dodani vrednosti vseh družb dosegla 2,3-odstotni delež. Na drugi strani se delež gostinskih družb v skupnih čistih prihodkih od prodaje ni povečal. Obravnavane družbe so v letu 2007 s 3,3 % vseh zaposlenih v gospodarskih družbah in z 2,2 % vseh sredstev ustvarile 1,2 % vseh čistih prihodkov od prodaje.

Tabela 9: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v gostinstvu v obdobju 2002–2007²

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število gospodarskih družb	1.408	1.548	1.759	1.852	1.949	2.126
Število zaposlenih ³	12.776	12.842	13.440	14.364	14.667	16.560
Neto ¹ čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v mio EUR)	0,6	13,5	-10,3	-2,9	22,9	15,9
Delež v zaposlenosti vseh gospodarskih družb	2,7	2,8	2,9	3,1	3,1	3,3
Delež v dodani vrednosti vseh gospodarskih družb	2,1	2,0	2,0	2,1	2,2	2,3
VELIKOST						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	823	795	780	780	821	938
Število zaposlenih/podjetje	9,1	8,3	7,6	7,8	7,5	7,8
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	87	93	95	98	101	110
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,025	1,042	1,010	1,027	1,053	1,045
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	0,05	1,13	-0,81	-0,21	1,55	0,87
Donosnost prihodkov (v %)	0,10	2,22	-1,51	-0,41	2,78	1,68
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zap. (v EUR)	18.550	19.101	19.584	19.905	22.124	22.903
STROŠKI DELA						
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	12.539	12.969	13.569	14.270	14.783	15.692
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	67,6	67,9	69,3	71,7	66,8	68,5
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	39,6	41,4	45,8	46,8	51,1	54,0
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	20,9	20,7	21,4	22,3	22,3	25,5
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	72,9	70,4	63,4	62,6	58,0	55,7
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	93,7	92,7	89,8	89,2	90,3	88,7
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	9,4	8,9	8,1	7,4	5,2	4,7
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	82,8	83,2	85,4	84,9	84,3	82,6
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	8,7	8,5	7,8	8,7	9,5	10,0

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombi: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS.

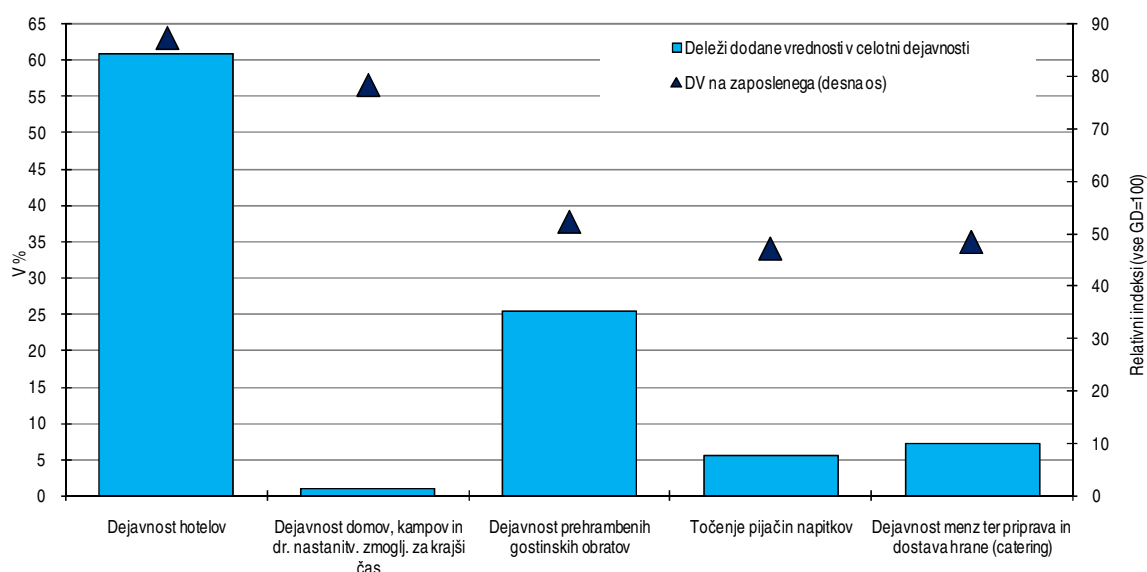
Neto čisti dobiček obračunskega obdobja gostinskih družb je bil v letu 2007 za tretjino manjši kot leto pred tem. Gostinske družbe so imele nekoliko manjši neto dobiček iz poslovanja (za 3,2 %) in za skorajda polovico manjši dobiček iz izrednih dogodkov (za 43,9 %), ustvarile pa so tudi večjo neto izgubo iz financiranja (za 14,4 %) kot v letu 2006. Finančni prihodki so se sicer povečali za 39,5 o. t. bolj kot finančni odhodki, vendar so bili od njih še vedno za polovico manjši. Poslovni prihodki so se povečali za 14,5 % oziroma za 1,0 o. t. manj kot poslovni odhodki. Med poslovnimi odhodki so se stroški blaga, materiala in storitev povečali manj kot leta 2006 (za 12,7 % oziroma 7,4 o. t. manj kot leta 2006), stroški dela pa bolj kot leta 2006 (za 19,9 % oziroma 14,1 o. t. več kot leta 2006). Obremenjenost poslovnih prihodkov gostinskih družb s stroški blaga, materiala in storitev se je zmanjšala na račun manjše obremenjenosti poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo prodanega blaga (v prehrabnih gostinskih obratih, menzah, domovih, kampih in drugih nastanitvenih objektih), razmerje med stroški materiala ter stroški storitev in poslovnimi prihodki pa se je poslabšalo. Ekonomičnost poslovanja se je tako po letu 2004 znova znižala, zaradi nižjega dobička pa sta bili nižji tudi donosnost sredstev in prihodkov (gl. Tabela 9 in Tabela 10).

Tabela 10: Obremenjenost poslovnih prihodkov gostinskih družb s stroški blaga, materiala in storitev v obdobju 2002–2007 (v %)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gostinske družbe – skupaj	54,9	55,7	58,3	56,7	58,0	57,1
Hoteli in podobno	45,4	46,7	47,0	47,5	46,2	47,3
Domovi, kampi in drugi nastanitveni obrati	66,4	70,4	72,2	71,5	73,8	74,4
Prehrabni gostinski obrati	66,2	63,7	65,0	65,0	69,1	66,3
Točenje pijač	64,2	68,3	81,3	73,2	71,4	72,7
Menze in catering	61,3	63,0	62,3	60,8	59,8	59,9

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 20: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti gostinstva v letu 2007

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V letu 2007 so gostinske družbe povišale produktivnost, vendar manj kot so porasli stroški dela na zaposlenega. Produktivnost, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je povečala za 3,5 %, stroški dela na zaposlenega pa so bili višji za 6,2 %. Tako se je stroškovna učinkovitost, merjena z deležem stroškov dela v dodani vrednosti, poslabšala (za 1,8 o. t. na 68,5 %). Delež stroškov dela v poslovnih prihodkih se je povečal (za 1,2 o. t. na 28,1 %). V dodani vrednosti pa je dosegel 68,5 %, s čimer so se gostinske družbe po približanju povprečni gospodarski družbi v letu 2006 spet oddaljile od povprečja.

Po obsegu najpomembnejši skupini dejavnosti gostinstva sta dejavnost hotelov in podobnih obratov (skupina 55.1) in dejavnost prehrabnih gostinskih obratov (skupina 55.3). Ti dve dejavnosti, ki predstavljata 61,1 % vseh gostinskih družb in zaposlujeta 80,8 % vseh zaposlenih v dejavnosti gostinstva, sta v letu 2007 ustvarili 86,2 % celotne dodane vrednosti gospodarskih družb s področja gostinstva.

Družbe iz dejavnosti hotelov in podobnih obratov so leto 2007 zaključile z manjšim neto čistim dobičkom kot leta 2006. Slabše poslovanje hotelov in podobnih obratov je bilo rezultat za 62,5 % manjšega neto dobička iz izrednih dogodkov ter v povprečju za 9,7 % večje neto izgube od financiranja. Neto dobiček iz poslovanja pa se je povečal za 14,9 %. Poslovni odhodki so bili večji za 21,3 %, od tega so se tako stroški blaga, materiala in storitev (za 23,7 %) kot stroški dela (za 19,5 %) povečali bolj kot v povprečju v vseh gospodarskih družbah. Poslovni prihodki so se povečali za 20,8 %, pri čemer se je delež izvoza v prodaji zopet zmanjšal (za 1,2 o. t. na 7,7 %). Ekonomičnost poslovanja se je znižala z 1,079, kar je bila najvišja dosežena vrednost v obdobju od leta 2002, na 1,075. Poslabšali sta se tudi donosnost sredstev (za 0,3 o. t. na 1,1 %) in prihodkov (za 0,9 o. t. na 3,3 %) hotelov in podobnih obratov, ki sta sicer višji od povprečne donosnosti sredstev ter prihodkov gostinskih družb. Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je zvišala za 4,2 %, stroški dela na zaposlenega pa so bili višji za 6,2 % (ob tem je prišlo tudi do precejšnjega, 13,3-odstotnega povečanja števila zaposlenih). Delež stroškov dela v dodani vrednosti je posledično narasel za 0,7 o. t. (na 62,0 %).

Družbe dejavnosti domov, kampov in drugih nastanitvenih zmogljivosti za krajši čas (skupina 55.2), ki so drugo leto zapored poslovale z neto čistim dobičkom, so v letu 2007 od vseh skupin gostinskih družb najbolj povečale neto dobiček iz poslovanja. Neto dobiček iz poslovanja se je povečal za 38,9 %, pri tem so se poslovni prihodki in poslovni odhodki povečali za okoli 70 % (za 71,0 % oz. za 72,9 %), kar je za okoli 50 o. t. več kot v povprečni gospodarski družbi. Ekonomičnost poslovanja se je poslabšala že drugo leto zapored (z 1,061 na 1,049). Slabše je bilo poslovanje na ravni financiranja, saj se je neto izguba iz financiranja v primerjavi z letom 2006 povečala. V primerjavi s predhodnim letom se je zmanjšal tudi neto dobiček iz izrednih dogodkov. Celotni neto dobiček je bil tako manjši kot v predhodnem letu (za 13,9 %). Poslabšali sta se donosnost sredstev (za 0,9 o. t. na 1,2 %) in prihodkov (za 1,8 o. t. na 1,8 %). Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je po znižanju leta 2006 izboljšala (za 32,0 %). Po znižanju leta 2006 so ob 21,2-odstotni rasti števila zaposlenih, narasli tudi stroški dela na zaposlenega (za 37,0 %). S tem se je delež stroškov dela v dodani vrednosti zopet povečal (za 2,2 o. t. na 60,2 %).

Družbe dejavnosti prehrabnih gostinskih obratov (skupina 55.3) so imele v letu 2007 prvič po letu 2002 neto čisto izgubo obračunskega obdobja, ki je bila posledica manjšega neto dobička iz poslovanja. Skupina je v povprečju ustvarila za 58,8 % manjši neto dobiček iz poslovanja kot leta 2006, ki je bil najvišji v opazovanem obdobju, a še vedno drugi najvišji, saj je bil 58,4 % manjši kot v letu 2005. Poslovni odhodki so se povečali za 2,8 %, poslovni prihodki pa so bili ob 1,9-odstotni rasti čistih prihodkov od prodaje višji za 0,7 %. Ekonomičnost poslovanja teh gostinskih družb se je izmed vseh gostinskih družb najbolj znižala (z 1,037 na 1,015). Na drugi strani so se finančni prihodki povečali za 109,7 % ter finančni odhodki za 61,7 %.

Neto izguba od financiranja je narasla za 7,9 %. Družbe so po neto izgubi v letu 2006 imele neto dobiček od izrednih dogodkov. Ob doseženi neto čisti izgubi obračunskega obdobja sta bili vrednosti obeh kazalnikov donosnosti negativni (obe -0,1 %). Stroški dela na zaposlenega so se ob 9,0-odstotni rasti števila zaposlenih povečali za 6,5 %, medtem ko se je produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, povečala le za 0,5 %. Delež stroškov dela v dodani vrednosti je tako narasel precej bolj kot v vseh gostinskih družbah (za 4,4 o. t. glede na 1,7 o. t. v povprečju v vseh gostinskih družbah skupaj).

Družbe dejavnosti točenja pijač in napitkov (pododdelek 55.4) so imele v letu 2007v nasprotju z neto čistim dobičkom v letu 2006 neto čisto izgubo. Neto dobiček iz poslovanja teh družb se je povečal za 27,0 %, medtem ko se je neto izguba iz financiranja povečala enkratno (za 100,6 %) in je bil neto dobiček iz izrednih dogodkov le ena dvajsetina neto dobička iz izrednih dogodkov iz leta 2006. Poslovni prihodki so se povečali za 0,2 o. t. več kot poslovni odhodki (za 112,9 % oz. za 112,7 %). Te družbe so bile tudi edine od gostinskih družb, katerih ekonomičnost poslovanja se je izboljšala (1,015 glede na 1,014 leta 2006). Družbe dejavnosti točenja pijač in napitkov so edine od skupin gostinskih družb imele nižje finančne prihodke kot leta 2006 (za 13,7 %) pa tudi najnižje povečanje finančnih odhodkov (za 8,3 %). Neto čista izguba je bila 103.800 evrov, donosnost sredstev in prihodkov teh družb pa sta bili po letu 2005 znova negativni (obe -0,1 %). Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je izboljšala za 9,9 %. Stroški dela na zaposlenega so se ob nespremenjenem številu zaposlenih povečali za 7,9 %. Stroškovna učinkovitost dela, merjena z deležem stroškov dela v dodani vrednosti (za 1,4 o. t. nižji kot v letu pred tem), se je v teh družbah, kot edinim v gostinski dejavnosti, izboljšala.

Družbe dejavnosti menz ter priprave in dostave hrane (skupina 55.5) so v letu 2007 dosegle skoraj tretjino večji neto čisti dobiček kot leto pred tem. Neto dobiček iz poslovanja se je povečal za 21,7 % ter neto dobiček iz izrednih dogodkov skoraj štirikratno, medtem ko se je neto izguba iz financiranja povečala za 82,6 %. Poslovni odhodki so porasli za 0,3 o. t. bolj kot poslovni prihodki, ki so se povečali za 40,1 %. Tako so te družbe že drugo leto zapored nekoliko znižale ekonomičnost poslovanja (z 1,016 na 1,014). Finančni odhodki so narasli za 32,9 o. t. kot finančni prihodki, ki so narasli za 10,0 %. Kot edine od gostinskih družb so povečale donosnost sredstev (za 0,2 o. t. na 1,5 %) ter tako kot vse gostinske družbe imele nižjo donosnost prihodkov (za 0,1 o. t. na 0,7 %). Kljub boljšim poslovnim rezultatom v osnovni dejavnosti (dobiček iz poslovanja) se je produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, znižala (za 0,7 %). Ob 40,6-odstotni rasti števila zaposlenih so stroški dela na zaposlenega narasli za 2,4 %. Stroškovna učinkovitost se je tako poslabšala, saj je delež stroškov dela v dodani vrednosti zrasel za 2,7 o. t na 87,4 %.

10 PROMET, SKLADIŠČENJE IN ZVEZE

Dejavnost prometa, skladiščenja in zvez (SKD I) ustvari dobro desetino dodane vrednosti vseh gospodarskih družb. Lani so dodano vrednost povečali nekoliko manj, zaposlenost pa nekoliko bolj kot pri vseh družbah. Dodana vrednost v dejavnosti I je v letu 2007 znašala 1.754,971 milijona evrov in se je glede na leto 2006 nominalno povišala za 10,7 % (za 1,6 o. t. manj kot pri vseh družbah), v primerjavi z letom 2002 pa je bilo povišanje 50-odstotno ali nekaj več kot pri vseh družbah. Zaposlenost se je lani povečala za 4,9 % (za 0,6 o. t. bolj kot pri vseh družbah). Od 1.943 več zaposlenih glede na preteklo leto jih je bilo 1.291 v dejavnosti cestnega blagovnega prometa.

Tabela 11: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti prometa (brez DARS⁴), skladiščenja in zvez v obdobju 2002–2007²

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Število gospodarskih družb	1.933	2.053	2.183	2.302	2.386	2.646
Število zaposlenih ³	38.702	38.012	37.598	38.810	39.271	41.214
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	8,3	8,3	8,1	8,2	8,2	8,3
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	10,2	10,6	10,4	10,6	10,6	10,5
Neto ¹ čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	-31.221	83.167	118.161	152.264	268.363	312.741
VELIKOST PODJETJA						
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	2.910	2.432	2.552	2.559	2.640	2.802
Število zaposlenih/podjetje	20,0	18,5	17,2	16,9	16,5	15,6
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI						
Povpreč. sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	-	140	140	148	155	166
GOSPODARNOST						
Gospodarnost poslovanja	1,005	1,047	1,048	1,058	1,073	1,076
DONOSNOST						
Donosnost sredstev (v %)	-	1,6	2,2	2,7	4,4	4,6
Donosnost prihodkov (v %)	-1,0	2,4	3,2	3,6	5,8	5,9
PRODUKTIVNOST						
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	30.235	33.653	35.797	37.431	40.370	42.582
STROŠKI DELA						
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	18.421	19.412	20.247	21.039	22.190	23.149
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	60,9	57,7	56,6	56,2	55,0	54,4
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST						
Delež dolga v virih sredstev (v %)	56,0	47,8	48,6	48,5	49,6	56,2
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	19,9	23,9	21,5	21,4	23,7	26,7
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	54,7	67,1	67,0	68,1	69,6	58,9
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	95,7	93,3	97,5	98,7	98,9	95,4
IZVOZNA USMERJENOST						
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	27,1	26,5	27,8	27,9	29,9	31,3
STRUKTURA SREDSTEV						
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	80,6	77,8	76,8	75,6	72,4	74,4
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	27,4	30,0	27,2	26,7	28,9	28,7

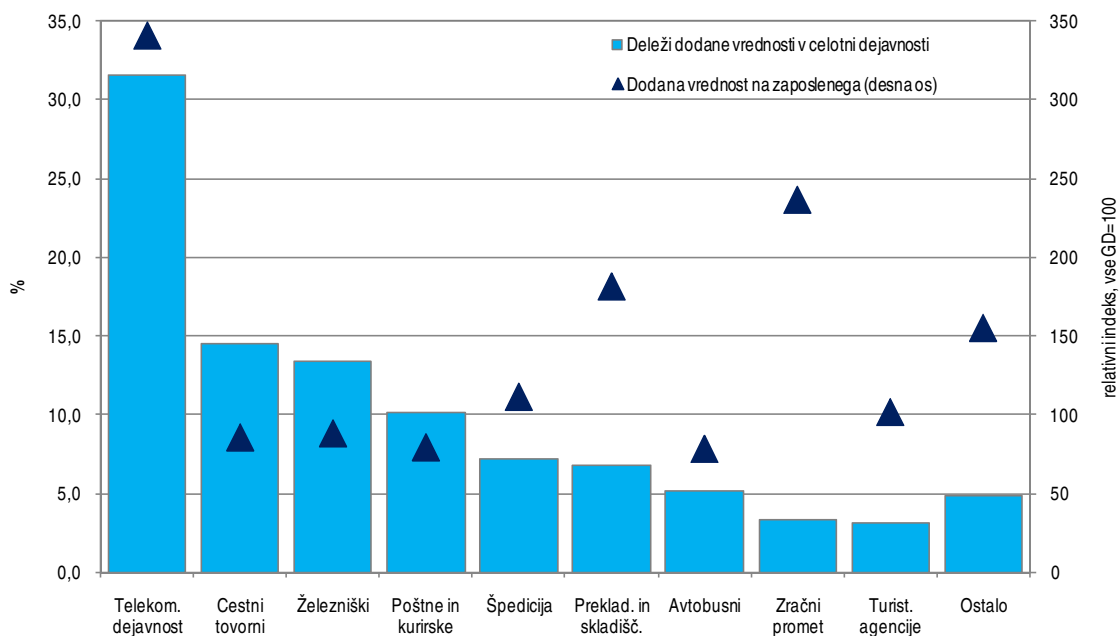
Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ⁴ Zaradi primerljivosti podatkov smo v letu 2007 izključili Družbo za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d., ki od tega leta spada v dejavnost prometa.

Medtem ko se je v letu 2006 poslovanje v dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez skoraj dvakrat bolj izboljšalo kot pri vseh družbah, se je lani dobiček povečal le pol toliko kot pri družbah skupaj. V letu 2007 je neto čisti dobiček dosegel 312,741 milijona evrov ali nominalno za 16,5 % več kakor leto prej (pri vseh družbah za 33,7 % več). Seveda je dejavnost prometa, skladiščenja in zvez še vedno nadpovprečno uspešna in dosega bistveno večjo gospodarnost (koeficient 1,076) ter donosnost sredstev in prihodkov (4,6 % in 5,9 %) od povprečja vseh družb. Neto dobiček iz poslovanja je bil 361,571 milijona evrov, saldo finančnih prihodkov in odhodkov 30,481 milijona, neto dobiček zunaj rednega delovanja 3,157 milijona, vsi davki pa 82,468 milijona evrov. Dejavnost prometa, skladiščenja in zvez je zelo raznovrstna, pa tudi poslovanje družb je različno uspešno. Družbe s pozitivnim poslovanjem so dosegle 386,527 milijona evrov čistega dobička, izgubarske družbe pa 73,786 milijona evrov čiste izgube.

Poslovanje oddelka kopenski promet, cevovodni transport (oddelek 60), ki je po številu zaposlenih najpomembnejša dejavnost prometa, skladiščenja in zvez, se je lani zaradi uspešnejšega poslovanja na železnici spet precej izboljšalo. V okviru oddelka kopenski promet, cevovodni transport sta po številu zaposlenih (8.888 in 7.991 v letu 2007) najpomembnejši dejavnosti cestni tovorni promet in železniški promet. V omenjenem oddelku je bilo leta 2007 20.546 zaposlenih (49,9 % vseh zaposlenih v dejavnosti I), ki so ustvarili 587,429 milijona evrov dodane vrednosti, kar je 33,5 % dodane vrednosti prometa, skladiščenja in zvez. Celotni kopenski promet je lani posloval s 45,783 milijona evri neto čistega dobička, kar je bilo nominalno za 51,6 % več kakor leto prej. Povečanje je v veliki meri rezultat povečanja neto čistega dobička na železnici, ki je v letu 2007 celo presegel dobiček cestnih blagovnih prevoznikov.

Slika 21: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah v dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez v letu 2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Zaradi primerljivosti podatkov smo v letu 2007 izključili Družbo za avtoceste v Republiki Sloveniji d. d., ki od tega leta spada v dejavnost prometa.

V letu 2007 so v dejavnosti železniškega prometa (skupina 60.1) močno izboljšali uspešnost poslovanja. V zadnjih nekaj letih na železnici poteka program sanacije te dejavnosti in priprave na liberalizacijo evropskega železniškega trga, poslovni rezultati pa vsa ta leta zelo nihajo, od visokih izgub do visokih dobičkov. Lani doseženi čisti dobiček je znašal 24,579 milijona evrov, kar je 3,2-krat toliko kot v letu 2006. Neto dobiček iz poslovanja je dosegel 21,855 milijona evrov (povečanje za 18,3 %), saldo finančnih prihodkov in odhodkov je bil tokrat pozitiven v višini 1,597 milijona evrov (v letu 2006 negativen v višini 6,158 milijona evrov), 1,639 milijona je znašal neto dobiček zunaj rednega delovanja, vsi davki pa so se s 3,823 milijona v letu 2006 lani znižali na samo 0,512 milijona evrov. Zaposlenost se lani na železnici praktično ni spremenila, v primerjavi z letom 2002 pa je bila nižja za 8,9 %. Dodana vrednost se je lani povišala za 7,9 %, stroški dela pa za 3,2 %, tako da se je delež slednjih v dodani vrednosti znižal za 3,6 o. t., na 79,8 %. Na železnici so lani dobili 142,497 milijona evrov subvencij, vezanih na poslovanje, kar je za 7,5 % več kakor leto prej. Obseg prevozov potnikov in blaga po železnici se je v letu 2007 povečal, za 2,4 % oziroma za 6,8 % (Transport, 2008). Delež dolga v virih sredstev, ki je bil v letu 2002 zelo visok, 98,8-odstoten, in je potem upadel do leta 2004 na 80,2 %, se je v naslednjih nekaj letih spet močno povečal in je v letu 2007 znašal ponovno visokih 93,0 %.

V cestnem blagovnem prometu (podrazred 60.240) zadnjih nekaj let neto čisti dobiček večinoma stagnira, močno pa se povečujeta dodana vrednost in zaposlenost. V letu 2007 se je v primerjavi s predhodnim letom neto čisti dobiček zvišal za 5,3 %, na 20,915 milijona evrov, kar je bilo celo za 15 % manj od dobička na železnici. Tudi v zadnjih petih letih skupaj je bila rast dobička v cestnem blagovnem prometu skromna, le 35,8-odstotna (v primerjavi z 261,3-odstotno rastjo pri vseh družbah). Prav nasprotno pa je bila visoka rast dodane vrednosti, lani za 24,6 % in od leta 2002 za 103,7 % (dvakrat višja rast kot pri vseh družbah). Še posebno naglo je raslo število zaposlenih. V letu 2007 se je povečalo za 17,0 % (pri vseh družbah za 4,3 %), v zadnjih petih letih pa kar za 70,6 % (pri vseh družbah za 7,4 %). Rast obsega prevozov blaga v cestnem prometu se je v letu 2007 povečala za 13,4 %, v zadnjih petih letih pa za 107,8 % (Transport, 2008), tako naglo rast obsega dejavnosti pa je omogočila relativno dobra razvitost domačega avtoprevoznitstva, širitev EU na vzhod in naš vstop v EU ter ugodna lega Slovenije na križišču V. in X. vseevropskega cestnega koridorja.

Dejavnost mestnega in primestnega potniškega prometa (60.211) je lani spet poslovala z izgubo, medtem ko so v dejavnosti medkrajevnega potniškega prometa (60.212) precej povečali dobiček. V mestnem potniškem prometu so lani zabeležili 1,452 milijona evrov neto čiste izgube, še leto prej pa 1,060 milijona evrov neto čistega dobička. V medkrajevem potniškem prometu pa se je neto čisti dobiček z 0,797 milijona v letu 2006 lani povečal za 56,0 %, na 1,244 milijona evrov. V mestnem prometu so imeli 1.007 zaposlenih, v medkrajevem prometu pa 2.221. Javni avtobusni prevozi so subvencionirani. V mestnem prometu so lani dobili 7,403 milijona evrov subvencij (14,1-odstotno povišanje), v medkrajevem prometu pa 12,081 milijona evrov (5,3-odstotno znižanje). Lani se je sicer obseg prevozov potnikov z mestnimi avtobusi znižal za 3,5 %, prevozi z medkrajevnimi avtobusi pa za 3,9 % (Transport, 2008).

Oddelek vodnega prometa (oddelek 61) je v okviru prometa, skladiščenja in zvez manjša dejavnost, kjer je konjunktura v panogi v zadnjih treh letih omogočila dosegati zelo ugoden poslovni rezultat. Po kazalnikih, kakor so število zaposlenih, obseg sredstev in ustvarjena dodana vrednost, dejavnost ne dosega niti enega odstotka v prometu, skladiščenju in zvezah. Panogi je šlo v svetovnem merilu zelo dobro zlasti leta 2005, konjunktura pa ni močno popustila niti v zadnjih dveh letih. Obseg domačega pomorskega prometa se je v letu 2005 močno povečal (za 41,7 %), v letu 2006 se je s te visoke ravni znižal le za 6,4 % in potem še za

5,2 % v letu 2007 (Transport, 2008). Medtem ko so še v letu 2002 imeli izgubo v višini 8,582 milijona evrov, so v letu 2007 dosegli 7,487 milijona evrov neto čistega dobička, kar je bilo za 18,4 % več kot v letu prej.

Po veliki izgubi v letu 2005 so v dejavnosti zračnega prometa (oddelek 62) v letu 2006 spet poslovali pozitivno, lani pa se je ta dobiček še podvojil. Tudi zračni promet je zelo majhna dejavnost, ki dosega le nekajodstotne deleže zaposlenih, dodane vrednosti, obsega sredstev ter poslovnih prihodkov in odhodkov v prometu, skladiščenju in zvezah. V letu 2005 se je neto čista izguba glede na leto prej močno povečala, na 9,084 milijona evrov, kar je v večji meri povzročil presežek finančnih odhodkov nad prihodki. Na slabše poslovanje sta v določenem obsegu vplivala tudi povečana konkurenca tujih nizkocenovnih prevoznikov in višje cene goriva. V letu 2006 so v dejavnosti spet dosegli pozitiven poslovni izid v višini 1,550 milijona evrov in ga v letu 2007 še izboljšali, na 3,091 milijona evrov. V letu 2007 se je obseg prevozov potnikov v zračnem prometu, merjeno v potniških kilometrih, povečal za 13,7 % (Transport, 2008).

V oddelku pomožne prometne storitve, turistične organizacije (oddelek 63) sta vsa leta najuspešnejši dejavnosti prekladalnih storitev in špedicije in pri slednji se je poslovanje še posebno izboljšalo. Gre za raznovrstno dejavnost, ki zajema poleg prekladalne in špedicijske dejavnosti še dejavnost turističnih agencij, skladiščenje ter druge pomožne storitve v različnih vrstah prometa. Oddelek 63 predstavlja približno petino prometa, skladiščenja in zvez, tako po številu zaposlenih kot po dodani vrednosti. V letu 2007 so dosegli 103,527 milijona evrov neto čistega dobička ali tretjino vsega v dejavnosti I. Poslovni rezultat so izboljšali za 58,7 %. Najbolje v oddelku 63 se je ponovno po letu 2002 odrezala tako imenovana dejavnost drugih prometnih agencij (63.4) oziroma špedicijsko-logistična dejavnost, kjer so lani dosegli 40,522 milijona evrov neto čistega dobička ali za 77,1 % več kot v letu 2006. Med letoma 2002 in 2007 je bil torej dobiček precej skromnejši, saj je dejavnost z vstopom Slovenije v EU izgubila del poslovnega območja, tako da se je morala deloma reorganizirati. Druga najuspešnejša je bila prekladalna dejavnost (razred 63.11) s 35,226 milijona evrov ustvarjenega neto čistega dobička (za 27,2 % več kakor leto pred tem). Med zelo uspešnimi dejavnostmi oddelka 63 moramo omeniti še dejavnost tako imenovanih drugih pomožnih dejavnosti v zračnem prometu (63.23) oziroma dejavnost letališkega prometa, kjer so v letu 2007 dosegli 16,878 milijona evrov neto čistega dobička, kar je bilo 86,2-odstotno povišanje glede na leto 2006. Obseg prometa potnikov v letališkem prometu je tudi v letu 2006 ohranil visoko, 13,3-odstotno rast (Transport, 2008). Najbolj se je izboljšalo poslovanje v dejavnosti potovalnih in turističnih agencij (63.30), kjer so po poslabšanju v letu 2006 lani spet dosegli zelo dober poslovni rezultat v višini 7,682 milijona evrov (5,2-kratno povišanje).

Poštna in telekomunikacijska dejavnost (oddelek 64) v zadnjih dveh letih med dejavnostmi prometa, skladiščenja in zvez kljub rahlemu znižanju dobička v letu 2007 močno vodi po poslovni uspešnosti. V letu 2006 se je neto čisti dobiček skoraj podvojil in je znašal 165,060 milijona evrov, lani pa se je nekoliko znižal, za 7,4 %, na 152,853 milijona evrov. V letu 2007 je bil neto dobiček iz poslovanja 185,707 milijona evrov (11,7 % več kot leto prej), saldo finančnih prihodkov in odhodkov pa se je znižal za 40,2 %, na 18,082 milijona evrov. Neto dobiček zunaj rednega delovanja se je prav tako nekoliko znižal, pomembna razlika v primerjavi z letom 2006 pa je v letu 2007 tudi veliko povečanje obsega obračunanih davkov. Ti so se povečali za dobro polovico, na 52,169 milijona evrov. Lani je imel oddelek 28,0 % zaposlenih s področja I, njegov prispevek k skupni dodani vrednosti pa je bil 41,6 %. V letu 2007 se je neto čisti dobiček znižal tako v dejavnosti telekomunikacij (skupina 64.2) kot v poštni dejavnosti. S 137,813 milijona evrov so v telekomunikacijski dejavnosti ustvarili več kot devet desetih neto čistega dobička oddelka 64, čeravno ga je bilo za 4,8 % manj kot preteklo leto. Nekoliko se je poslabšal poslovni izid v dejavnosti fiksne telefonije. Različno med starimi in novimi ponudniki storitev, a v skupnem boljše je bilo poslovanje ponudnikov mobilne

telefonije, nekaj manj dobička pa so zaradi intenzivnih vlaganj v omrežja izkazali ponudniki širokopasovnega dostopa do interneta. Novejši ponudniki telekomunikacijskih storitev praviloma v zgodnjem obdobju svojega delovanja večinoma še poslujejo z izgubo. Zato prej opisana gibanja pravzaprav niso negativna, ampak kažejo, da se obseg dejavnosti in konkurenca v dejavnosti krepi. V dejavnosti javnih poštnih storitev (64.11) so v letu 2007 s 16,551 milijona evrov imeli še vedno relativno ugoden, a vseeno za dobro petino nižji poslovni izid kot v letu 2006, v dejavnosti kurirskih storitev (64.12), kjer že nekaj let poslujejo v rdečih številkah, pa so tudi v letu 2007 obračunsko leto zaključili z 1,510 milijona evrov neto čiste izgube.

11 NEPREMIČNINE, NAJEM IN POSLOVNE STORITVE

V letu 2007 so gospodarske družbe v dejavnosti poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve (SKD K) ponovno imele nadpovprečno rast dodane vrednosti in zaposlenosti. Ustvarile so 21,1 % več dodane vrednosti kot leto pred tem, kar je za 8,8 o. t. večja rast od povprečne v vseh gospodarskih družbah. Znova se je bolj kot v povprečju povečalo tudi število zaposlenih (za 7,7 %). Dejavnost je v skupni dodani vrednosti gospodarskih družb povečala svoj delež za 0,9 strukturne točke in dosegla 12,1-odstotni delež. V strukturi zaposlenih se je njen delež povečal za 0,4 strukturne točke, na 11,4 %. Krepitev pomena dejavnosti, ki vključuje vrsto na znanju temelječih poslovnih storitev, v strukturi gospodarstva je značilna že vrsto let, na strmo rast v zadnjih dveh letih je ugodno vplivala tudi visoka aktivnost različnih poslovnih storitev v povezavi z ugodno konjunkturo v gospodarstvu nasploh in še zlasti v gradbeništvu. Tako so med večjimi dejavnostmi največjo rast dodane vrednosti dosegli v dejavnosti poslovanje z nepremičninami (za 55,1 %) ter v dejavnosti podjetniško in poslovno svetovanje (za 47,8 %).

Neto čisti dobiček obračunskega obdobja gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve se je močno povečal predvsem zaradi visoke rasti neto dobička od financiranja in več kot enkrat večjega neto dobička od izrednih dogodkov kot leto pred tem. Družbe, združene v dejavnosti K, so v letu 2007 skoraj podvojile neto čisti dobiček obračunskega obdobja (za 85,8 %), z izločitvijo holdingov, v katerih glavnina je rezultat iz finančnega poslovanja, ki iz leta v leto precej niha, pa se je neto čisti dobiček povečal za slabo polovico (za 44,5 %) ²⁷. Neto dobiček iz poslovanja je bil višji za 35,5 %, pri čemer so se tako poslovni prihodki kot poslovni odhodki povečali v podobni meri (za 23,9 oziroma 23,1 %). Za petino so se povečali čisti prihodki od prodaje, med poslovnimi odhodki pa so se stroški blaga, materiala in storitev povečali za četrtno, stroški dela pa za 15,6 %. Poleg precej višjega neto dobička od financiranja (ob 100,1-odstotni rasti finančnih prihodkov so se finančni odhodki povečali za 67,8 %) so obravnavane družbe ustvarile tudi neto dobiček od izrednih dogodkov, ki je bil več kot enkrat večji kot v letu 2006.

V letu 2007 so gospodarske družbe dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve izboljšale ekonomičnost poslovanja, donosnost, produktivnost dela in znižale stroške dela na enoto proizvoda. Do izboljšanja ekonomičnosti poslovanja (gl. Tabela 12) je prišlo v vseh oddelkih dejavnosti z izjemo dejavnosti raziskave in razvoj (oddelek 73), kjer se je tudi neto čisti dobiček obračunskega obdobja povečal najmanj od vseh oddelkov dejavnosti K (za 10,5 %). Glede na precejšnje povečanje neto čistega dobička obračunskega obdobja so družbe dejavnosti K v povprečju močno povečale tudi donosnost sredstev (za 1,7 o. t. na 5,3 %) in prihodkov (za 3,3 o. t. na 11,1 %). Tudi produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je povišala bolj kot v povprečni gospodarski družbi (za 12,4 %). Ker je rast stroškov dela (7,3 %) za rastjo produktivnosti precej zaostala, se je delež stroškov dela v dodani vrednosti precej zmanjšal (za 3,0 o. t. na 62,5 %).

²⁷ V dejavnosti holdingov (podrazred 74.150) deluje veliko družb, ki se ukvarjajo predvsem s storitvami finančnega svetovanja in finančnimi naložbami. Zanje so zato značilni veliki finančni prihodki in odhodki, ki običajno iz leta v leto tudi precej nihajo, to pa močno vpliva na poslovni izid celotne dejavnosti K.

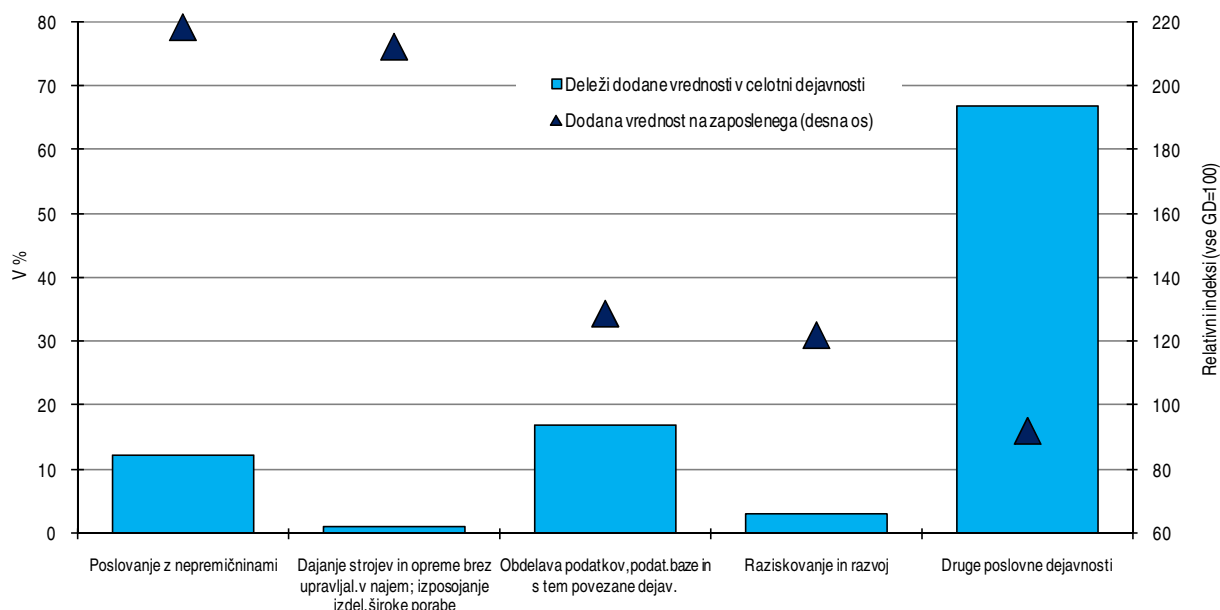
Tabela 12: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve²

	Dejavnost nepremičnine, najem in poslovne storitve (K)						Dejavnost K brez holdingov ⁴					
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Št. gospodarskih družb	9.487	10.175	10.992	11.787	12.576	13.999	9.345	10.003	10.804	11.585	12.353	13.743
Število zaposlenih ³	41.342	43.954	45.509	48.180	52.877	56.966	40.799	42.250	44.720	47.177	51.886	55.659
Neto ¹ čisti dobiček (v mio EUR)	157	176	350	310	497	924	53	98	-123	181	277	400
Delež v zaposlenosti vseh gosp. družb (v %)	8,9	9,5	9,8	10,2	11,0	11,4	8,8	9,2	9,6	10,0	10,8	11,1
Delež v dodani vrednosti vseh gosp. družb (v %)	9,4	9,9	10,7	10,6	11,2	12,1	8,7	9,0	9,6	9,9	10,3	11,2
VELIKOST PODJETJA												
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	918	1.004	1.054	1.168	1.196	1.463	586	602	613	638	703	843
Št. zaposlenih/ podjetje	4,4	4,3	4,1	4,1	4,2	4,1	4,4	4,2	4,1	4,1	4,2	4,0
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI												
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	195	218	235	260	261	308	127	136	136	144	148	181
GOSPODARNOST												
Ekonomičnost poslovanja	1,039	1,050	1,075	1,060	1,065	1,072	1,031	1,049	1,070	1,062	1,065	1,081
DONOSNOST												
Donosnost sredstev (v %)	1,95	1,84	3,27	2,48	3,61	5,27	1,03	1,71	3,75	2,66	3,60	3,98
Donosnost prihodkov (v %)	3,83	3,94	6,82	5,78	7,82	11,11	1,54	2,73	5,77	4,31	5,61	6,43
PRODUKTIVNOST												
Dodana vrednost/zap. (v EUR)	26.234	27.325	30.646	30.307	31.616	35.542	24.553	25.661	27.973	28.674	29.737	33.809
STROŠKI DELA												
Stroški dela/zap. (v EUR)	16.928	17.944	18.921	20.073	20.703	22.210	16.699	17.611	18.513	19.657	20.279	21.669
Stroški dela v dodani vred. (v %)	64,5	65,7	61,7	66,2	65,5	62,5	68,0	68,6	66,2	68,6	68,2	64,1
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST												
Delež dolga v virih sredstev (v %)	41,7	42,9	44,3	48,7	54,0	57,8	55,8	57,5	58,8	61,1	66,6	69,5
Delež kratk. obv. v virih sred. (v %)	27,8	28,6	27,7	29,9	31,6	35,4	37,4	39,6	36,3	36,7	38,2	42,7
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	89,3	91,6	86,4	78,8	72,7	71,4	79,4	78,3	70,4	68,6	59,9	57,9
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	102,5	106,5	104,5	100,0	99,7	99,2	98,4	97,4	95,9	96,4	95,2	90,7
IZVOZNA USMERJENOST												
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	13,3	14,6	13,8	13,5	14,5	14,6	12,2	11,7	11,5	10,7	10,9	11,5
STRUKTURA SREDSTEV												
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	65,3	62,3	64,5	65,1	63,3	59,0	55,6	54,3	58,5	56,7	55,7	52,7
Delež proizvodnih strojev in naprav v stalnih sredstvih (v %)	4,6	4,1	3,5	3,5	4,2	3,8	7,3	6,6	6,1	6,4	7,0	6,6

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombi: ¹ Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ² Z letom 2006 je prišlo do sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (gl. tudi pojasnila v Uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ⁴ Podrazred 74.150 – dejavnost holdingov.

Slika 22: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve v letu 2007

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V dejavnosti K je po velikosti najpomembnejši oddelek druge poslovne dejavnosti (oddelek 74). V njem je v letu 2007 delovalo 71,8 % vseh družb v dejavnosti K, ki so zaposlovale 77,0 % vseh zaposlenih in ustvarile 66,9 % dodane vrednosti. Od tega sta dve tretjini dodane vrednosti ustvarili skupina pravne, računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti; davčno svetovanje; raziskovanje trga in javnega mnenja; podjetniško svetovanje; dejavnost holdingov (skupina 74.1) ter skupina prostorsko načrtovanje, projektiranje in tehnično svetovanje (skupina 74.2), ki zaposlujeta polovico zaposlenih ter predstavljata štiri petine družb oddelka druge poslovne dejavnosti.

Družbe, ki se ukvarjajo s pravno, računovodsko, knjigovodsko in revizijsko dejavnostjo; z davčnim svetovanjem; raziskovanjem trga in javnega mnenja; podjetniškim svetovanjem; ter holdingi (skupina 74.1) so v letu 2007 ponovno izboljšali svoje poslovanje. Ustvarili so več kot enkrat večji neto čisti dobiček obračunskega obdobja kot v predhodnem letu, predvsem na račun izboljšanega finančnega poslovanja (133,7-odstotna rast), ki se je najmočneje povečalo v dejavnosti holdingov (podrazred 74.150), ki so skupaj z družbami podjetniškega in poslovnega svetovanja (podrazred 74.140) v preteklem letu ustvarili 96,5 % neto čistega dobička ter dve tretjini dodane vrednosti oddelka druge poslovne dejavnosti. Dodana vrednost vseh družb se je skupaj povzpela za 22,9 %. Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je ob 13,6-odstotni rasti števila zaposlenih povečala za 8,2 %, prav tako se je izboljšala tudi stroškovna učinkovitost, merjena z deležem stroškov dela v dodani vrednosti (za 1,4 o. t. na 56,0 %).

Družbe dejavnosti podjetniškega in poslovnega svetovanja (razred 74.14) so v letu 2007 za tretjino povečale svoj neto čisti dobiček, v veliki meri zaradi visokega neto dobička iz poslovanja. Ta se je ob 43,5-odstotnem dvigu poslovnih prihodkov in 36,0-odstotnem dvigu poslovnih odhodkov povečal za dvainpolkrat, s čimer so te družbe prehiteli dejavnost holdingov, ki so skozi celotno obravnavano obdobje imeli najvišji neto dobiček iz poslovanja obravnavanega oddelka. Ekonomičnost poslovanja teh družb se je tako po znižanju leta 2006 močno izboljšala (z 1,065 na 1,124). Neto dobiček od financiranja se je zaradi

visoke rasti finančnih odhodkov v primerjavi z letom 2006 znižal za 8,7 %, neto dobiček od izrednih dogodkov, ki predstavlja najmanjši del, pa se je povečal za 120,4 %.

Družbe, ki se ukvarjajo s podjetniškim in poslovnim svetovanjem, so močno povečale produktivnost, ne pa tudi donosnosti. Obravnavane družbe so v letu 2007 ustvarile skoraj polovico višjo dodano vrednost kot leto pred tem (za 47,8 %), kar je znotraj oddelka 43,5 % dodane vrednosti (36,2 % v letu 2006). Ob 19,4-odstotnem povečanju števila zaposlenih so povišale produktivnost, merjeno z dodano vrednostjo na zaposlenega, za 23,7 % (za 15,5 o. t. več kot vse družbe oddelka). Stroški dela na zaposlenega so se le minimalno povečali (za 1,9 %). Delež stroškov dela v poslovnih prihodkih se je zmanjšal prvič po letu 2003 (za 2,9 o. t. na 16,5 %), delež stroškov dela v dodani vrednosti pa prvič po letu 2004 (za 10,6 o. t. na 49,6 %). Donosnost sredstev družb se ni spremenila (4,2 %), donosnost prihodkov pa se je znižala (za 1,0 o. t. na 13,1 %).

Holdingi (razred 74.15) so povečali neto čisti dobiček obračunskega obdobja z izboljšanjem finančnega poslovanja v letu 2007. Dejavnost holdingov se je ponovno okrepila po številu gospodarskih družb (za 14,8 %) ter po znižanju v letu 2006 tudi po številu zaposlenih (za 32,0 %). Neto dobiček od financiranja se je skoraj trikrat povečal (za 188,8 %), pri čemer so se finančni prihodki povečali za 127,3 %, predvsem zaradi 134,9-odstotnega dviga finančnih prihodkov iz deležev, in finančni odhodki za 39,2 %. Neto dobiček iz poslovanja, ki se je znižal za 31,5 %, in od izrednih dogodkov, ki se je štirikratno povečal, sta skupaj predstavljala le dobro desetino neto dobička v letu 2007 (leto pred tem dobro tretjino). Neto čisti dobiček obračunskega obdobja se je povečal za 137,7 %.

Družbe iz dejavnosti prostorsko načrtovanje, projektiranje in tehnično svetovanje (skupina 74.2) so v letu 2007 izboljšale svoje poslovanje, medtem ko se je njihov delež v dodani vrednosti v strukturi dejavnosti K zmanjšal drugo leto zapored. Neto čisti dobiček obračunskega obdobja se je povečal za 55,0 %, pri čemer je bil neto dobiček iz poslovanja višji za 26,2 %. Poslovni prihodki so bili višji za 13,3 %, poslovni odhodki pa za 12,4 %. Ekonomičnost poslovanja se je izboljšala z 1,069 na 1,077. Delež v ustvarjeni dodani vrednosti družb dejavnosti K pa se je znižal drugo leto zapored (za 1,0 o. t. na 32,3 %). V manjši meri sta k dvigu neto čistega dobička prispevala neto dobiček od financiranja, ki je bil zabeležen prvič v zadnjih šestih letih, ter večji neto dobiček od izrednih dogodkov (za 75,2 %). Donosnost sredstev in donosnost prihodkov sta po letu 2003 zopet močneje zrasli (za 1,5 o. t. na 5,5 % oziroma za 1,4 o. t. na 5,5 %). Ob 1,9-odstotni rasti števila zaposlenih se je izboljšala produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega (za 10,4 %), ter stroškovna učinkovitost, merjena z deležem stroškov dela v dodani vrednosti (za 1,5 o. t. na 63,5 %).

Po velikosti drugi najpomembnejši oddelek dejavnosti K so družbe, ki se ukvarjajo z obdelavo podatkov, podatkovnimi bazami in s tem povezanimi dejavnostmi (oddelek 72). Te družbe so v letu 2007 predstavljale, tako kot v predhodnem letu, 10,8 % vseh družb dejavnosti in 14,0 % vseh zaposlenih, kar je 0,5 o. t. več kot v predhodnem letu. V letu 2007 so ustvarile 17,0 % dodane vrednosti dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve, kar je prvič po letu 2003 manj kot leto pred tem (za 0,2 strukturne točke).

Družbe, ki se ukvarjajo z obdelavo podatkov, podatkovnimi bazami in s tem povezanimi dejavnostmi so v letu 2007 ponovno povečale neto čisti dobiček obračunskega obdobja, ki je bil v precejšnji meri posledica za četrtno večjega neto dobička iz poslovanja. Tako poslovni prihodki kot poslovni odhodki so se povečali za okoli petino (za 20,8 oziroma 20,5 %), slednji predvsem zaradi petino višjih stroškov blaga,

materiala in storitev. Gospodarnost poslovanja se je le nekoliko izboljšala (z 1,071 na 1,073). K dvigu neto čistega dobička je prispeval tudi neto dobiček od financiranja, ki se je močno povečal v nasprotju z manjšim neto dobičkom od izrednih dogodkov, ki se je zmanjšal za četrtno. Te družbe so izboljšale donosnost sredstev (za 1,1 o. t. na 8,9 %) in prihodkov (za 0,7 o. t. na 6,0 %), ob 12,3-odstotni rasti števila zaposlenih pa tudi produktivnost dela, merjeno z dodano vrednostjo na zaposlenega (za 6,6 %), ter stroškovno učinkovitost, merjeno z deležem stroškov dela v dodani vrednosti (za 0,6 o. t. na 72,0 %).

Gospodarske družbe, ki se ukvarjajo s poslovanjem z nepremičninami (oddelek 70), so precej povečale svoj delež v dodani vrednosti vseh družb dejavnosti in izboljšale rezultate poslovanja. V letu 2007 je bil njihov delež v dodani vrednosti družb dejavnosti 12,1 %, medtem ko je bil še leto pred tem 9,5 %. Te družbe so predstavljale 13,7 % družb dejavnosti (za 1,7 o. t. več kot leto prej), 5,9 % zaposlenih (za 0,5 o. t. več kot leto prej) ter ustvarile 14,8 % poslovnih prihodkov (za 3,2 o. t. več kot leto prej). Nepremičninske družbe so ustvarile kar 75,7 % večji neto čisti dobiček kot v letu 2006 na račun večjega neto čistega dobička iz poslovanja (za 81,8 % večji) in skoraj sedemkrat večjega neto čistega dobička od izrednih dogodkov. Slednji so se povečali na račun skoraj nespremenjenih izrednih odhodkov ter 89,9 % večjih izrednih prihodkov. Poslovni prihodki pa so se povečali za 57,8 % tj. za 2,5 o. t. več kot odhodki. Ekonomičnost poslovanja se je izboljšala (z 1,102 na 1,119), prav tako kot donosnost sredstev (iz 1,5 % na 1,7 %) in prihodkov (s 4,9 % na 5,4 %). Produktivnost, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je ob 18,3-odstotni rasti števila zaposlenih povečala za tretjino, delež stroškov dela v dodani vrednosti pa se je znižal za kar 8,0 o. t. (na 30,3 %).

12 SKLEP

Za leto 2007 je bilo ob ugodni gospodarski konjunkturi (doma in v tujini) značilno visoko povečanje števila novih **gospodarskih družb** in zaposlenih, ponovno precejšnje izboljšanje poslovnih rezultatov, v financiranju družb pa se je nadaljevala tendenca povečevanja dolgov. Rast števila družb je bila najvišja v analiziranem obdobju (2002–2007), močno se je pospešila tudi rast števila zaposlenih. Tako v strukturi zaposlenosti kot ustvarjene dodane vrednosti so se nadaljevali strukturni premiki v smeri krepitve storitvenih dejavnosti in gradbeništva, značilni za zadnja leta. Neto čisti dobiček obračunskega obdobja (razlika med čistim dobičkom in izgubo) se je po visoki rasti v letu 2006 lani povečal še za približno tretjino, kazalniki donosnosti pa so dosegli najvišje vrednosti v obravnavanem obdobju. Glavnino izboljšanja je prispeval za petino večji neto dobiček iz poslovanja, močno pa se je povečal (več kot potrojil) tudi pozitiven rezultat iz financiranja, ki sicer predstavlja manjši del celotnega poslovnega rezultata. Ob visokem povpraševanju iz tujine se je rast prihodkov od prodaje na tujih trgih še nekoliko okrepila, hkrati pa so se lani občutno povečali tudi prihodki od prodaje na domačem trgu – njihovo pospešeno rast povezujemo z visoko gradbeno aktivnostjo – tako da je lani povprečna izvozna usmerjenost družb ostala na ravni predhodnega leta. Analiza poslovnih odhodkov pokaže, da se je tudi v lanskem letu nadaljevalo upadanje stroškov dela v dodani vrednosti, med stroški blaga, materiala in storitev pa je lani nabavna vrednost trgovskega blaga prvič v analiziranem obdobju rasla počasneje od poslovnih prihodkov, precej pa se je pospešila rast stroškov storitev. Ker se je v strukturi financiranja že tretje leto zapored povečal delež dolgov, zaradi izbruha mednarodne finančne krize pa so se poslabševali tudi pogoji zadolževanja (obrestne mere), se je v letu 2007 po večletnem zmanjševanju prvič nekoliko povečala obremenjenost poslovnih prihodkov s finančnimi odhodki za obresti.

Za **kmetijstvo in z njim povezane dejavnosti (SKD A, B in DA)** je bilo poslovno leto 2007 dokaj uspešno. Družbe s področja *kmetijstva, lova, gozdarstva in ribištva* so dosegle rekordno velik neto čisti dobiček v analiziranem obdobju, pri čemer je bilo izboljšanje uspešnosti poslovanja v glavnem rezultat gozdarskih družb. Kmetijske družbe so v povprečju dosegle slabši poslovni rezultat kot leto pred tem, pri tem je rastlinski del kmetijstva posloval precej bolje od živinoreje, kjer se je neto izguba lani še poglobila. Tudi *živilskopredelovalna industrija* je v letu 2007 neto čisti dobiček povečala na raven, ki je bila v vsem analiziranem obdobju daleč najvišja. Ob precejšnjem izboljšanju poslovnih rezultatov in nadaljnjem zmanjšanju števila zaposlenih se je lani močno povečala tudi produktivnost dela. Največji del skupnega neto čistega dobička je še vedno ustvarjenega v proizvodnji pijač, vendar pa so bile v zadnjem letu visoke rasti dosežene predvsem v predelavi mesa in proizvodnji mesnih izdelkov, pa tudi v predelavi ter konzerviranju rib. Na osnovi gibanja deležev posameznih stroškov v poslovnih prihodkih ocenjujemo, da je na izboljšanje poslovnih rezultatov večine panog živilskopredelovalne industrije lani poleg drugih dejavnikov (na primer racionalizacije) vplivala tudi rast cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih v tej dejavnosti.

Gospodarske družbe **rudarstva (SKD C)** so zadnji dve leti dosegale soliden poslovni rezultat in lani je bila tudi gospodarnost poslovanja višja od povprečja vseh družb. Največja dejavnost v energetske delu rudarstva je *premogovništvo*, kjer se z leti zmanjšuje obseg poslovanja, deloma pa je racionalizacija pri številu zaposlenih nujna tudi zaradi ohranjanja konkurenčnosti na liberaliziranem energetske trgu. Lani se je v premogovništvu število zaposlenih znižalo za desetino, v zadnjih petih letih pa za skoraj 40 %. Tako se v rudarstvu zmanjšuje tudi delež stroškov dela v dodani vrednosti, ki je še za 10 o. t. višji kot pri vseh družbah. Nasprotno pa se hitreje kot v povprečju vseh družb povečuje produktivnost dela. V zadnjih petih letih je ta pri vseh družbah zrasla za dobro tretjino, v rudarstvu pa za več kot polovico. Še vedno velja, da energetske del

rudarstva vsa leta posluje z izgubo, neenergetski pa z dobičkom. V letih 2006 in 2007 je tako k skupni uspešnosti poslovanja rudarstva največ prispevala dejavnost *pridobivanja gramoza in peska*. Velika uspešnost te panoge je povezana z visoko aktivnostjo v gradbeništvu v tem obdobju, zlasti v povezavi z avtocestno gradnjo.

Gospodarske družbe **predelovalnih dejavnosti (SKD D)** so v razmerah ugodne konjunktore – tako na domačem kot na tujih trgih – v letu 2007 ponovno izboljšale poslovne rezultate in precej povečale ustvarjeno dodano vrednost. V nasprotju s predhodnimi leti so relativno visoko aktivnost in izboljšanje poslovanja dosegli predvsem v nekaterih pretežno na domači trg usmerjenih panogah. Ob zelo veliki rasti prihodkov od prodaje na domačem trgu se je tako lani izvozna naravnost predelovalnih dejavnosti znižala, čeprav je bila ugodna tudi rast prodaje v tujini. Izrazito so se povečali tudi poslovni odhodki, na kar so vplivale visoke cene surovin, bolj kot v preteklih letih pa so zrasli tudi stroški dela. Na to je po eni strani vplivalo relativno visoko povečanje števila zaposlenih, po drugi strani pa so se bolj kot v predhodnih dveh letih povišali tudi stroški dela na zaposlenega, a so v povprečju predelovalnih dejavnosti tudi lani zaostali za rastjo produktivnosti. Neto dobiček so ob koncu obračunskega obdobja izkazale vse panoge predelovalnih dejavnosti, v vseh razen v kemični in gumarski industriji je bil večji kot leto prej. Kljub 13,5-odstotnemu povišanju neto dobička je donosnost gospodarskih družb ostala približno na ravni iz leta 2006. Še najbolj so kazalnike donosnosti izboljšale nekatere tehnološko manj zahtevne in manj izvozno usmerjene panoge, kot na primer lesnopredelovalna in živilskopredelovalna industrija (gl. tudi kmetijstvo in z njim povezane dejavnosti).

V dejavnosti **oskrbe z elektriko, plinom in vodo (SKD E)** se je v letu 2007 uspešnost poslovanja povečala nekoliko bolj kot pri vseh gospodarskih družbah. Tudi gospodarnost poslovanja se je zadnja leta hitreje povečevala in se je lani že skoraj izenačila s povprečjem vseh družb. Skoraj štiri petine neto čistega dobička so lani ustvarili v dejavnosti *oskrbe z elektriko*, kar polovico od tega v dejavnosti proizvodnje hidroelektrarn. V proizvodnji hidroelektrarn je bil neto čisti dobiček dvakrat večji kot leto prej, pri proizvodnji termoelektrarn pa so dosegli za 169 % boljši poslovni rezultat. V dejavnosti distribucije električne energije se je neto čisti dobiček zmanjšal za dve tretjini, kar pa je deloma tudi posledica intenzivnega investiranja. V neenergetskem delu dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo, to je pri *oskrbi z vodo*, so v zadnjih nekaj letih poslovali z manjšim dobičkom, ki pa se je lani povečal kar za 8,6-krat. Pri oskrbi z vodo je bil tudi v letu 2007 rezultat iz poslovanja negativen, neto čisti dobiček pa je bil spet dosežen z drugimi izrednimi prihodki in subvencijami, ki niso vezani na poslovanje.

V letu 2007 so se rezultati poslovanja v **gradbeništvu (SKD F)** ponovno izboljšali. Podobno kot v letu 2006 je tudi lani povečana aktivnost v gradbeništvu vplivala na večjo realizacijo, izboljšanje poslovnih rezultatov pa je bilo povezano tudi z relativno nizko rastjo stroškov dela. Močna rast povpraševanja je bila povezana z ugodno makroekonomsko sliko, močnim zadolževanjem, velikimi infrastrukturnimi investicijami, visoka realizacija pa je bila omogočena tudi zaradi gradbeništvu naklonjenih vremenskih razmer ter s prilivom tuje delovne sile. Kljub temu so se poslovni rezultati *dejavnosti gradnja cest, železniških prog, letališč in športnih objektov* lani poslabšali, kar pa je bilo povezano s težavami in prenehanjem poslovanja ene družbe ter tudi s prestrukturiranjem ene od večjih družb. V *dejavnosti splošna gradbena dela* se je obseg poslovanja povečal, kar povezujemo predvsem s povečano stanovanjsko gradnjo.

Gospodarske družbe s področja **trgovine, popravil motornih vozil in izdelkov široke porabe (SKD G)** so v letu 2007 tretje leto zapored izboljšale izid poslovanja in ustvarile za četrtno večji neto čisti dobiček obračunskega obdobja kot leto pred tem. K izboljšanju skupnega poslovnega rezultata trgovskih družb so največ prispevali v *posredništvu in trgovini na debelo*, ki sicer predstavlja tudi največji del (dobro polovico)

dodane vrednosti celotne trgovske dejavnosti. Njihov neto čisti dobiček je bil v letu 2007 dvainpolkrat večji kot leto pred tem, izboljšanje poslovnega rezultata pa je spremljalo tudi izrazito povečanje izvozne usmerjenosti dejavnosti. V *trgovini z motornimi vozili* (z vzdrževanjem in popravili) in *motornimi gorivi*, ki predstavlja najmanjši del celotne trgovske dejavnosti, so lani ustvarili rekorden neto čisti dobiček obračunskega obdobja, ki je predlanskega presegel za več kot polovico. V trgovskih družbah, ki se ukvarjajo s *prodajo na drobno* (razen z motornimi vozili in gorivi), pa se je lani neto čisti dobiček obračunskega obdobja prvič po letu 2004 zmanjšal. Pri tem se je izraziteje poslabšalo poslovanje na ravni financiranja, dobiček iz poslovanja, ki sicer predstavlja glavnino skupnega poslovnega izida, pa se je ohranil približno na ravni predhodnega leta. Poslovni prihodki so se povečali manj kot odhodki, vendar pa se je razmerje med nabavno vrednostjo trgovskega blaga in poslovnimi prihodki lani izboljšalo. Na poslabšanje poslovanja v trgovini na drobno je najbolj vplivala dejavnost nespecializiranih prodajalnih pretežno z živili (SKD 52.110), kamor se uvrščajo vsi večji marketi in hipermarketi. V tej dejavnosti se je lani po večletnem povečevanju stopnja koncentracije, merjena s HHI, prvič zmanjšala, a je še vedno visoka.

Gospodarske družbe **gostinstva (SKD H)** so po dveh letih negativnega neto poslovnega izida v letu 2007 drugo leto zapored poslovale z neto čistim dobičkom, vendar z nižjo ekonomičnostjo poslovanja ter donosnostjo kot v predhodnem letu. Z neto čistim dobičkom so znova poslovali hoteli in podobni obrati, domovi, kampi in drugi nastanitveni obrati ter družbe, ki se ukvarjajo s pripravo in serviranjem hrane, pri čemer je bil pozitiven rezultat le v zadnji dejavnosti (priprava in serviranje hrane) višji kot v predhodnem letu. Družbe, ki se ukvarjajo s točenjem pijač in napitkov ter prehranski gostinski obrati, so v letu 2007 imele neto čisto izgubo.

V **prometu, skladiščenju in zvezah (SKD I)** se je v letu 2007 neto čisti dobiček povečal za 17 %, kar je bilo le pol tolikšno povišanje kot pri gospodarskih družbah skupaj. Umiritev rasti je sledila visoki rasti v letu 2006, ko so dobiček povečali dvakrat bolj kot pri vseh družbah. V okviru dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez so najboljši poslovni rezultat tudi v letu 2007 imele gospodarske družbe *telekomunikacijske dejavnosti*. Neto čisti dobiček dejavnosti telekomunikacij je bil sicer za 4,8 % manjši kot v predhodnem letu, a je še vedno pomenil kar 44 % celotnega dobička v dejavnosti promet, skladiščenje in zveze. Med največjimi dejavnostmi v prometu, skladiščenju in zvezah se je v letu 2007 izrazito, kar za 3,2-krat, izboljšalo poslovanje na *železnici*, kjer so dosegli skoraj 25 milijonov evrov neto čistega dobička, v *špedicijsko-logistični dejavnosti* pa so dosegli za 77% večji neto čisti dobiček od preteklega leta. V *cestnem blagovnem prometu* je višina dobička v zadnjih letih stagnirala, a se je v skladu z naglim večanjem obsega prevozov povečevala dodana vrednost, močno pa je raslo tudi število zaposlenih. V letu 2007 se je dodana vrednost v cestnem blagovnem prometu povečala dvakrat bolj, zaposlenost pa je zrasla štirikrat bolj kot pri gospodarskih družbah skupaj. Tako je bil cestni blagovni promet zaslužen za dve tretjini povečanja števila zaposlenih v prometu, skladiščenju in zvezah.

Gospodarske družbe s področja **dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve (SKD K)** so v letu 2007 ponovno imele nadpovprečno rast dodane vrednosti in zaposlenosti ter močno izboljšale poslovne rezultate. Gre za dejavnost, ki že vrsto let krepi svoj pomen v strukturi gospodarstva, strma rast deleža v ustvarjeni dodani vrednosti vseh družb je bila lani tako kot že v predhodnem letu spodbujena predvsem z ugodno konjunkturo v gospodarstvu nasploh in še posebno v gradbeništvu. Družbe iz poslovnostoritvenih in nepremičninskih dejavnosti so tako lani ustvarile kar za petino več dodane vrednosti kot v letu pred tem, večinoma zaradi visoke rasti ustvarjene dodane vrednosti v *dejavnosti poslovanja z nepremičninami* ter v *dejavnosti podjetniškega in poslovnega svetovanja*. Temu je sledila tudi visoka rast produktivnosti, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, ter precejšnje izboljšanje delovne stroškovnosti. Skoraj podvojen neto čisti dobiček obračunskega obdobja je bil rezultat velikega neto dobička od financiranja na račun dejavnosti

holdingov, tretjino večjega neto dobička iz poslovanja predvsem v oddelku poslovanja z nepremičninami ter v oddelku druge poslovne dejavnosti, kjer so po izboljšanju rezultatov izstopale zlasti storitve podjetniškega in poslovnega svetovanja.

SEZNAM LITERATURE IN VIROV

Literatura

1. Ekonomski izzivi 2008. (2008). Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
2. Kmet Zupančič, R. in drugi. (2007). Poslovanje gospodarskih družb v letu 2006 – pregled po dejavnostih. Delovni zvezek 12/2007. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
3. Koprivnikar Šušteršič, M., Stare, M., Kmet Zupančič, R. (2008). Razvitost in dejavniki konkurenčnosti nefinančnih tržnih storitev. Delovni zvezek 1/2008. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
4. Kovač, M. (2008). Kmetijstvo – odkupne cene. V Ekonomsko ogledalo, 3/2008. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
5. Kovač, M. in Ivas, K. (2008). Meso in mesni izdelki. V Ekonomsko ogledalo, 2/2008. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
6. Kovač, M. in Ivas, K. (2008). Mleko in mlečni izdelki. V Ekonomsko ogledalo, 1/2008. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
7. OECD in FAO (2008). OECD-FAO Agricultural Outlook 2008–2017. Pridobljeno maja 2008 na <http://www.fao.org/>.
8. Poročilo o razvoju 2008. (2008). Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

Viri

1. Bach database. European Commission, Economic and Financial Affairs. Pridobljeno na http://ec.europa.eu/economy_finance/indicators/bachdatabase_en.htm.
2. Si –Stat podatkovnih portal — Nacionalni računi. (2008). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
3. Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb za leta od 2002 do 2007. (2003–2008). Ljubljana: Agencija za javnopravne evidence in storitve.
4. Statistični podatki s področja cen (2008). Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na <http://www.stat.si/>.

PRILOGA: OPREDELITEV KAZALNIKOV, UPORABLJENIH V ANALIZI POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB

KAZALNIKA VELIKOSTI

Sredstva na podjetje

001 / št. podjetij

Število zaposlenih na podjetje

188 / št. podjetij

KAZALNIK OPREMLJENOSTI DELA S SREDSTVI

Povprečna* sredstva na zaposlenega

$((001_1 + 001_0) / 2) / 188$

KAZALNIK GOSPODARNOSTI

Gospodarnost poslovanja = poslovni prihodki / poslovni odhodki

(126 / 127)

KAZALNIKI DONOSNOSTI

Donosnost sredstev = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja / povprečna* sredstva

$(186 - 187) / ((001_1 + 001_0) / 2)$

Donosnost prihodkov = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja / celotni prihodki

$(186 - 187) / (126 + 153 + 178)$

Donosnost kapitala = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja / povprečni* kapital

$(186 - 187) / ((056_1 + 056_0) / 2)$

KAZALNIK PRODUKTIVNOSTI

Dodana vrednost na zaposlenega

$(126 - 128 - 148) / 188$

KAZALNIKA DELOVNE STROŠKOVNOSTI

Stroški dela na zaposlenega

(139 / 188)

Delež stroškov dela v dodani vrednosti

(139 / (126 – 128 – 148))

KAZALNIKI FINANCIRANJA IN PLAČILNE SPOSOBNOSTI

Delež dolga (kratkoročne in dolgoročne finančne ter poslovne obveznosti, rezervacije in pasivne časovne razmejitev) **v virih sredstev**

((072 + 075 + 085 + 095) / 055)

Delež kratkoročnih obveznosti (s pasivnimi časovnimi razmejitvami) **v virih sredstev**

((085 + 095) / 055)

Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev

(056 / 002)

Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog

(056 + 072 + 075) / (002 + 034)

KAZALNIK IZVOZNE USMERJENOSTI

Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje

(115 + 118) / 110

KAZALNIKA STRUKTURE SREDSTEV

Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih

(002 / 001)

Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih

((013 + 014) / 002)

Opombi: Številke v formulah pomenijo ustrezno šifro AOP. * Pri izračunu povprečne vrednosti sredstev in kapitala se upošteva podatek o vrednosti sredstev/kapitala ob koncu tekočega in ob koncu preteklega leta za družbe, ki so poslovale v tekočem letu.